

JELENTÉS

AZ ŐRSÉGI NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG

2023. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

Őriszentpéter, 2024. március 28.

Dr. Németh Csaba
igazgató

A jelentést elfogadom.

Balczó Bertalan
helyettes államtitkár

Összeállították:

Dr. Németh Csaba, igazgató
Dr. Szentirmai István, általános igazgatóhelyettes
Pál Éva, gazdasági igazgatóhelyettes
Bedenek Tamás, zoológus
Czibik Eszter, pályázati koordinátor
Harsányi Krisztián, észak-vasi tájegységvezető
Kovács Dániel, pályázatkezelési osztályvezető
Kovács-Mesterházy Viktória, környezeti nevelési és ökoturisztikai osztályvezető
Mesics László, őrségi tájegységvezető
Nagy Dániel, erdészeti szakfelügyelő
Sándor András, ökoturisztikai munkatárs
Tanner Tibor, vendvidéki tájegységvezető
Tárczy Andrea, birtokügyi szakfelügyelő
Tóth Sára, botanikus
Végh Attila, ökológus
Krajczár-Végh Viviana Anna, projektmenedzser
Világhy Andrásné, vasi-hegyhát tájegységvezető

Tartalomjegyzék

1. BEVEZETÉS	9
2. SZEMÉLYI ÁLLOMÁNY	10
3. OLTALOM ALATT ÁLLÓ TERMÉSZETI ÉRTÉKEK ÉS TERÜLETEK ADATAI, INFORMÁCIÓI	15
3.1 ORSZÁGOS JELENTŐSÉGŰ VÉDETT, VÉDELEMRE TERVEZETT TERMÉSZETI, NATURA 2000 ÉS EGYÉB TERÜLETEK ÉS EZEK VÁLTOZÁSAI	15
3.1.1 Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal létesített védett természeti területek.....	15
3.1.2 Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal létesíteni tervezett természeti területek	15
3.1.3 „Ex lege védett” természeti területek.....	16
3.1.4 „Ex lege védett” természeti értékek	16
3.1.5 Natura 2000 területek	17
3.1.6 Nemzetközi jelentőségű területek	18
3.1.7 Országos jelentőségű védett természeti területek speciális természetvédelmi kezelési tervű, meglévő és tervezett részterületei	18
3.2 TERÜLET NÉLKÜLI, EGYEDI JOGSZABÁLYAL VÉDETT ÉS VÉDELEMRE TERVEZETT TERMÉSZETI ÉRTÉKEK	18
3.3 EGYÉB, SPECIÁLISAN MEGKÜLÖNBÖZTETETT VÉDELEMBEN RÉSZESÜLŐ TERÜLETEK.....	18
3.3.1 Országos Ökológiai Hálózat	18
3.3.2 Erdőrezervátumok	19
3.4 MAGAS TERMÉSZETI ÉRTÉKŰ TERÜLETEK	21
4. KUTATÁS ÉS MONITOROZÁS	33
4.1 KUTATÁS	33
4.2 MONITOROZÁS	34
4.3 TIR-BE BETÖLTÖTT ÉS BETÖLTÉSRE ELŐKÉSZÍTETT ADATOK MODULONKÉNT.....	47
4.4 JELENTÉSI KÖTELEZETTSÉG	47
5. TERMÉSZETVÉDELMI KEZELÉSI TEVÉKENYSÉG	48
5.1 A) TERMÉSZETVÉDELMI KEZELÉSI TERVEK.....	48
5.2 5.1. B) NATURA 2000 FENNTARTÁSI TERVEK ÉS CÉLDOKUMENTUMOK	49
5.3 ÉLŐHELY-FENNTARTÁS, KEZELÉS	51
5.3.1 Élőhelyeket érintő legjelentősebb ökológiai állapotváltozások.....	51
5.3.2 Élőhely-fenntartási, kezelési tevékenységek ismertetése.....	52
5.4 ÉLŐHELY-REHABILITÁCIÓ	55
5.5 FAJMEGŐRZÉSI TEVÉKENYSÉGEK	59
5.5.1 A fajokat érintő legjelentősebb ökológiai állapotváltozások	59
5.5.2 Fajmegőrzési tevékenységek ismertetése	59
5.5.3 Védett fajokkal kapcsolatos, illegális cselekmények észlelése	66
5.5.4 Védett és közösségi jelentőségű fajok kártételei.....	66
5.6 IDEGENHONOS INVÁZIÓS FAJOKKAL KAPCSOLATOS GYAKORLATI TEVÉKENYSÉGEK.....	66
5.7 TERMÉSZETVÉDELMI MENTŐTEVÉKENYSÉG	71
6. SAJÁT VAGYONKEZELÉSŰ TERÜLETEKEN FOLYÓ TEVÉKENYSÉG	76

6.1 TERÜLETVÁSÁRLÁSOK, KISAJÁTÍTÁSOK ADATAI (VÉDETTSÉGI SZINT HELYREÁLLÍTÁS, ELŐVÁSÁRLÁSI JOG, PÁLYÁZATOK).....	76
6.2 GÉNMEGŐRZÉS	79
6.2.1 Génmegőrző tevékenység állatok esetében	79
6.2.2 Egyéb állatállomány és kezelésük	82
6.2.3 Génmegőrző tevékenység növények esetében.....	82
6.3 A NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG VAGYONKEZELÉSÉBEN ÁLLÓ ERDŐTERÜLETEK	82
6.4 VADÁSZTERÜLETEKEN FOLYÓ VADÁLLOMÁNY SZABÁLYOZÁS.....	89
6.5 HALGAZDÁLKODÁSI VÍZTERÜLETEK	89
6.5.1 Természetvédelmi és génmegőrzési szempontból különleges rendeltetésű halgazdálkodási vízterületek.....	89
6.5.2 Védett természeti területen található halastavak.....	90
7. TÁJVÉDELEM	91
7.1 EGYEDI TÁJÉRTÉKEK.....	91
7.2 FEJLESZTÉSI KONCEPCIÓK ÉS EGYÉB TERVEK VÉLEMÉNYEZÉSE, KÖZREMŰKÖDÉS AZ ELKÉSZÍTÉSben	94
7.3 TELEPÜLÉS- ÉS TERÜLETRENDEZÉSI TERVEK, VALAMINT TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV ÉS TELEPÜLÉSKÉPI RENDELET VÉLEMÉNYEZÉSE, KÖZREMŰKÖDÉS AZ ELKÉSZÍTÉSben, ADATSZOLGÁLTATÁS	94
7.4 TÁJKÉPVÉDELMI ÖVEZETEK MÓDOSÍTÁSA.....	95
7.5 TÁJVÉDELMI JELENTŐSÉGŰ BEAVATKOZÁSOK.....	95
8. PROJEKTEK.....	96
9. JOGI ÉS ÜGYIRATFORGALOMMAL KAPCSOLATOS TEVÉKENYSÉGEK	105
9.1 AZ IGAZGATÓSÁG ÜGYIRATFORGALMA.....	105
9.1.1 Szakvélemény adás, adatközlés hatóságok részére	105
9.1.2 Nem saját vagyionkezelésben lévő védett és Natura 2000 erdőterületek	106
9.1.3 Jelentési feladatok az Agrárminisztérium számára	108
9.1.4 Ügyfelekkel történő levelezés, egyeztetés.....	108
9.2 SZABÁLYSÉRTÉS.....	109
9.3 TERMÉSZETVÉDELMI BÍRSÁG	109
9.4 BÜNTETŐ ÜGYEK	109
9.5 POLGÁRI PEREK	110
9.6 EGYÉB JOGI ÜGYEK.....	110
10. TERMÉSZETVÉDELMI ŐRSZOLGÁLAT	112
10.1 ALAPADATOK.....	112
10.1.1 Személyi feltételek.....	112
10.1.2 Technikai felszereltség, őrszolgálati irodák.....	112
10.1.3 Polgári természetőrök	113
10.2 FELADATELLÁTÁS.....	113
10.2.1 Hatósági feladatellátás	113
10.2.2 Együttműködés más hatóságokkal.....	113
10.2.3 Nem hatósági feladatok ellátása	114

11. KÖLTSÉGVETÉS ÉS VAGYON	117
11.1 VAGYON	117
12. BEMUTATÁS, OKTATÁS, TÁRSADALMI KAPCSOLATOK	123
12.1 ÖKOTURISZTIKAI ÉS KÖRNYEZETI NEVELÉSI INFRASTRUKTÚRA	123
12.1.1 Látogató- és oktatóközpontok	124
12.1.2 Tanösvények	125
12.1.3 Egyéb bemutatóhelyek	125
12.1.4 Természetiskolai minősítésre felterjesztett helyszínek	126
12.1.5 Szálláshelyek	127
12.2 ÖKOTURISZTIKAI ÉS KÖRNYEZETI NEVELÉSI PROGRAMOK, SZOLGÁLTATÁSOK	127
12.2.1 Szakvezetéses túrák, speciális túrák	127
12.2.2 Nyílt nap, jeles nap, saját szervezésű rendezvények	128
12.2.3 Természetiskolai minősítésre felterjesztett programszolgáltatás	128
12.2.4 Egyéb ökoturisztikai és környezeti nevelési programok, szolgáltatások	129
12.2.5 Kiadványok	130
12.2.6 Látogatóstatisztika	130
12.2.7 Környezeti nevelési statisztika	135
12.3 TÁRSADALMI KAPCSOLATOK	139
12.3.1 Nemzeti Parki Termék Védjegyrendszer működtetése, pályázati eredmények, programok bemutatás	139
12.3.2 Natúrparkokkal való kapcsolat	140
12.3.3 Kommunikáció – hírlevelek, honlapok, rendszeres kiadványok	140
12.4 TERVEZETT FEJLESZTÉSEK (2024)	142
12.5 EGYÜTTMŰKÖDÉSI MEGÁLLAPODÁSOK	143
12.6 FONTOSABB ESEMÉNYEK	143
13. KAPCSOLATTARTÁS HAZAI PARTNERSZERVEZETEKSEL	153
14. KÖZFOGLALKOZTATÁS	157
15. BELFÖLDI ÉS KÜLFÖLDI EGYÜTTMŰKÖDÉSEK	158
16. ELLENŐRZÉS	161
17. LEGFONTOSABB EREDMÉNYEK ÖSSZEFOGLALÁSA	164
18. FONTOSABB CÉLKITŰZÉSEK A KÖVETKEZŐ ÉVRE	169
18.1 TERMÉSZETMEGŐRZÉSI OSZTÁLY	169
18.2 PÁLYÁZATKEZELÉSI OSZTÁLY	169
18.3 TERMÉSZETVÉDELMI ŐRSZOLGÁLAT	169
18.4 ÉSZAK VASI TÁJEGYSÉG	170
18.5 VASI HEGYHÁT TÁJEGYSÉG	170
18.6 ŐRSÉGI TÁJEGYSÉG	171
18.7 VENDVIDÉKI TÁJEGYSÉG	171
18.8 KÖRNYEZETI NEVELÉSI ÉS ÖKOTURISZTIKAI OSZTÁLY	171

1. Táblázatok

2.1. táblázat: Személyi állomány - nem hazai költségvetési források terhére foglalkoztatottak száma	13
3.1. táblázat: Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal létesített védett és védelemre tervezett természeti területek összesítő adatai	23
3.2. táblázat: Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal létesített védett természeti területek adatai.....	24
3.3. táblázat: Védelemre tervezett természeti területek adatai.....	25
3.4. táblázat: Ex lege védett természeti területek adatai.....	26
3.5. táblázat: Natura 2000 területek.....	27
3.6. táblázat: „Ex lege védett” természeti értékek.....	31
4.2. táblázat: Monitorozás.....	35
5.1. táblázat: Kezelési tervek.....	49
5.2. táblázat: Natura 2000 fenntartási tervek.....	50
5.3. táblázat: Élőhely-fenntartás.....	54
5.4. táblázat: Élőhely-rehabilitáció.....	57
5.5. táblázat: Fajmegőrzés.....	63
5.6. táblázat: Védett és közösségi jelentőségű fajok kártételei	72
5.7. táblázat: Halgazdálkodási vízterületek.....	73
6.1. táblázat: Saját vagyongazdálkodási területek	78
6.2.1. táblázat: Saját állomány.....	81
6.5.1. táblázat: Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság halgazdálkodási kezelésében lévő víztestek.....	89
8.1. táblázat: Projektek.....	97
9.1. táblázat: Bíróságok.....	111
9.2. táblázat: Büntető ügyek.....	111
9.3. táblázat: Polgári perek.....	111
10.1. táblázat: Őrszolgálat	116
11.1. táblázat: Kiadások.....	119
11.2. táblázat: Bevételek.....	119
11.3. táblázat: Vagyongazdálkodás.....	120
11.4. táblázat: Befektetett eszközök	120
11.5. táblázat: Nemzeti vagyonba tartozó forgóeszközök.....	120
11.6. táblázat: Épületek.....	121
11.7. táblázat: Eszközök.....	121
12.1.7. táblázat: Környezeti nevelési statisztika	136
12.2. táblázat: Turisztikai infrastruktúra.....	145
12.3. táblázat: Állandó kiállítás.....	146
12.4. táblázat: Tanösvények.....	148
12.5. táblázat: Oktató- és látogatóközpontok – szállás.....	150
12.6. táblázat: Kiadványok.....	151
12.7. táblázat: Társadalmi kapcsolatok.....	152
13.1. táblázat: Együttműködés hivatalokkal, intézményekkel.....	153

<i>13.2. táblázat: Együtműködés civil szervezetekkel.....</i>	<i>154</i>
<i>15.1. táblázat: Külföldi együtműködés.....</i>	<i>159</i>

1. Bevezetés

A 2023. évben a természeti értékek megőrzése érdekében az Órségi Nemzeti Parkban, a Kőszegi és a Sághegyi Tájvédelmi Körzetben, természetvédelmi és Natura 2000 területeinken mindösszesen 634 hektár gyepterület fenntartó kaszálását végeztük el. További 638 hektárt legeltetéssel kezeltünk, 138 hektáron pedig természetkímélő szántóföldi művelést végeztünk. 15 hektár kisméretű, de természeti értékeit tekintve különösen fontos gyepterület kézi kaszálását végeztük el. A gyepterületeink kezelését biztosító magyartarka szarvasmarha állományunk létszáma elérte az 590 darabot, 291 darab borjú született, 50 darabot számláló muraközi ménesünkben pedig 10 csikó látta meg a napvilágot. Vadon területünkön 4 borjúval növekedett az európai bölények állománya.

2023. évben elértük, hogy Igazgatóságunk a bejegyzett erdőgazdálkodó minden a vagyongekezelésében álló 1/1-es állami tulajdonú erdőrészletben, így összesen 2418 ha erdőben végeztük a természetvédelmi célú kezelést. Ennek keretében tisztítást 24,92 ha-on, törzskiválasztó gyéritést 6,78 ha-on, növedékfokozó gyéritést pedig 24,54 ha-on hajtottunk végre, valamint 18 ha-on kezdtük meg injektálással az inváziós fehér akác visszaszorítását. Erdőfelújítási kötelezettség alá vont területünk 2023-ban 106,9 ha volt, melyek állapota megfelelő.

Madárvédelmi Mentőközpontunkban 52 madárfaj 462 sérült vagy elárvult egyede került be, melyből 243 madár repatriálására került sor. 9 emlősfaj 75 egyedét fogadtuk, melyek közül 53 egyedet sikerült repatriálni. 16 növény- és állatcsoport esetében vizsgáltuk azok állományainak változását. Örvendetes eredmény, hogy újra költött a daru, kimutatásra került a parlagi sas és a vándorsólyom első költése működési területünkön, továbbá két új fekete gólya, két új barna kánya és egy új rétisas fészek került elő. Az országban elsőként kezdtük el az inváziós idegenhonos jelzórák és nutria intenzív gyéritését, melynek eredményeként előbbi fajból 578 példányt, az utóbbiból 54 példányt távolítottunk el a természetből.

Természetvédelmi őrünk munkájának is köszönhetően, fokozottan védett természeti értékeink közül a darvak 1 párban 2 fiókat, a rétisások 7 párban 9 fiókat neveltek tavaly, a barna kányák esetében 5 párnál 6 fióka, vörös kánya esetében 1 pártól 2 fióka, a fekete gólyáknál 10 párnál 12 fióka repült ki. Az újonnan megtelepedő vándorsólyom pár 4 fiókat reptetett. A gyöngybaglyok 5 párja összesen 21 fiókat nevelt fel.

A természeti értékek bemutatása terén elmondhatjuk, hogy látogatóközpontjainkban és bemutatóhelyeinken mindösszesen több, mint 43 000 fő látogatót fogadtunk, szolgáltatásainkat mindösszesen 60 000 fő vette igénybe. Összesen tizenegyezer példányban juttattuk el Harmónia újságunk 2023. évi számát a nemzeti park minden háztartásába. A muraközi mintaprogramunk lezárásaként kiadtuk a Muraközi ló régen és ma című tanulmánykötetet.

Természetvédelmi Őrszolgálatunk gondoskodott a természeti értékek megóvásáról és az igazgatóság vagyonának védelméről. Feladatait 4 tájegységben, 12 fővel látta el, munkájukat pedig további 19 polgári természetőr segítette. Közös járőrszolgálatot látott el a rendőrhatalóság tagjaival, elsősorban a védett területeken végzett engedély nélküli közlekedés visszaszorítása, illetve a saját vagyongekezelésben lévő erdők vagyongvédelme érdekében.

A 2023-es év a jövőbeli fejlesztések megalapozása szempontjából is meghatározó jelentőségű volt, mivel az élőhelyrekonstrukciós, a vagyongekezelési és a bemutatási tevékenységünkhöz kapcsolódó beruházások terveit és engedélyeit is sikerült mintegy 100 mFt értékben elkészíttetnünk.

2. Személyi állomány

2023. évben 79 fő engedélyezett alaplétszámunk és 4 fő központosított létszámunk volt. Az év során 7 új jogviszony jött létre, melyből 2 fő kormánytisztviselői, 5 fő munkatörvénykönyves jogviszony volt. Igazgatóságunknál a tavalyi évben 15 fő jogviszonya szűnt meg, ezek közül 6 fő kormánytisztviselői, 9 fő munkatörvénykönyves jogviszony volt.

A bértömeg-gazdálkodással kapcsolatos intézkedésekről szóló 4034/2023. Korm. határozatban foglaltakról a 2023. április 17-én érkezett elektronikus levélben kaptunk tájékoztatást, mely Igazgatóságunk vonatkozásában 8 álláshely elvonását jelentette (5 alaplétszámba, 3 központosított álláshely-állományba tartozó).

Igazgatóságunk alaplétszáma az álláshely elvonás után 74 fő, központosított álláshelyeinek létszáma 1 fő.

Az átlagos statisztikai állományi létszám 78 fő volt, melyből 56 fő kormánytisztviselő, 22 fő pedig Munka Törvénykönyve hatálya alá tartozó munkavállaló. A 2023. évi országos közfoglalkoztatási programban nem vettünk részt.

Egyszerűsített foglalkoztatás keretében 2 főt alkalmaztunk a turisztikai szezon idején a bemutatóhelyeinken összesen 6 nap időtartamban.

A 2023. év során két alkalommal hajtottunk végre általános béremelést: egyszer március 1-i hatállyal átlagosan 11%-os mértékben, valamint július 1-i hatállyal átlagosan 5%-os mértékben.

A munkabéren felüli, jogszabály által kötelezően előírt juttatásokat az év során biztosítani tudtuk (pl. közlekedési költségtérítés). A cafetéria tekintetében a korábbi nettó 400.000 Ft/fő összeg helyett a 2023. évre vonatkozóan csak bruttó 200.000 Ft/fő összeget fizethettünk ki. A munkavállalóknak a fentiek szerint összesen 12.318.065 Ft-ot utaltunk a SZÉP kártyára.

A gyermeket nevelő munkavállalók részére iskolakezdési (22 munkavállaló kapott összesen bruttó 3.340.800 Ft összegben 32 gyermekre tekintettel) és gyermeknevelési támogatást (36 munkavállaló kapott összesen bruttó 11.075.013 Ft összegben 62 gyermekre vonatkozóan) nyújtottunk a Kit. és a Közszolgálati szabályzatunk alapján.

Az év során 6 kolléga részesült gyermeke születése okán támogatásban bruttó 200.000 Ft/fő összegben. Szülési szabadságot, illetve fizetés nélküli szabadságot gyermekgondozás céljából 7 fő munkavállaló vett igénybe a 2023. évben, ebből 1 fő az év során ismét munkába állt.

Lakhatási költségtérítést biztosítottunk február hónaptól 3 fő részére 30.000 Ft/fő/hó összegben. Banki költségtérítésben 81 fő részesült mindösszesen 1.419.618 Ft összegben. Teljesítmény elismerésben részesült 3 fő mindösszesen 1.781.000 Ft összegben. Motivációs elismerés fizetésére 2023. évben nem volt lehetőség.

A képernyő előtti munkavégzéshez élelátást biztosító szemüveghez 16 fő kapott támogatást 50.000 Ft/fő összegben.

Csekély értékű ajándékot 88 fő kapott az év során mindösszesen 2.028.570 Ft összegben.

Megbízási szerződés alapján összesen bruttó 3.737.693 Ft-ot fizettünk ki 3 fő részére a Contracts 2.0 projektet elősegítő kutatási tevékenység, illetve a muraközi lovaink körmölési, pataápolási és patkolási feladatok elvégzésére, valamint humuszmentési terv elkészítésére.

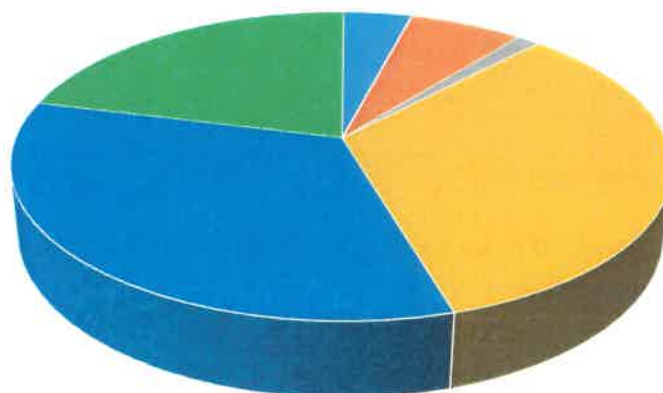
Kitüntetések:

Dr. Szentirmai István Pro Natura Emlékplakettet, Góczán Éva és Németh Richárd Miniszteri Elismerő Oklevelet vehetett át a Föld napja alkalmából kiemelkedő tevékenysége elismeréseként.

Igazgatóságunk álláshelyeinek megoszlása besorolási fokozat szerint az álláshelyek elvonása után 2023. augusztus 16. napjától a 4057/2023. Korm. hat. 4. J) pontjában és 5.6. pontjában foglaltak alapján:

álláshely besorolása	a besorolási kategóriába tartozó álláshelyek száma
szakmai vezető (főosztályvezető)	3
szakmai vezető (osztályvezető)	5
hivatali főtanácsos II.	1
hivatali főtanácsos I.	25
vezető-hivatalitanácsos	25
hivatali tanácsos	16

Az ÖNPI álláshelyei besorolás szerinti megoszlásban

- szakmai vezető (főosztályvezető)
- szakmai vezető (osztályvezető)
- hivatali főtanácsos II.
- hivatali főtanácsos I.
- vezető-hivatalitanácsos
- hivatali tanácsos

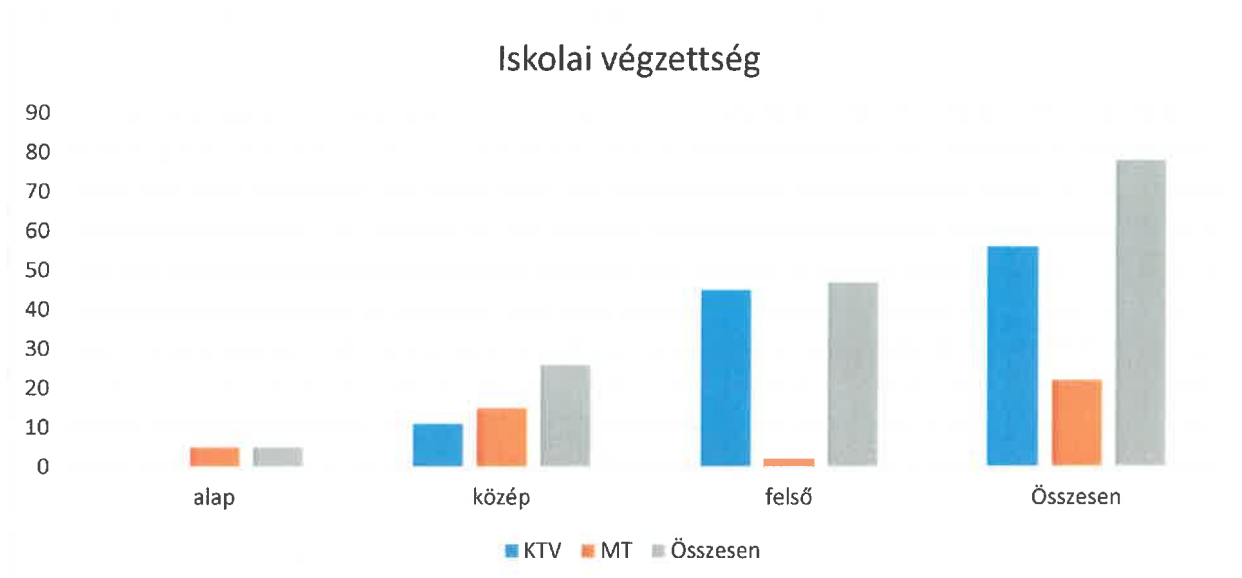
Az év során álláshely módosítást nem kérvényeztünk.

A Kormányzati Személyügyi Döntéstámogató Rendszerről szóló 2020. évi CLXII. törvény 3. § (1) bekezdés ad) alpontja szerint a közszolgálati alapnyilvántartás és munkaügyi nyilvántartás vezetésére a KSZDR rendszereleme a Személyügyi Támogató és Nyilvántartó Rendszer szolgál. A WinTiszt állomány felülvizsgálatának és javításának, az oktatásoknak köszönhetően megtörtént az adatok migrálása a WinTisztból és 2023.02.27-én éles rendszerbe állították az SZTNYR felületét. A Központosított Illetményszámfejtő Rendszer Alkalmazással való összefésülése még nem valósult meg.

A 2023. évi téli igazgatási szünet elrendeléséről szóló 407/2023. (VIII.30.) Korm. rendelet alapján 2023. december 27. napjától 2024. január 1. napjáig tartó időszakra a Kormány igazgatási szünetet rendelt el.

A munkatársaink iskolai végzettségét az alábbi táblázat foglalja össze:

	Iskolai végzettség			
	Alapfokú	Középfokú	Felsőfokú	Összesen
Kormánytisztviselő	0	11	45	56
Munka Törvénykönyve hatálya alá tartozó	5	15	2	22
Összesen	5	26	47	78

A továbbképzésre kötelezett 50 fő kormánytisztviselőnk 75 különböző képzésre jelentkezett és végzett el a Probono rendszerben az év során.

Az Igazgatóság munkatársai az alábbi nyelvtudással rendelkeznek:

Nyelv	Típus	Fő
angol alap	“C” típus	2
angol alap	“B” típus	1
angol közép	“A” típus	1
angol közép	“C” típus	26
angol felső	“C” típus	1
francia felső	“C” típus	1
német alap	“C” típus	4
német közép	“C” típus	20
német közép	“B” típus	1
orosz közép	“C” típus	1

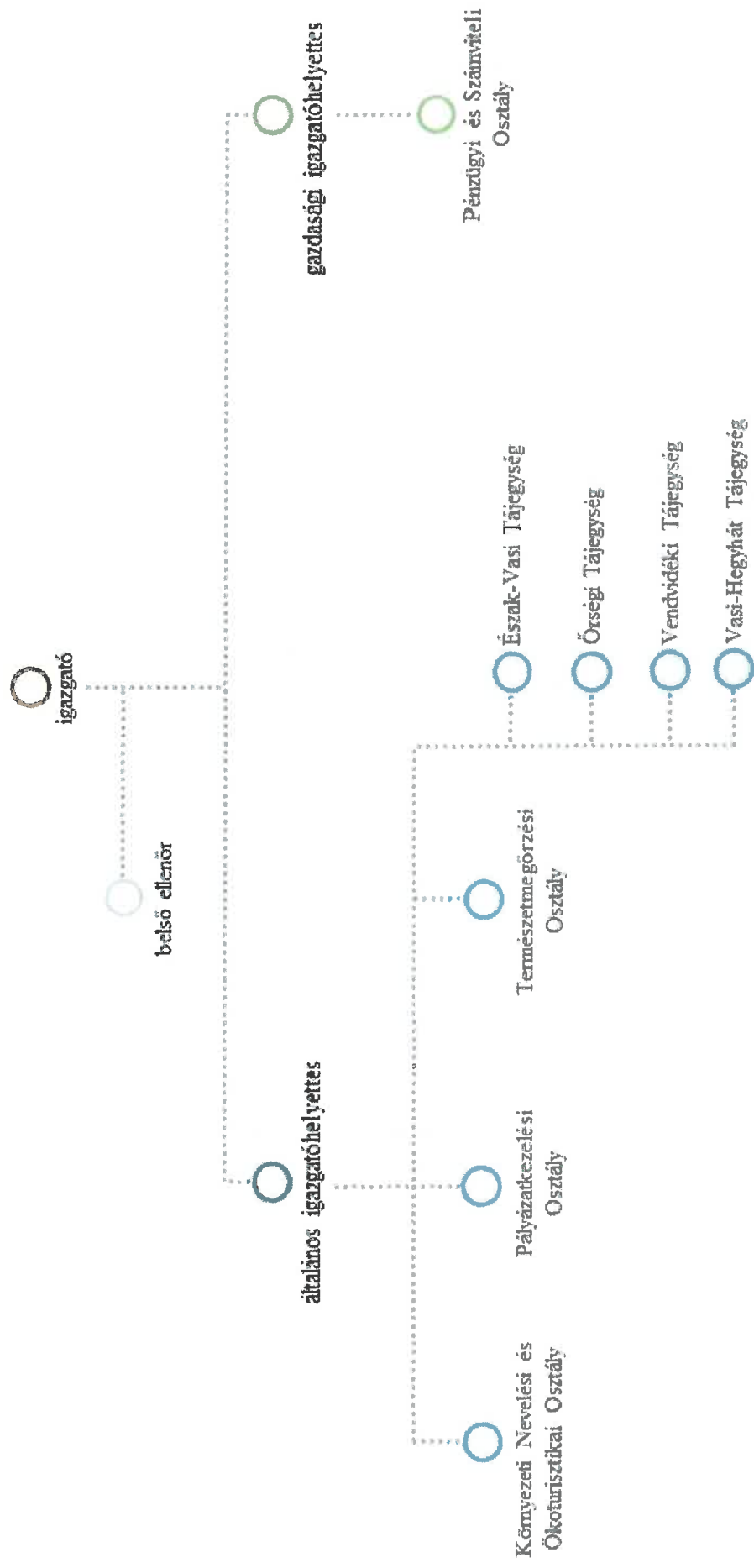
1. A nemzeti park igazgatóság részéről a védett természeti területek és a Natura 2000 területek természetvédelmi kezelése kapcsán nem hazai költségvetési források terhére foglalkoztatottak száma (fő)	
1.1. Kormánytisztviselők - teljes munkaidőben	0
1.2. Szerződéses munkavállalók - teljes munkaidőben	0
1.3. MTvK munkavállalók - teljes munkaidőben	3
1.4. Kormánytisztviselők - részmunkaidőben	4
1.5. Szerződéses munkavállalók - részmunkaidőben	0
1.6. MTvK munkavállalók - részmunkaidőben	1
2. A védett természeti területek és Natura 2000 területek természetvédelmi kezelése kapcsán alkalmazott közfoglalkoztatottak száma (fő)	0
3. A védett természeti területek és Natura 2000 területek természetvédelmi kezelése kapcsán az igazgatósággal írásos megállapodás alapján együttműködő vállalkozások érintett munkavállalóinak becsült száma (fő)	
3.1 Turisztikai szolgáltatók	96
3.2. Megbízott tervező/kivitelező vállalatok	110
3.3. Gazdálkodók, mezőgazdasági, erdészeti vállalkozások	84
3.4. Egyéb	72

2.1. táblázat: Személyi állomány - nem hazai költségvetési források terhére foglalkoztatottak száma

Igazgatóságunk költségvetésében 2023. évre 462.465.000 Ft előirányzatot terveztünk a személyi juttatásokra, ezzel szemben az év végére 497.499.807 Ft volt a módosított előirányzat, a teljesített előirányzat összege pedig 495.234.207 Ft. Az előirányzat módosítás forrása: „Magyar hidegvérű fajta muraközi típusú ló mintaprogram”, és a „Táj-és természetvédelmi pályázatok támogatása” szakmai keretek voltak.

A módosított előirányzathoz képest a teljesítési előirányzat nem volt jelentősen nagyobb összegű, ennek oka, hogy a nem rendszeres juttatásokra vonatkozóan kifizetési tilalom volt érvényben, a két évvel korábbi évhez hasonlóan szeretnénk volna év végén motivációs juttatást fizetni, azonban ez a hatályos szabályozás szerint ebben az évben sem volt lehetséges.

2.1. ábra: szervezeti diagram

3. Oltalom alatt álló természeti értékek és területek adatai, információi

3.1 Országos jelentőségű védett, védelemre tervezett természeti, Natura 2000 és egyéb területek és ezek változásai

3.1.1 Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal létesített védett természeti területek

Az Igazgatóság működési területe 334.933 hektár. Országos jelentőségű védett természeti területek közül egy nemzeti park, az Őrségi, két tájvédelmi körzet, a Kőszegi és a Sághegyi, valamint nyolc természetvédelmi terület található a működési területen (lásd 3.1-2. táblázatok a fejezet végén)

3.1.2 Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal létesíteni tervezett természeti területek

Az Igazgatóság működési területén jelenleg két védelemre tervezett terület található (3.3 táblázat a fejezet végén). A Csörnöc-menti Tájvédelmi Körzet védetté nyilvánításának előkészítése 1992-ben kezdődött. Az előkészítés lezárult, rendelet-tervezete már elkészült, de kihirdetésére még nem került sor. A 6147 hektáros területből 11% szántó, 31% gyepek, 48% erdő és 10% művelésből kivett terület. A tervezett Tájvédelmi Körzet 21%-a fokozottan védett. A Vasi Hegyhát és a Rába, Csörnöc árterének eltérő edafikus tényezőinek köszönhetően változatos élőhelyeket és életközösségeket találunk a TK területén, az erdők fajdiverzitása magas, kiemelt természetvédelmi jelentőségük van a legnagyobb faji sokféleséggel jellemezhető láprétegeknek. A területen előforduló védett növények: a pajzstok (*Peltaria alliacea*), a kornistárnics (*Gentiana pneumonanthe*), a tavaszi tözike (*Leucojum vernum*), a kisvirágú hunyor (*Helleborus dumetorum*), az óriás zsurló (*Equisetum telmateia*) és a téli zsurló (*Equisetum hyemale*). A hegyhát erdők különlegességei a tőzegmohás lápok. Tizennégy tőzegmoha faj előfordulását - köztük néhány ritka fajtát pl. *Sphagnum compactum*, *Sphagnum plumosum* - sikerült a területről kimutatni. A Rába és a Csörnöc halfaunájának (40 faj), az erdők és a rétek kétéltű-(13 faj), valamint madárfaunájának (169) fajgazdagsága kiemelkedő. A gerincesek közül számottevő annak a 18 madárfajnak az előfordulása, amely a Bonni vagy a Berni Egeyzmény által is védett faj.

2021-ben megkezdődött a Gyunác nevű terület védetté nyilvánításának előkészítése az Őrségi Nemzeti Park bővítéseként. A Halogy, Körmend és Nádasd települések határában fekvő, összesen 854 hektár kiterjedésű terület védetté nyilvánításának célja a területen található védett növény- és állatfajok megóvása, különös tekintettel a védett és fokozottan védett madárfajok fészkelő állományára. A terület érintkezik az nemzeti park jelenlegi területével, ahhoz a Rába folyón és a Csörnöc-patakon keresztül szervesen kapcsolódik. Északi határát a Rába árvízvédelmi töltése, déli határát pedig az úgynevezett Csörnöc-letörés, azaz a patak völgy és a Vasi Hegyhát találkozási képezi. A területet legnagyobbbrészt üde és nedves gyepek, ártéri ligeterdők és fasorok, régi medermaradványok vizes élőhelyei, a két vízfolyás, kisebb mértékben pedig olyan szántóterületek alkotják, amelyekre jellemző az időszakos vízborítás. Ez a rendkívül változatos ártéri élőhelyegyüttes kivételesen gazdag élővilágnak ad otthont. A terület ad otthont hazánk második bizonyítottan fészkelő darupárjának (*Grus grus*) is. A védetté nyilvánítási javaslatot felterjesztettük a Nemzeti Parki és Tájvédelmi Főosztályhoz. Jelenleg a Főosztály által javasolt változtatásokon dolgozunk.

Az Igazgatóság működési területén jelenleg 8 védelemre tervezett földtani alapszelvény van: Béraltavár Szőlő-hegy, Bögöte homokbánya, a Felsőcsatári kőfejtő, Hosszúpereszteg

homokbánya, Kissomlyó vulkáni hegy, Kőszeg Hideg-völgy, Kőszeg Meszes-völgyi kőfejtő, Vaskeresztes szőlőhegyi szerpentinit és kloritpala ásványai földtani képződmény. A védetté nyilvánítási eljárás előkészítése jelenleg is zajlik, melynek során elkészültek a megalapozó dokumentációk és a részletes kezelési tervek első változatai, valamint a területek lehatárolásai és azok térképi megjelenítése.

A természetvédelmi területek (TT) esetében megtörtént a Természetvédelmi Információs Rendszer (TIR) országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal védett természeti területeket tartalmazó nyilvántartási részének felülvizsgálata és aktualizálása, a védetté nyilvánító/védettséget fenntartó jogszabályok mellékleteiben szereplő ingatlanok adatai és a TIR nyilvántartásában szereplő ingatlan adatok közötti ellentmondások megszüntetése, azok térképi fedvényeinek pontosítása és javítása érdekében kért felülvizsgálat az állami ingatlan-nyilvántartási térképi adatbázis és a megküldött segédanyagok felhasználásával, továbbá a helyben rendelkezésre álló információk alapján.

3.1.3 „Ex lege védett” természeti területek

Az Igazgatóság működési területén 116 ex lege láp található (3.4 táblázat). 2015-ben befejeztük az ex lege lápok szisztematikus felmérését és ellenőrzését, amelyből kiderült, hogy a korábban kijelölt lápok jelentős része ma már nem felel meg a kritériumoknak, mivel például felszántották vagy kiszáradt. 2016-ban a felmérések alapján összesen 75 lápot választottunk ki, amelyek megfelelnek a kritériumoknak és megkezdtük az egyeztetést lehatárolásukról a természetvédelmi hatósággal. 2023-ban nem indítottunk új láplehatárolási eljárást. A 2020-ban kezdeményezett esetben a természetvédelmi hatóság azóta sem hozta meg a határozatát.

Védett természeti emlékek közül Igazgatóságunk működési területén 96 forrás, 3 kunhalom és 61 földvár található (3.4 táblázat). A források teljes körű felmérését, korábbi adatlapjaik aktualizálását 2018-ra befejeztük. Ettől az évtől kezdődően az ellenőrzések már kiterjednek a kunhalmok megőrzésére is. Az általunk nyilvántartott földvárak száma 31 db-al meghaladja az Agrárminisztérium nyilvántartásában szereplők számát. Az eltérések kiküszöbölése érdekében az Nemzeti Parki és Tájvédelmi Főosztály 2018 októberében egyeztetést kezdeményezett az igazgatósággal, amely jelenleg is folyamatban van.

3.1.4 „Ex lege védett” természeti értékek

A barlangok tekintetében működési területünkön a Kőszegi-hegységet kell kiemelni. A barlangok felszíni védőövezetének kijelölése megtörtént 2009-ben, KvVM rendelet formájában. Igazgatóságunk 2020 folyamán egyenként ellenőrizte a nyilvántartásában szereplő 33 barlangot és 8 mesterséges üreget, melynek célja elsődlegesen állapotuk felmérése és denevérek jelenlétének megállapítása volt. A Borha-völgyi-táróban, a Vid alatti Hosszú-táróban és a Velemi cserkész tábor 3. bányában találtunk kis patkósdenevért (*Rhinolophus hipposideros*), vízi denevért (*Myotis daubentonii*), illetve nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*). Ebből kifolyólag 2021-ben a Borha-völgyi-táró a denevérek védelmének érdekében lezárásra került. Az általunk nyilvántartott barlangok természetvédelmi helyzetében 2023. évben nem állt be változás.

3.1.5 Natura 2000 területek

Az Igazgatóság működési területén 1 különleges madárvédelmi terület, 2 különleges természetmegőrzési terület és 12 kiemelt jelentőségű különleges természetmegőrzési terület található.

A Natura 2000 területek hatósági táblákkal való ellátását és azok karbantartását az igazgatóság Természetvédelmi Őrszolgálatja folyamatosan végzi. Tárgyévben összesen 8 db tábla javítására került sor Natura 2000 területeken. Emellett kaszáással megtisztítottuk minden hatósági tábla környezetét.

A GRASSLAND-HU LIFE IP projekt keretében gyepvédelmi tanácsadó folytatta a munkáját, valamint folytattuk a gyepek helyreállítását is. A LIFE Metamorphosis projektben az Őrség Natura 2000 területen összesen 36 ha lepkeélőhelyen vezettünk be új kezeléseket, valamint 3 ha erdőterületen végeztünk élőhelyfejlesztést. Ezek az intézkedések hozzájárulnak a Natura2000 területek természetvédelmi helyzetének javításához és fenntartásához.

A Natura 2000 területek összesített adatai:

Terület kódja és megnevezése	Kihelyezett tábla (db)	Területet érintő tanösvény vagy látogatóközpont megvalósulása (db)	Élőhely-rekonstrukció (ha)	Területet érintő projektek száma
HUON10001 Őrség	63	17	65	12
HUON20001 Ság-hegy	0	2	0	0
HUON20002 Kőszegi-hegység	21	2	0	0
HUON20003 Ablánc-patak völgye	0	0	0	0
HUON20005 Váti gyakorlótér	0	0	0	1
HUON20006 Pinka	26	0	0	0
HUON20007 Köles tető	0	0	0	0
HUON20008 Rába és Csörnök-völgy	102	1	0	1
HUON20009 Csöngei legelő	5	0	0	0
HUON20011 Kenyeri reptér	3	0	0	0
HUON20012 Kemenessömjéni cserjés legelő	6	0	0	0
HUON20013 Öregcser	4	0	0	0
HUON20014 Gércei tufagyűrű és láprét	9	0	0	0
HUON20018 Őrség	51	17	26	12
HUON20020 Gyöngyös-patak és kőszegi Alsó-rét	5	0	71	1

3.1.6 Nemzetközi jelentőségű területek

Az Igazgatóság működési területén egy nemzetközi jelentőségű vizes élőhely található, a Rába-völgy Ramsari terület. 2006. szeptember 29-én került fel a 9552,3 hektár területű, az 1., 2., 3., 4., 7., 8., 9. sz.-ú Ramsari kritériumoknak megfelelő, 120 kilométer folyószakasz és az azt övező terület a Ramsari Területek Listájára.

A 2022-ben megnyílt Vízi Vándor Természetvédelmi Látogatóközpont és Kenekikötő Igazgatóságunk a Kormorán Kenu Közhasznú Egyesülettel együtt üzemelteti. A Rába élővilágáról szóló interaktív kiállítás mellett a kerékpár-, és viziútak is színesítik a programkínálatot.

A nemzetközi jelentőségű területek összesített adatai:

Terület megnevezése	Kihelyezett tábla (db)	Területet érintő tanösvény vagy látogatóközpont megvalósulása (db)	Élőhelyrekonstrukció (ha)	Területet érintő projektek száma
Rába-völgy Ramsari terület	63	3	0	2

3.1.7 Országos jelentőségű védett természeti területek speciális természetvédelmi kezelési tervű, meglévő és tervezett részterületei

3.2 Terület nélküli, egyedi jogszabállyal védett és védelemre tervezett természeti értékek

Igazgatóságunk működési területén jelenleg nincsenek védett mesterséges üregek és nem is tervezzük mesterséges üreg védetté nyilvánítását.

3.3 Egyéb, speciálisan megkülönböztetett védelemben részesülő területek

3.3.1 Országos Ökológiai Hálózat

2021-ben elvégeztük az ökológiai hálózat felülvizsgálatát, melynek elsődleges célja az volt, hogy a területek lehatárolásánál figyelembe vegyünk az első kijelölés óta összegyűjtött biotikai adatokat és így minél inkább a védett fajok előfordulásához igazíthassuk a hálózatot. Az elmúlt években két pályázati projektnek, a WeCon-nak és a DaRe to Connect-nek is kiemelt célja volt a védett területeken kívüli adatgyűjtés az ökológiai hálózat továbbfejlesztéséhez. Az utóbbi projekt keretében lezajlott az ökológiai hálózat átfogó, a működési terület összes településére kiterjedő felülvizsgálata és továbbfejlesztése. Ennek eredményeként, 3733 ha újabb terület vontunk be a hálózatba és 6032 ha-t töröltünk belőle. A bővítés elsősorban vízfolyások menti ökológiai folyosókkal, illetve nagyobb erdőtömbök között lépegetőkövekként szolgáló facsoportokkal, fasorokkal, kisebb erdőfoltokkal történt. Az eltávolított területek leginkább intenzív szántóföldek voltak, illetve faültetvények. Összességében az ökológiai hálózat kiterjedése 2299 ha-ral csökkent, ugyanakkor funkcionálisan mégis növekedett azáltal, hogy az ökológiai szempontból fontos területek bele kerültek. A jelenlegi hálózat 86 745 ha magterületet, 28 989 ha ökológiai folyosót és 1130 ha puffert területet foglal magában. 2022-ben az AM Természetmegőrzési Főosztály munkatársaival egyeztetve további javításokat végeztünk a hálózat lehatárolásán. A fedvény véglegesítésére 2024-ben kerül sor.

3.3.2 Erdőrezervátumok

Az Igazgatóság működési területén összesen négy erdőrezervátum található, amelyek a 13/2000. (VI. 26.) KöM rendelettel kerültek kihirdetésre. A Szalafői, a Szabó-völgyi és a Pap-erdői Erdőrezervátum az Őrségi Nemzeti Park, a Hosszú-völgyi pedig a Kőszegi Tájvédelmi Körzet területén található.

Név, kód	Összterület (ha)	Magterület (ha)	Kihirdető rendelet
Pap-erdő erdőrezervátum (ER54)	42	20	13/2000. (VI. 26.) KöM rendelet
Szabó-völgy erdőrezervátum (ER52)	66	27	13/2000. (VI. 26.) KöM rendelet
Szalafő erdőrezervátum (ER53)	94	13	13/2000. (VI. 26.) KöM rendelet
Hosszú-völgy erdőrezervátum (ER51)	145	38	13/2000. (VI. 26.) KöM rendelet
Összesen	347	98	

Pap-erdő erdőrezervátum (ER54)

A rezervátum az Őrségi NP legnagyobb fokozottan védett erdőtömbjében található: az ún. szakonyfalui erdőtömbben. A Szakonyfalu 24-es tag egy állami tulajdonú erdő-zárvány a környékbeli magánerdők közepén. A védőzóna néhány részlete magántulajdon.

A rezervátumban a potenciális vegetáció az acidofil bükkös, (acidofil) gyertyános-kocsánytalan tölgyes, völgyekben a gyertyános-kocsányos tölgyes lehetett, a dombháton, gerinceken a lombelegyes erdeifenyves. A völgyekben égerliget a jellemző társulás, sőt éppen a rezervátum magterülete a Vendvidék egyik égerlápja. Az erdeifenyvesek tűavarját a vastag mohával együtt alomként gyűjtötték a II. világháborúig, ezzel is tovább savanyítva az egyébként is savanyú feltalajt. Az avargyűjtés, legeltetés megszűntével az erdeifenyvesek feltalaja gyors javulásnak indul, a humuszképződéssel a lombos fafajok létfeltételei is javulnak, egyre erősebben újulnak is, főleg a bükk. Az erdeifenyvesek szukcessziója igen gyors (néhány évtized alatt is szemmel látható), és mindig az ellombosodás irányában hat. A területre jellemzőek az erősen átalakított, kevésbé jellegzetes erdők, homogén szerkezettel, jelentős fenyőeleggyel.

A rezervátumban vagy közvetlen környezetében botanikai ritkaságként tőzegmohák (*Sphagnum spp.*), lapos korpafű (*Lycopodium complanatum*), kígyózó korpafű (*Lycopodium annotinum*) és kapcsos korpafű (*Lycopodium clavatum*), erdei bordapáfrány (*Blechnum spicant*), hegyi páfrány (*Oreopteris limbosperma*), zöldvirágú körtike (*Pyrola chlorantha*), ernyős körtike (*Chimaphila umbellata*), egyvirágú körtike (*Moneses uniflora*), kislevelű körtike (*Pyrola minor*) és kereklevelű körtike (*Pyrola rotundifolia*), vörös áfonya (*Vaccinium vitis-idaea*), havasi éger (*Alnus viridis*) található meg. Az állatvilágból érdemes kiemelni a feketeharkályt (*Dryocopus martius*), a fenyves cinegét (*Periparus ater*), búbos cinegét (*Parus cristatus*), királyka fajokat (*Regulus spp.*). Az alpesi gőtének (*Triturus alpestris*) több biztos

szaporodóhelye is van a pocsolyákban, a foltos szalamandra (*Salamandra salamandra*) is rendszeresen előkerül.

Magterület: Szakonyfalu: 24/C, 24/D, 24/F, 24/G, 24/H,

Összesen: 20ha

Védőzóna: Szakonyfalu 24/A, 24/B, 24/E, 67/A, 67/B, 67/C, 69/B, 69/C, 69/D, 71/D

Összesen: 22 ha

Erdőrezervátum összterülete: 42 ha

Szabó-völgy erdőrezervátum (ER52)

A rezervátum Felsőszölnök község külterületének nyugati végén, közvetlenül a magyar-osztrák-szlovén hármashatárnál helyezkedik el, ÉNY és DNY irányban az országhatárral közvetlenül szomszédos, nyugati sarka maga a „Hármashatár“, mely egyben hazánk legnyugatibb pontja is.

Két nagyobb gerincet és három völgyet tartalmaz, a magterület két gerinc között lévő domboldalakat és a középső völgyet foglalja el. 3 kisebb tisztás is a magterületbe esik. A rezervátum tengerszint feletti magassága 300-390 m.

A potenciális vegetáció a mezofil bükkös lehetett, a dombhátakon, gerinceken a lombelegyes erdeifenyves vagy acidofil bükkös. A völgyekben égerliget a jellemző, mely a kiszélesedő, pangó vízü részekén és a forrásos helyek környékén láposodó jelleget mutat. Kifejezetten tájidegen fafajok kis területet leszámítva nem találhatók az ER területén. Csak a nyugati határszélre jellemző erdőállományok, kezelt gazdasági erdők találhatók itt, jelentős mértékű fenyőtelepítésekkel.

A rezervátum és közvetlen környéke erdeinek ritka, védett fajai a farkasboroszlán (*Daphne mezereum*) viszonylag szép számmal, zalai bükköny (*Vicia oroboides*), fehér acsalapu (*Petasites albus*), fehér zászpa (*Veratrum album*), hegyi páfrány (*Oreopteris limbosperma*), buglyos páfrány (*Phegopteris connectilis*), szálkás (*Dryopteris carthusiana*) és széles pajzsika (*Dryopteris dilatata*), erdei bordapáfrány (*Blechnum spicant*), havasi éger (*Alnus viridis*), kardos madársisak (*Cephalanthera longifolia*), kereklevelű körtike (*Pyrola rotundifolia*). Helyi viszonylatban ritkának számít a fürtös bodza (*Sambucus racemosa*). Az állatvilágból érdemes kiemelni a feketeharkályt (*Dryocopus martius*), a fenyves cinegét (*Periparus ater*), búbos cinegét (*Parus cristatus*), királyka fajokat (*Regulus spp.*). Az alpesi gótének (*Triturus alpestris*) több biztos szaporodóhelye is van a pocsolyákban, a foltos szalamandra (*Salamandra salamandra*) is rendszeresen előkerül.

Magterület: Felsőszölnök, 1/E, 1/F, 1/TI, 2/F,

Összesen: 27 ha

Védőzóna: Felsőszölnök 1/A, 1/B, 1/C, 1/D, 1/G, 1/H, 2/A, 2/B, 2/C, 2/D, 2/E, 2/G

Összesen: 39 ha

Erdőrezervátum összterülete: 66 ha

Szalafő erdőrezervátum (ER53)

A 13,2 hektáros erdőfolt „Őserdő” néven az Őrségi Nemzeti Park egyik fokozottan védett területe, Szalafő község nyugati határában helyezkedik el.

A terület legjellemzőbb erdőtársulásai a kavicshátaikat borító elegyes- vagy elegyetlen erdeifenyvesek. Az elmúlt évtizedekben igen jelentős természetes fafajcsere történt, ennek dinamikája - egy korábbi részletes felmérés következtében - jól tanulmányozható. A volt pionír állományok jellegzetes növényei a közönséges boróka (*Juniperus communis*), a szőrös nyír (*Betula pubescens*), a kutyabenge (*Frangula alnus*). Lágyszárú szintjük is számos jellemző

fajnak ad otthont. A változatos mohapárnák között korpafüvekkel találkozunk, de megtalálható a vörös- és fekete áfonya (*Vaccinium myrtillus*) és valamennyi körtike fajunk. Az erdőszegélyek nyers talajfelszínét kedvelő törpecserjéi a henye boroszlán (*Daphne cneorum*), valamint a csarab (*Calluna vulgaris*). Állatvilága is változatos, gyakran találkozunk méter magasságú hangyabolyokkal. A fatörzseken láthatunk nagy szarvasbogarakat (*Lucanus cervus*), az erdei pocsolyákban pettyes götékkal (*Lissotriton vulgaris*) és alpesi götékkal (*Triturus alpestris*), sárgahasú unkával (*Bombina variegata*) találkozhatunk. A madarak közül gyakoriak magashegységi, illetve északabbi elterjedésű fajok, melyek költenek is a területen, pl. sárgafejű- és tüzesfejű királyka, a süvöltő (*Pyrrhula pyrrhula*) vagy a keresztcsőrű (*Loxia curvirostra*).

Magterület: Szalafő 13/B, 13/I, 13/TI1

Összesen: 13 ha

Védőzóna: Szalafő 11/L, 11/TI2, 12/H, 12/I, 12/TI2, 13/A, 13/C, 13/D, 13/F, 13/G, 13/H, 13/J, 13/K, 13/L, 13/TI2, 14/A, 14/B, 14/C, 14/D, 14/TI1, 71/A, 71/B

Összesen: 81 ha

Erdőrezervátum összterülete: 94 ha

Hosszú-völgy erdőrezervátum (ER51)

Az erdőrezervátum a Kőszegi-hegységben, a Kőszegi Tájvédelmi Körzetben helyezkedik el, Velem község határában.

A hegyvidék uralkodó erdőtípusai a mézskerülő tölgyesek és bükkösök, a luc- és erdeifenyvesek, továbbá a hegyvidéki égerligetek. A határ mentén, erdőszegélyeken nyíres-csarabosok húzódnak. Növénytani értéke a farkasboroszlán, valamint az illatos virágú erdei ciklámen (*Cyclamen purpurascens*). Szegélyükön fecsketarjánics (*Gentiana asclepiadea*) virít és a magashegységekben gyakori fürtös bodza (*Sambucus racemosa*) található. Állattani értékei a gyakori nagy fakopáncs (*Dendrocopos major*) és zöld küllő (*Picus viridis*) mellett a bükkerdőkben a fekete harkály (*Dryocopus martius*). A lábon száradt, facsonkokkal és kidőlt fatörzsekkel tarkított bükkösökben a fokozottan védett fehérhátú fakopáncs (*Dendrocopos leucotos*) is előfordul. A patakok szurdokaiban, vörösbegyek (*Erithacus rubecula*) és barátságosáták (*Sylvia atricapilla*), a fenyvesekben búbos cinege (*Parus cristatus*) költ.

Az erdőrezervátumban leginkább a Kőszegi-hegységre jellemző fenyőelegyes bükkösök találhatók, amelyek helyi viszonylatban átlagos állapotúak. A korábbi vágásos gazdálkodás eredményeként faállomány szerkezetük meglehetősen egyöntetű. A területen különleges élőhely, sziklai erdeifenyves is található.

Magterület: Velem 16/C, 18/A, 18/B, 18/C

Összesen: 38 ha

Védőzóna: Velem 11/A, 11/B, 11/C, 11/D, 11/E, 11/F, 11/G, 15/B, 16/A, 16/B, 17/A, 19/A, 19/B, 26/E, 26/F, 26/G, 34/A, 34/B, 35/A

Összesen: 107 ha

Erdőrezervátum összterülete: 145 ha

3.4 Magas Természeti Értékű Területek

Működési területünkön két Magas Természeti Értékű Terület (MTÉT) található, a Marcalmedence és az Őrség és Vendvidék. Ezek közül Igazgatóságunk az utóbbi koordinációs feladatait látja el, míg az előbbi a Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóságához tartozik.

2020-2021-ben lezajlott az MTÉT átfogó felülvizsgálata mind a területi lehatárolás, mind pedig az előírások tekintetében. A területi felülvizsgálat célja ezért elsősorban az volt, hogy növeljük a részvétel lehetőségét. Ennek érdekében az igazgatóság természetvédelmi őrszolgálat azonosította azokat a blokkokat az MTÉT vonzáskörzetében, amelyekben várható, hogy a gazdák érdeklődnek majd a támogatási lehetőség iránt. Ennek eredményeként néhány újabb blokk került be az MTÉT-be. Emellett kiigazítottuk azokat a hibákat, amelyek alapvetően adminisztratív jellegűek voltak. Ennek során bevontuk az MTÉT-be az ahhoz szervesen kapcsolódó blokkokat, amelyek korábban tévedésből maradtak ki. Ezzel egyidejűleg töröltük azokat a blokkokat, amelyek kizárólag lakott területeket tartalmaznak és támogatható terület nem esik rájuk. Bővítettük a területet Rába folyó Őrségi Nemzeti Parkon belül található szakaszát övező gyep- és szántóterületekkel. A bővítés célja itt elsősorban a folyóra nehezedő mezőgazdasági eredetű terhelések csökkentése volt. A Rába az ország egyik legértékesebb vízfolyása, ugyanakkor a partjait tartó szántók jelentős diffúz szennyezést okoznak, amely veszélyezteti a vízi élővilágot. A felülvizsgálat eredményeképpen az MTÉT területe 14 762 ha-ról 16 490 ha-ra, a támogatható terület pedig 10 737 ha-ról 12 091 ha-ra növekedett.

Az előírások felülvizsgálatának egyik célja az volt, hogy azok megfogalmazása a lehető legértelműbb legyen, így minimalizáljuk a félreértésekből adódó szankciók mennyiségét. A másik cél pedig az volt, hogy az előírások keretein belül lehetőséget teremtsünk a helyi viszonyokhoz és az adott év körülményeihez való alkalmazkodásra. Ennek érdekében pl. a kaszálás időzítésére vonatkozó előírásoktól a nemzeti park igazgatóság nyilatkozata alapján el lehet térni. Mindezekkel együtt a 2022-től igényelhető támogatások összege 72-92%-kal növekedett, amely várhatóan az eddiginél vonzóbbá teszi a programot a gazdák számára.

3.1. táblázat: Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal létesített védett és védelemre tervezett természeti területek összesítő adatai

Működési terület (ha)	334 933
-----------------------	---------

Védettségi kategória	Védett természeti terület		Ebből fokozottan védett (ha)	Változás a tárgyévben (ha)	Védelemre tervezett	
	Száma (db)	Kiterjedése (ha)			Száma (db)	Kiterjedése (ha)
Nemzeti Park	1	44048	3502	0	1	854
Tájvédelmi Körzet	2	4608	417	0	1	6174
Természetvédelmi Terület	8	295	3,8	0	0	0
Természeti emlék	0	0	0	0	0	0
Összesen	11	48 951	3 922,8	0	2	7028

Natura 2000 területek

Madárvédelmi terület*	1	45694	3084	0	0	0
Természetmegőrzési terület*	14	66448	3502	0	0	0

Nemzetközi jelentőségű területek

Ramsari	1	9552	21	0	0	0
---------	---	------	----	---	---	---

Megkülönböztetett védelemben részesülő területek

Erdőrezervátum	4	408	238	0	0	0
Országos Ökológiai Hálózat	1	116 864	3679	0	0	0

*A NATURA 2000 Madárvédelmi terület és a NATURA 2000 Természetmegőrzési terület tartalmazza kiterjedésében a már eddig védetté nyilvánított területeket is.

3.2. táblázat: Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal létesített védett természeti területek adatai

Név	Törzskönyvi szám	Kiterjedése (ha)	Ebből fokozottan védett (ha)
Órségi Nemzeti Park	296/NP/02	44048,27	3502,199
Kőszegi Tájvédelmi Körzet	170/TK/80	4370,669	389,51
Sághegyi Tájvédelmi Körzet	110/TK/75	238,2288	25,411
Jeli arborétum TT	76/TT/60	75,3334	0
Jáki kardvirágos erdő TT	437/TT/20	70	0
Kámoni arborétum TT	20/TT/50	25,0597	0
Körmendi Kastélypark TT	66/TT/58	37	0
Kőszegi Tözegmohás Láp TT	254/TT/93	3,805	3,805
Nemesmedvesi Történelmi Emlékhely TT	209/TT/89	58,0258	0
Sárvári arborétum TT	39/TT/52	9,2	0
Szelestei arborétum TT	43/TT/52	15,3548	0

3.3. táblázat: Védelemre tervezett természeti területek adatai

Név	Védelemre tervezett terület típusa (bővítés/egyedi)	Kiterjedése (ha)	Ebből fokozottan védett (ha)	Védetté nyilvánítás állapota
Csörnöc-menti TK	egyedi	6174	1330	kihirdetésre vár
Órségi Nemzeti Park	bővítés	854	0	védetté nyilvánítási javaslat készül

3.4. táblázat: Ex lege védett természeti területek adatai

Ex lege védett természeti területek	Egyedi jogszabállyal védett természeti területen elhelyezkedő		Egyedi jogszabállyal védett természeti területen kívül elhelyezkedő	
	Száma (db)	Kiterjedése (ha)	Száma (db)	Kiterjedése (ha)
Lápok	15	72,56	101	928,21
Szikes tavak	0	0	0	0
Kunhalmok	0	0	3	0,16
Földvárak	5	1,81	56	26,9
Források	0	--	96	--
Víznyelők	0	0	0	0

3.5. táblázat: Natura 2000 területek

Kód	Név	Terület (ha)	Jelölő állatfajok	Jelölő növényfajok	Jelölő élőhelyek	Védett %
HUON10001	Órség KMT	45694	<i>Alcedo atthis</i> , <i>Caprimulgus europaeus</i> , <i>Ciconia ciconia</i> , <i>Ciconia nigra</i> , <i>Crex crex</i> , <i>Dendrocopos medius</i> , <i>Dendrocopos syriacus</i> , <i>Dryocopus martius</i> , <i>Ficedula albicollis</i> , <i>Haliaeetus albicilla</i> , <i>Ixobrychus minutus</i> , <i>Lanius collurio</i> , <i>Milvus migrans</i> , <i>Pernis apivorus</i> , <i>Picus canus</i> , <i>Forzana parva</i> , <i>Sylvia nisoria</i> , <i>Lullula arborea</i> , <i>Actitis hypoleucos</i> , <i>Columba oenas</i> , <i>Otus scops</i> , <i>Riparia riparia</i> , <i>Motacilla cinerea</i> , <i>Remiz pendulinus</i>			80
HUON20001	Sághegy	238	<i>Lucanus cervus</i> , <i>Cerambyx cerdo</i>		6110, 6240, 9180, 91H0	100
HUON20002	Kőszegi-hegység	4120	<i>Bombina variegata</i> , <i>Cerambyx cerdo</i> , <i>Maculinea nausithous</i> , <i>Maculinea teleius</i> , <i>Austropotamobius torrentium</i> , <i>Lucanus cervus</i> , <i>Barbastella barbastellus</i> , <i>Myotis emarginatus</i> , <i>Rhinolophus hipposideros</i> , <i>Myotis myotis</i>	<i>Pulsatilla grandis</i>	6520, 9110, 9130, 91G0, 91E0, 6410, 6510, 9180, 6210	100
HUON20003	Ablánc-patak völgye	1465	<i>Bombina bombina</i> , <i>Triturus dobrogicus</i> , <i>Misgurnus fossilis</i> , <i>Maculinea teleius</i> , <i>Cerambyx cerdo</i> , <i>Ophiogomphus cecilia</i> , <i>Lycaena dispar</i> , <i>Lucanus cervus</i> , <i>Unio crassus</i> , <i>Barbastella barbastellus</i> , <i>Myotis bechsteini</i>		6520, 6440, 6510, 91G0, 9130, 9180, 91E0	0

Kód	Név	Terület (ha)	Jelölő állatfajok	Jelölő növényfajok	Jelölő élőhelyek	Védett %
HUON20005	Váti gyakorlóter	596	<i>Triturus dobrogicus</i> , <i>Bombina bombina</i> , <i>Cerambyx cerdo</i> , <i>Eriogaster catax</i> , <i>Lucanus cervus</i> , <i>Myotis myotis</i>		6510, 3130, 91M0, 91E0	0
HUON20006	Pinka	486	<i>Bombina bombina</i> , <i>Gobio albipinnatus</i> , <i>Eudontomyzon spp.</i> , <i>Rhodeus sericeus amarus</i> , <i>Zingel streber</i> , <i>Ophiogomphus cecilia</i> , <i>Unio crassus</i> , <i>Cerambyx cerdo</i> , <i>Lucanus cervus</i> , <i>Lycæna dispar</i> , <i>Barbastelle barbastellus</i> , <i>Myotis myotis</i> , <i>Myotis bechsteini</i> , <i>Lutra lutra</i>		91G0, 6430, 6440, 91M0, 6510, 6190, 91E0	0
HUON20007	Köles-tető	385	<i>Cerambyx cerdo</i> , <i>Lucanus cervus</i> , <i>Myotis myotis</i>		91M0, 91E0, 91G0	0
HUON20008	Rába és Csömöc-völgy	12146	<i>Triturus dobrogicus</i> , <i>Bombina bombina</i> , <i>Zingel zingel</i> , <i>Zingel streber</i> , <i>Sabanejewia aurata</i> , <i>Rhodeus sericeus amarus</i> , <i>Misgurnus fossilis</i> , <i>Gymnocephalus schraetzer</i> , <i>Gymnocephalus baloni</i> , <i>Gobio kessleri</i> , <i>Gobio albipinnatus</i> , <i>Aspius aspius</i> , <i>Cobitis taenia</i> , <i>Maculinea teleius</i> , <i>Maculinea nausithous</i> , <i>Lycæna dispar</i> , <i>Osmoderma eremita</i> , <i>Euphydryas maturna</i> , <i>Coenagrion ornatum</i> , <i>Unio crassus</i> , <i>Theodoxus transversalis</i> , <i>Ophiogomphus cecilia</i> , <i>Cerambyx cerdo</i> , <i>Leucorrhinia pectoralis</i> , <i>Lucanus cervus</i> , <i>Cucujus cinnaberinus</i> , <i>Myotis myotis</i> , <i>Myotis bechsteini</i> , <i>Lutra lutra</i>		6440, 6510, 3130, 3260, 3270, 91E0, 91G0, 91F0, 6410, 6430	0

Kód	Név	Terület (ha)	Jelölő állatfajok	Jelölő növényfajok	Jelölő élőhelyek	Védett %
HUON20009	Osffyasszonyfa-csőngei legelő	181	<i>Mustela eversmannii</i>		91E0, 6510	0
HUON20011	Kenyéri reptér	698	<i>Eriogaster catax</i> , <i>Lucanus cervus</i> , <i>Cerambyx cerdo</i> , <i>Spermophilus citellus</i> , <i>Mustela eversmannii</i>		91M0, 6250	0
HUON20012	Kemenessömjéni cserjés legelő	618	<i>Cerambyx cerdo</i> , <i>Lucanus cervus</i> , <i>Eriogaster catax</i> , <i>Mustela eversmannii</i>		91M0, 6210	0
HUON20013	Öregcser	258	<i>Cerambyx cerdo</i> , <i>Lucanus cervus</i> , <i>Myotis myotis</i>		91M0, 6210, 40A0, 4030	0
HUON20014	Gércei tufagyűrű és láprét	454	<i>Maculinea teleius</i> , <i>Maculinea nausithous</i> , <i>Lycaena dispar</i>	<i>Pulsatilla grandis</i>	6510, 6410, 6240, 7230, 91E0, 8220	0
HUON20018	Órség KTT	44165	<i>Bombina bombina</i> , <i>Emys orbicularis</i> , <i>Bombina variegata</i> , <i>Triurus carnifex</i> , <i>Gymnocephalus schraetzer</i> , <i>Sabanejewia aurata</i> , <i>Aspius aspius</i> , <i>Zingel streber</i> , <i>Misgurnus fossilis</i> , <i>Gobio kessleri</i> , <i>Gobio albipinnatus</i> , <i>Eudontomyzon spp.</i> , <i>Zingel zingel</i> , <i>Euphydrias aurinia</i> , <i>Colias myrmidone</i> , <i>Callimorpha quadripunctaria</i> , <i>Leucorrhinia pectoralis</i> , <i>Maculinea teleius</i> , <i>Ophiogomphus cecilia</i> , <i>Maculinea nausithous</i> , <i>Cordulegaster heros</i> , <i>Cerambyx cerdo</i> , <i>Euphydrias maturna</i> , <i>Barbastella barbastellus</i> ,	<i>Eleocharis carniolica</i>	6410, 6440, 6510, 6520, 7140, 9130, 91E0, 6230, 91G0, 4030, 3130, 3150, 3160, 3260, 3270, 6430, 7230, 91F0, 91M0	97

Kód	Név	Terület (ha)	Jelölő állatfajok	Jelölő növényfajok	Jelölő élőhelyek	Védett %
			<i>Myotis myotis</i> , <i>Castor fiber</i> , <i>Lutra lutra</i> , <i>Myotis bechsteini</i>			
HUON20020	Gyöngyös-patak és kőszegi Alsó-rét	337	<i>Bombina variegata</i> , <i>Bombina bombina</i> , <i>Eudontomyzon spp.</i> , <i>Maculinea teleius</i> , <i>Maculinea nausithous</i> , <i>Lycena dispar</i> , <i>Ophiogomphus cecilia</i> , <i>Unio crassus</i> , <i>Lutra lutra</i>		6410, 6510, 91E0	100

3.6. táblázat: „Ex lege védett” természeti értékek

Név	Felszíni terület	Kiterjedés	Védelemre javasolt	Denevér élőhely	Állapot
Antarktik-fülke	Kőszegi TK	2,5 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Ara-barlang	Kőszegi TK	6 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Árkos-barlang	Kőszegi TK	3,5 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Arktik-fülke	Kőszegi TK	2,8 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Bolhás-barlang	Kőszegi TK	8,3 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Csaba-barlang	Kőszegi TK	4,4 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Csont-barlang	Kőszegi TK	5,2 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Hárs-barlang	Kőszegi TK	3,6 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Hegedűs-eresz	Kőszegi TK	3 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Hétszemű-barlang	Kőszegi TK	5,35 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Holler-barlang	Kőszegi TK	6,3 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Hosszú-völgyi-fülke	Kőszegi TK	2,3 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Kalapos-kői-barlang	Kőszegi TK	30,2 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Katicás-barlang	Kőszegi TK	2,3 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Kendig-eresz	Kőszegi TK	2,2 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Kőajtós-barlang	Kőszegi TK	3,02 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Konzerves-barlang	Kőszegi TK	3 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Kurta-völgyi-barlang	Kőszegi TK	7,5 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Kút-melletti-barlang	Kőszegi TK	6,8 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Ledera-fülke	Kőszegi TK	5,6 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Lena-fülke	Kőszegi TK	3,1 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Lili-barlang	Kőszegi TK	3,6 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva

Név	Felszíni terület	Kiterjedés	Védelemre javasolt	Denevér élőhely	Állapot
Limax-barlang	Kőszegi TK	13 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Lőszeres-barlang	Kőszegi TK	2,9 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Nyiladék-melletti-barlang	Kőszegi TK	4,8 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Nyosolya-barlang	Kőszegi TK	5 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Öreg bánya barlangja	Kőszegi TK	5,7 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Pókos-barlang	Kőszegi TK	5,2 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Seybold-kőfejtői barlang	Kőszegi TK	25 m	igen	nem jelentős	nincs lezárva, részben eltömődött, tisztítása és lezárása célszerű lenne
Szalamandrás-barlang	Kőszegi TK	3,3 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Szent Donát-barlang	Kőszegi TK	13,2 m	nem	nem jelentős	beomlott
Tűzifás-barlang	Kőszegi TK	7,1 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Vadles-melletti-barlang	Kőszegi TK	3,85 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva

4. Kutatás és monitorozás

4.1 Kutatás

2023-ban igazgatóságunk kutatási feladatot nem végzett.

4.2 Monitorozás

2023-ban Igazgatóságunk összesen 16 különböző monitorozási feladatot végzett el. Ezek jelentős része a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer keretében zajlott. Ezen kívül végeztünk még saját kidolgozású monitorozási programokat is, köztük a vadonterület monitorozását.

4.1. táblázat: Monitorozás

No.	Monitorozási projekt tárgya	Kutató	Monitorozási projekt helyszíne	Monitorozás forrása	Forrás nagysága (eFt)	Kutatás főbb eredményei
1.	Nagygombák monitorozása	Kutszegi Gergely	Szalafő Erdőrezervátum	Természeteti értékek védelme szakmai keret	500	A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer keretében 2004-től kezdődően folyik a nagygombák monitorozása a Szalafői Óserdő Erdőrezervátum területén hároméves ciklusokban, két felmérési ciklus között legalább három év kihagyással. 2023-ban újabb hároméves felmérési ciklust kezdtünk. Részletes elemzésünket lásd a <u>szöveges</u> részben.
2.	Védett növényfajok monitorozása	Tóth Sára (ÖNPI)	ÖNPI működési területe	Órségi Nemzeti Park Igazgatóság intézményi kerete	330	12 faj felmérése történt meg. Részletes elemzésünket lásd a <u>szöveges</u> részben.
3.	Cönológiai monitorozás	Dr. Király Gergely	Orfalu: Navrata	Természeteti értékek védelme szakmai keret	150	Az NBmR társulásmonitorozás gyep vegetáció monitorozás keretében 2023-ban az Orfalu: Navrata lokálitáson található vörös csenkeszes rét (<i>Anthyllido</i> – <i>Festucetum rubrae</i>) társulás felvételezése történt meg az NBmR módszertan szerint. A főbb eredmények a <u>szöveges</u> részben olvashatók.

No.	Monitorozási projekt tárgya	Kutató	Monitorozási projekt helyszíne	Monitorozás forrása	Forrás nagysága (eFt)	Kutatás főbb eredményei
4.	Cönológiai monitorozás	Tóth Sára (ÖNPI)	Szentgotthárd: Farkasfa, Szalafő, Sitke	Órségi Nemzeti Park Igazgatóság intézményi kerete	180	Az NBmR társulásmonitorozás gyep vegetáció monitorozás keretében 2023-ban az Órségi Nemzeti Park Igazgatóság intézményi keretéből a csarabosok (<i>Luzulo albidae</i> - <i>Callunetum</i>) társulásainak monitorozását végeztük el NBmR módszertan szerint két lokalitáson. Az erdőtársulás monitorozás keretében az Agrárinisztérium kérésére 2023-ban a Sitkei genyőtés cseres-tölgyes (<i>Quercetum petrae-Cerris</i>) társulás felmérése is megtörtént az NBmR módszertan szerint. A főbb eredmények a szöveges részben olvashatók.
5.	Élőhelyértékelés	Dr. Király Gergely	Kissomlyó	Természeti értékek védelme szakmai keret	600	A főbb eredmények a szöveges részben olvashatók.
6.	Közösségi jelentőségű élőhelytípusok monitorozása	Dr. Mesterházy Attila	Boba, Szalafő, Apátistvánfalva, Nyóger, Orfalu, Kőszeg, Alsószőlők, Szőce, Szalafő, Gersekarát, Hosszúpereszteg	Természeti értékek védelme szakmai keret	660	2023-ban egy új mintavételi helyszín kijelölése vált szükségessé Szalafőn 6410-9014 kóddal, mert a 6410-9004 Bajánsenye lokalitáson nem volt megtalálható a felméréndő élőhelytípus. A mintavételi helyek közül állapotuk értékelésekor 5 kapott „kedvező” minősítést (3160-9001,

No.	Monitorozási projekt tárgya	Kutató	Monitorozási projekt helyszíne	Monitorozás forrása	Forrás nagysága (eFt)	Kutatás főbb eredményei
						9130-9010, 91G0-9020, 6510-9005, 6410-9014), 4 élőhelytípus „nem kielégítő” besorolást (3160-9006, 91M0-9010, 91G0-9017, 6430-9004) és 3 élőhelytípus „rossz” (91E0-9014, 6440-9012, 7230-9013) értékelést kapott.
7.	Vadon-terület monitorozása – élőhelyek változásának vizsgálata	Dr. Mesterházy Attila	Kondorfa	Nemzeti Park Igazgató-ság intézményi kerete	300	2023-ban a vadon-területen az élőhelyek kiterjedésének változását és a növénytársulások összetételének és állapotának alakulását vizsgáltuk. Ennek keretében a terület alapállapot-felmérése történt meg a tervezett bővítéssel érintett új részekben.
8.	Egyenesszárnyú közösségek monitorozása	Dr. Kenyeres Zoltán	Orfalu	Természeti értékek védelme szakmai keret	300	A feldolgozások során 11 egyenesszárnyúfaj jelenlétét mutattuk ki. A talált fajok közül a <i>Ruspolia nitidula</i> , a <i>Pholidoptera fallax</i> és az <i>Euthystira brachyptera</i> az országos elterjedési adatok alapján szórványos előfordulású hazánkban. A vizsgált együttes ökotípus-összetételében nem látható számottevő eltérés a korábbi vizsgálati időszakokhoz képest. A lokális együttest a mezofil fajok uralkodják, de a szubhigrofil és szubxerofil fajok jelenléte is markáns.
9.	Üde gyepek nappali lepke közösségeinek	Scherer Zoltán	Órségi Nemzeti Park területe	Természeti	1000	A 2023-as évben 63 nappali lepkefaj 10 427 egyedét figyeltük meg. Ezek az értékek

No.	Monitorozási projekt tárgya	Kutató	Monitorozási projekt helyszíne	Monitorozás forrása	Forrás nagysága (eFt)	Kutatás főbb eredményei
	monitorozása			értékek védelme szakmai keret		alacsonyabbak, mint az előző években. A fajösszetételben és a leggyakoribb fajok arányában nem történt jelentős változás. Legnagyobb egyedszámban a <i>Maniola jurtina</i> és a <i>Melitaea athalia</i> került elő. A 21 védett lepkefaj közül a <i>Boloria selene</i> és a <i>Maculinea teleius</i> volt a leggyakoribb. A kiemelt jelentőségüként kezelt <i>Euphydryas aurinia</i> példányait a korábbi években tapasztaltaknál magasabb számban figyeltük meg.
10.	Göte monitoring	Tóth Mihály	Órségi Nemzeti Park területe	Intézményi keret	50	Összesen 119 gótét sikerült fognunk. A Bárkás-tónál az alpesi tarajos göte 12 és a pettyes göte szintén 12 példánya került elő. Szalafőn az alpesi tarajos göte 45, a pettyes göte 20 és az alpesi göte 1 példányát találtuk. A Grajka-völgyben az alpesi göte 14 egyede mellett a pettyes göte 15 példányát találtuk. Szalafőn a legnagyobb az állomány sűrűsége, míg a Bárkás-tóra, és a Grajka-völgyre az egyedszámok ingadozása jellemző.
11.	Kétlétű és hüllő közösségek monitorozása	Dankovics Róbert	Órségi Nemzeti Park Szentgotthárd, Hársas-tó; Szakonyfalu, Grajka-völgy; Őriszentpéter, Kis	Természeti értékek védelme szakmai	658,825	A Kis vadkacsa-tó alpesi tarajosgöte állománya 2023-ban is sikeresen szaporodott. A tóban 2023-ban nem észlelték a gyepi békák szaporodó állományát, és a kis vízibéka is kisebb

No.	Monitorozási projekt tárgya	Kutató	Monitorozási projekt helyszíne	Monitorozás forrása	Forrás nagysága (eFt)	Kutatás főbb eredményei
			vadkacsás-tó; Farkasfa Sásas-tó,	keret		egyedszámban szaporodott. A Hársas-tavon nem tudták kimutatni a mocsári békát, a barna varangy szaporodó állománya a korábbi években tapasztalt egyedszámnál kevesebb volt. 2022-es évvel ellentétben a Szakonyfalu (Grajka-völgy és Cigányrudas) mintavételi területen az időszakos vízterek száma, kiterjedése és a vízborítás időtartama elegendő volt a sárgahasú unka szaporodásához. A faj fiatal példányait az őszi mintavétel során ki tudtuk mutatni. Az alpesi gőte észlelt legnagyobb egyedszáma tovább csökkent 2023-ban, és a lárvák átalakulásához szükséges vízborítás sem állt rendelkezésre. A Hársas-tó keleti szegélyében mocsári teknősök több egyedét figyeltük meg.
12.	Kisemlős közösségek monitorozása bagolyköpetek alapján	Dr. Horváth Győző	Órségi Nemzeti Park Igazgatóság működési területe	Természeti értékek védelme szakmai keret	500	Az Órségi Nemzeti Park területén 2015-2022 között gyűjtött bagolyköpetek feldolgozásából kapott 8 éves adatsorok értékelését végeztük el. Ebben az időintervallumban összesen 79 településről gyűjtöttek köpetmintát. A gyűjtés 6 közeptájat, az Alpokalja, a Győri-medence, a Kemeneshát, a Marcal-medence, a Sopron-Vasi-síkság, valamint a Zalai-dombvidék területét érintette. A 8 éves

No.	Monitorozási projekt tárgya	Kutató	Monitorozási projekt helyszíne	Monitorozás forrása	Forrás nagysága (eFt)	Kutatás főbb eredményei
13.	Vízimadár monitoring a Rábán	Faragó Ádám	Rába folyó	Intézményi keret	50	<p>mintavételi időszak alapján a jelentésben szereplő minták négy bagolyfajtól (erdei fülesbagoly, gyöngybagoly, macskabagoly, kuvik) származtak.</p> <p>2023-ban két alkalommal kenutuk végig a Rába Szentgotthárd és Rábagyarmat közötti szakaszát, először május, majd június elején. Kis liléből (<i>Charadrius dubius</i>) és billegőcankóból (<i>Actitis hypoleucos</i>) is 7-7 egyedet, erdei cankóból (<i>Tringa ochropus</i>) 3, réti cankóból (<i>Tringa glareola</i>) 2 és szürke cankóból (<i>Tringa nebularia</i>) 1 egyedet figyeltünk meg. Hegyi billegőtől (<i>Motacilla cinerea</i>) 15, jégmadártól (<i>Alcedo atthis</i>) pedig 9 egyedet számoltunk.</p>
14.	Ritka és telepesen fészkelő madárfajok (RTM) felmérése	Faragó Ádám	Örségi Nemzeti Park Igazgatóság működési területe	Intézményi keret	50	<p>A felmérés 2023-ban összesen 23 fajra terjedt ki. A ragadozómadarak ismert fészkeinek száma folyamatosan gyarapszik, ugyanakkor a vízimadarak legfontosabb fészkelőhelye megszűnt, így azok közül több faj esetében nem volt költés ebben az évben. A fehér gólya hosszú évek óta 2023-ban költött a legsikeresebben.</p>
15.	Ürge monitorozás a Kenyeri reptéren	Heffenträger Gábor	Kenyeri reptér	Intézményi keret	50	<p>A Kenyeri reptér teljes lejárása során tizenegy fő részvételével összesen 131 friss ürgegyulakat számoltunk, amely 98-cal kevesebb, mint amennyit 2022-ben</p>

No.	Monitorozási projekt tárgya	Kutató	Monitorozási projekt helyszíne	Monitorozás forrása	Forrás nagysága (eFt)	Kutatás főbb eredményei
16.	Pelemonitorozás	Bedenek Tamás	Kőszeg, Szalafő	Intézményi keret	50	feljegyeztünk. Az elmúlt években tapasztalt drasztikus állomány csökkenés tovább folytatódott. A Kőszegi Alsó-réten, illetve Szalafőn kitelepített 25-25 odú egy-egy alkalommal került ellenőrzésre. A Szalafőn kihelyezett odúk közül egyben találtunk nagy pelét (<i>Glis glis</i>)
Összesen:					5428,825 eFt	

Nagygombák monitorozása

A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer keretében 2004-től kezdődően folyik a nagygombák monitorozása a Szalafői Óserdő Erdőrezervátum területén hároméves ciklusokban, két felmérési ciklus között legalább három év kihagyással. Ennek megfelelően a korábbiakban 2004, 2005, 2006 és 2010, 2011, 2012, majd 2016, 2017, 2018 években történt tavaszi, nyári és őszi felvételezés. A vizsgálatok fő célja az erdőgazdálkodás lomberdők nagygomba-közösségeire gyakorolt hatásának vizsgálata és a gombaközösségek változásainak hosszú távú nyomon követése. A monitorozásból kinyert információk később a természetvédelmi tervezés során hasznosulnak a gyakorlatban. 2023-ban újabb hároméves felmérési ciklust kezdtünk.

Az eredmények végső értékelése csak a ciklus végén leadandó összefoglaló jelentés alapján lesz majd mód. A részeredményekből az szűrhető le, hogy legutóbb a 2010-es kutatási jelentés számolt be gazdag gombaprodukciónak eredményező, kellően csapadékos időjárásról (Siller 2010). A 2010-es évet követő felmérési időszakokban – főleg a tavaszi és nyári aspektusban – aszályos gombaszezonokat említ, sokszor szinte teljesen elmaradó termőtest-produkcióval, melyeket rendre csak az őszi esők enyhítettek. Ezekkel ellentétben a 2023-as év kissé kiegyenlített csapadékviszonyokat, így az utóbbi évekhez képest gazdag gombaprodukciónak hozott. Ezen produktív időszakokat rendre kiadósabb esők előzték meg, melyek előhozták a gombákat. Ugyanakkor ezek előtt több hetes aszályok voltak. A váltakozó, termőtestképzésre alkalmas, ill. alkalmatlan időszakok magyarázhatják azt, hogy számos gombafaj termett ugyan 2023-ban, de ezek rendszerint kevés és a fajra jellemzőhöz képest csak sokkal kisebb méretű termőtestekkel mutatták meg magukat. Mindez jelentősen megnehezítette a terepmunkát; rendszerint az avartakaró, vagy a holtfadarabok alatt, ill. utóbbiak üregeiben, azaz csak a tartósan nedvesebb pontokon találtam termőtesteket. Elmondható tehát, hogy az utóbbi több, mint egy évtizede tartó nettó szárazodási trend éppen enyhült egy kicsit, de 2023-ban is folytatódott. Ez általában nem, vagy csak néhány mm-es különbségekként látszik meg az éves csapadékösszegekben, de a vegetációs időszakra eső hosszabb, száraz periódusok egyre számottevőbb időkre és erősebben szárítják ki az avartakarót és a feltalajt. A termőtestek alapján megfigyelhető fajkészlet nagyjából 2023-ban is megvan még, de produkciójában (főleg a termőtestek méreteiben) egyre inkább elmarad a korábban regisztráltakhoz képest.

Védett növényfajok monitorozása

- Az osztrák zergevirág (*Doronicum austriacum*) felmérése kapacitáshiány miatt csak részben és túl későn történt meg a 2023-ban, emiatt 2024-ben ismétlés szükséges a trend megállapítása és az adatok összehasonlíthatóságának érdekében. A terepi tapasztalatok alapján a faj helyzete az igazgatóság működési területén stabilnak mondható.
- A kakasmandikó (*Erythronium dens-canis*) NBmR módszer szerinti szisztematikus felmérése 2023-ban Zalalövön történt meg. 2020-tól új módszerrel végezzük a felmérést, ezért az azt megelőzően keletkezett korábbi adatokkal nem összehasonlítható. 2020-hoz képest az egyedszám csaknem a kétszeresére nőtt.
- A mocsári kockásliliom (*Fritillaria meleagris*) a Rába árterén többfelé előforduló faj, egy jelentős állománya szolgál mintaterületként Csákánydoroszló mellett, a Büksi-réten. Az itt mért egyedszám adatok a fajra jellemző módon erősen ingadoznak, 2023-ban

a 2020-as évhez hasonló adatokat detektáltunk, a korábbi időszakhoz képest erős állománycsökkenés mutatkozik, de ez 2020 óta nem romlott tovább. Feltehetően a hosszú aszályos időszakok vannak ennyire negatív hatással erre a fajra.

- A kikeleti hóvirág (*Galanthus nivalis*) esetében 2023-ban is arra törekedtünk, hogy az ismert, de korábban még fel nem mért, adatbázisunkból hiányzó állományok közül minél többet felmérjünk, emellett potenciális lelőhelyeket kerestünk. Ennek megfelelően Rábahídvég, Vasegerszeg, Meszlen, Acsád, Peresznye, Tömörd, Velem, Sárvár, Sótorny, Ikervár, Nyőgér, Bejczyertyános, Nádasd, Körmend, Uraiújfalu, Rum, Katafa és Zalalövő településekről került elő összesen 316 650 egyed.
- A vízilófarok (*Hippuris vulgaris*) igazgatóságunk működési területén egyetlen lokalitásról ismert, Nagypirityi bányatóból, innen 2023-ra eltűnt. Ennek oka feltehetően a növényevő halfajok (pl. amur) elszaporodása. Az illetékes horgászegyesületnek nincs tudomása amur telepítésről, de a gyakorlati tapasztalatok erre utalnak. Amennyiben ez bebizonyosodik, az amur állományát fel kell számolni, ugyanis minden vízi növényzetet kieszik a víztestből.
- A heverő iszapfű (*Lindernia procumbens*) a csapadékviszonyoktól és a művelési módoktól erősen függ, ezért előfordulási adatainak sora természetesen jelentős ingadozást mutat. Kapacitáshiány miatt idén csak Körmenden és Iváncon történt felmérés. A faj állományváltozásainak tendenciája azonban nem meghatározható, amelynek oka elsősorban a heverő iszapfű fajra jellemző erős évjáráthatás.
- A korpaűfajok (*Lycopodium spp.*) felmérése tovább folyt a 2023-as évben. A megváltozott tájhasználat, erdőkezelés, klímaváltozás és erős vadnyomás hatására a terepi tapasztalatok és a szórványadatgyűjtés tendenciái alapján minden faj erősen visszaszorulóban van, aktív és gondos beavatkozás hiányában a csoport eltűnése várható.
- 2020 előtt a pókbangónak (*Ophrys sphegodes*) mindössze egyetlen töve volt ismert működési területünkről, Nagytölaj határából, amelyet 2017-től nem találnak munkatársaink. 2020-ban Kulcsár László botanikus a fajt új lelőhelyen fedezte fel Igazgatóságunk működési területén, akkor 3 egyede került elő a Sitke és Vásárosmiske határán fekvő sitkei láprétről. 2023-ban ugyanitt 6 egyedet detektáltunk.
- A fehértájvirágnak (*Parnassia palustris*) az igazgatóság területén két lokalitását ismertük korábban, azonban 2011-től egyik helyszínen sem találjuk a faj egyedeit. Szócén, a lápi növények szaporítókertjében ex situ megőrzése keretében 1600-as egyedszámot meghaladó állományt neveltünk 2023-ban. 2022 őszén a szőcei láprétre 10 egyedet telepítettünk ki a szaporítókerti állományból, magokat is szórtunk. 2023-ban ugyanitt 15 virágzó hajtást számoltunk.
- 2023-ban a leánykökörccsin (*Pulsatilla grandis*) esetében kismértékű csökkenést tapasztaltunk az egyedszámok tekintetében, azonban állományai egyelőre stabilnak ítéltetők. A faj igényeinek megfelelő, rendszeres kezelés segíthet élőhelyének fennmaradásában.

- A tarka nyúlfarfű (*Sesleria albicans*) felmérése kapacitáshiány miatt elmaradt 2023-ban. A faj időközben kikerült a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer kötelezően felméréendő fajai közül, ezért a jövőben nem tervezzük ennek keretében a felmérését.
- A zergeboglyár (*Trollius europaeus*) felmérése csak részben történt meg, a Vendvidéken nem volt rá kapacitás, ezt 2024-ben pótoljuk. A többi lokalitáson a korábbi felmérésekhez hasonló eredmények születtek, feltehetőleg a 2023-as csapadékos nyár kedvezett a fajnak, azonban a szélsőséges csapadékeloszlás, továbbá a területek általános szárazodása miatt hosszú távon az állományok csökkenése várható.

Cönológiai monitorozás

Az NBmR társulásmonitorozás gyep vegetáció monitorozás keretében 2023-ban az orfalui veres csenkeszes rét (*Anthyllido - Festucetum rubrae*) és a csarabos (*Luzulo albidae - Callunetum*) társulások felmérése történt meg az NBmR módszertan szerint.

Az orfalui veres csenkeszes rét felvételezéseinek során a 2000-es években történt egy ellenőrizetlen változtatás, amikor a mintavételi helyszín átkerült Orfalu belterületi részére. Megfelelő dokumentáció hiányában nem tudható, hogy ez mikor történt, annyi biztos, hogy a 2001-2007 közötti felvételek a Navrata dombján készültek, a 2010-es években pedig az új helyszínen. A helyszín változásával a felvételi adatokban, fajszámban, dominancia-viszonyokban is jelentős eltérések jelentkeztek, de ez sokáig elkerülte a figyelmet. Szakmai egyeztetést követően az a döntés született, hogy a 2023-as felvételeket az eredeti helyszínen készítjük el, hogy az eredmények összevethetők legyenek a korábbi alapállapotban. 2023-ban a tavasz vége és a nyárelő kifejezetten csapadékos volt, ami a gyep vitalitását és produktíváját némileg emelte és regenerálta, a felmérés a fűfélék teljes virágzásban, optimális időpontban készült. A vizsgált helyszín a korábbiakhoz képest viszonylag keveset változott, hasonló állapotú, mikrostruktúrákban gazdag, fajgazdag, bár nem kiemelkedő természetességű hegyi rét. A rét társuláskomplex jellegének ellenére a gyomfajok száma, összesített borításértéke és frekvenciaértékei a kezdetekhez hasonlóan alacsony szinten vannak, a területen mindössze néhány kötött talajokra jellemző, taposástűrő faj fordul elő alacsony aránnyal. A kedvező viszonyok a barátságos táji környezetnek, ill. a kíméletes kaszálásnak és terepi közlekedésnek köszönhetőek. A védett fajok a területen korábban is csak szólanként jelentek meg, közülük 2023-ban az *Hypericum dubium*, *Orchis morio* és *Platanthera cf. bifolia* pár tövel, az *Ophioglossum vulgatum* viszont jelentősebb egyedszámmal volt reprezentált. Egy részről nagy súlya van a 2023-as év nagyon kedvező csapadékjárásának és az ideális felvételi időpontnak, másrészt bizonyosat szerepet játszik benne a rendszeres, de nem túl gyakori és kíméletesen végzett kaszálás. Ennek eredménye a diverz gyepszint, amelyben mozaikosan számos fűféle és kétszikű faj megtalálható, viszont még csak nagyfoltos jelleggel sincsenek lokálisan domináns, kiemelkedően sikeres fajok a területen. Pontos emiatt nevezhetjük a mintaterületen kiemelkedően értékesnek és reprezentatívnak őrési tekintetben, annak ellenére, hogy pl. a védett fajok előfordulásában kevésbé erős. A mintaterület jelenlegi változatosságának fenntartásához az évi egyszeri, nyár közepi kaszálás általában elegendő, ettől függetlenül a tápanyagszegény körülményekhez, intenzív használatához szokott karakterfajok kismértékű visszaszorulása, a társulás jellegének a mezofil rét irányába való tolódása várhatóan folytatódik. Amennyiben az intenzív használatához, részben a sarjülegeltetéshez alkalmazkodott szubasszociációt is meg akarjuk őrizni, akkor a hagyományos extenzív

tájhasználatnak tekinthető júniusi kaszálást követően időnként évi kétszeri kaszálás javasolt. A sarjú legeltetése ezen a kis, elszigetelt rétfolton aligha megvalósítható más jellegű károk nélkül.

A csarabos (*Luzulo albidae - Callunetum*) társulások felmérése két lokalitáson, Szalafőn és Farkasfán történt meg 2023-ban.

A szalafői állomány nem tipikus, felszakadozó, a lokalitás kijelölése kényszerű alapon történt, nincs jobb. A korábbi felméréssel összevetve 2023-ban *Genistella sagittalis*, *Vaccinium myrtillus* nem került a mintákban, azokon kívül megtalálhatóak voltak, *Antennaria dioica*-t 2023-ban a mintákon kívül sem detektáltunk, de két újabb karakterfaj került elő, a *Luzula pilosa* és a *Lembotropis nigricans*. A karakterfajok összborítása a 2021-es felméréshez képest kis mértékben nőtt. A társulásban a nyolc év alatt elvégzett öt felvételezésben látszó fajösszetételi változások okaként az utóbbi időszakban tapasztalható környezeti, klimatikus változások és a szukcesszió tehető felelőssé, de leginkább az átalakult tájhasználat, erdőgazdálkodás okozza ezen foltok eltűnését.

A farkasfai csarabos állomány a Zsilaveci út menti padkán található. A település önkormányzata pályázati forrásból az út kiszélesítését és burkolását végezte el 2021-ben. A munkálatok során Igazgatóságunk tudta és hozzájárulása nélkül az út rézsűjét – amely már a társulás lokalitása – legyalulták, a letermelt földanyagot és növényzeti maradványok deponálták a társulás helyén. Igazgatóságunk közbenjárására a deponált anyagot elszállították, azonban a társulás emiatt akkor nem volt a felmérésre alkalmas állapotban, mert a növényzet nagy százaléka megsemmisült. 2023-ban a felmérést el tudtuk végezni, a bolygatás hatására kialakult nyers talajfelszínen gyomosodás is detektálható, ám hosszú távon a dominanciaviszonyok átalakulása akár pozitív hatást is gyakorolhat a társulás természetességére.

Az erdőtársulás monitorozás keretében az Agrárminisztérium kérésére 2023-ban a Sitkei genyőtés cseres-tölgyes (*Quercetum petrae – Cerris*) társulás felmérése is megtörtént az NBmR módszertan szerint. A faállomány a látottak alapján jelenleg nem veszélyeztetett. A cserjeszint jó állapotú, ott sem látszottak a szárazsággal összefüggésben jelentkező problémák. A gypsint borítottsága és diverzitása a társulásnak megfelelő, kiemelendő a védett fajok jelentős előfordulása.

A 2021-es felméréshez képest jelentősebb változás nem volt tapasztalható 2023-ban. A állományban erdészeti munkálatokat, cser kitermelését tervezik, emiatt párbeszédet kezdeményeztünk az illetékes erdőgazdálkodóval, közösen próbálunk a társulás számára megfelelő kezelést kialakítani. Összességében a vizsgált erdőtársulás jelenleg még jól tolerálja az éghajlatváltozásból adódó szárazságot, hosszabb meleg időszakot és a csapadékdeficitet, bár a fajkészletben már látszik az erdei fajok ritkulása, eltűnése.

Élőhelytérképezés

2023-ban a T5x5 027 Kissomlyó azonosítójú NBmR kvadrát élőhelytérképezése NBmR módszertan szerint. A területet 2013-hoz hasonlóan 2023-ban is Király Gergely felvételezte, azonos módszertannal és azonos élőhelylistával (ÁNÉR-2011), ennek köszönhetően technikai jellegű változás kevés volt. Az elkülönített foltok száma 283-ról 398-ra nőtt (egyúttal az átlagos foltméret ezáltal 8,8 ha-ról 6,3-ra csökkent), ami elsősorban a rendelkezésre álló egyre jobb légi-felvételeknek köszönhető (ezek pl. a Kissomlyó bonyolult mozaikjának felmérése során segítettek sokat). Formai jellegű változás, hogy – mérlegelve a termőhelyi adottságokat és a növényzeti összetételt – a korábban gyertyános-kocsánytalan tölgyesként felvett valamennyi

állományt átsoroltuk gyertyános-kocsányos tölgyesnek. A tényleges (nem formai jellegű) változások közül kiemelendő a K1a (2013-ban még K2-ként) típus mintegy 30 ha- os csökkenése, ez a kiterjedt erdei véghasználatokkal magyarázható, miközben a jellegtelen állományok még nem regenerálódtak arra a szintre, ami K1a-ként besorolható lenne. Jelentősen nőtt az RC, RDb típus aránya, a korábbi fiatalosok „belenőttek” ebbe a korba és típusba. Az S1 akácok kiterjedése mintegy 20 ha-val kevesebb lett – ez valójában nem az akácérfoglalás tényleges csökkenés, hanem a 2013-ban feltétképezett S1 foltok egy része ma inkább RDb, S6, S7 főtípussal azonosítható. Közel megötszöröződött a T2 lucernások típus, a T1 szántóktól területet elvéve. A 2023-as felmérés során nem találtuk a P3 és S2 típusokat – ezek átalakultak, ill. megszűntek. Új élőhely az OD a területen (ami korábban is megvolt átmeneti formában), köszönhetően az egyre több kezeletlen aranyvesszős foltnak.

Ritka és telepesen fészkelő madárfajok (RTM) felmérése

Ragadozómadarak:

faj	biztos revír	sikeres költés	sikertelen költés	kérdéses kimenetelű költés	látott fióka
fekete gólya (<i>Ciconia nigra</i>)	10	6	4		12
darázsölyv (<i>Pernis apivorus</i>)	4			4	
parlagi sas (<i>Aquila heliaca</i>)	1		1		
hamvas rétihéja (<i>Circus pygargus</i>)	0				
vörös kánya (<i>Milvus milvus</i>)	1	1			2
barna kánya (<i>Milvus migrans</i>)	5	3	1	1	6
rétisas (<i>Haliaeetus albicilla</i>)	7	5	2		9
gyöngybagoly (<i>Tyto alba</i>)	5	3		2	21
kuvik (<i>Athene noctua</i>)	5	1		4	
törpekuvik (<i>Glaucidium passerinum</i>)	0				
füleskuvik (<i>Otus scops</i>)	6			6	
uhu (<i>Bubo bubo</i>)	4	1		3	1
uráli bagoly (<i>Strix uraliensis</i>)	0				
vándorsólyom (<i>Falco peregrinus</i>)	1	1			4

Egyéb ritka és telepesen fészkelő madárfaj

- **Fehér gólya** (*Ciconia ciconia*): Összesen 186 fészket foglaltak el a fehér gólyák, melyek közül 142-ben volt sikeres költés. Ezzel összesen 392 fióka repült ki sikeresen.
- **Daru** (*Grus grus*): A Nádasd mellett megtelepedett daru-pár fészkelését idén is nyomon követtük, a madarak két fiókat repítettek.
- **Haris** (*Crex crex*): Kőszegszerdahelynél 1, Vasegerszegnél 2, Bobánál 1, Mesterinél 1, az Órségi Nemzeti Park területén pedig 7 revírről volt tudomásunk. A felmérés csak a legfrekvenciáltabb, rendszeresen használt költőhelyekre szorítkozott, így nem tekinthető teljesnek a vármegye területére.

- **Gólyatöcs** (*Himantopus himantopus*): A rábapatyi északi kavicsbányatavon idén is megjelent a faj néhány egyede, de bizonyított költését nem rögzítettük a területen. A zátonyok a magasra nőtt növényzet miatt egyre kevésbé alkalmasak a fészkelésre.
- **Gulipán** (*Recurvirostra avosetta*): Idén nem volt a fajnak bizonyított költése Vas vármegyében.
- **Küszvágó csér** (*Sterna hirundo*): Az idei évben nem volt bizonyított fészkelése a fajnak.
- **Gyurgyalag** (*Merops apiaster*) és **partifecske** (*Riparia riparia*): A Rába Szentgotthárd és Sárvár közötti szakaszán összesen 677 db költőüreget számoltunk a gyurgyalag esetében és 69-et a partifecske esetében. A vármegye kavicsbányáiban további 213 gyurgyalag és 143 partifecske költőüreget találtunk. Mivel néhány rendszeresen használt fészkelőhely kimaradt, a felmérés nem tekinthető teljesnek.
- **Vetési varjú** (*Corvus frugilegus*): Április első felében ellenőriztük a megyében ismert telepeket. Az állományok túlnyomó része továbbra is Szombathely környékére koncentrálódik, valamint ezektől elkülönülve Szentgotthárdon találhatóak jelentősebb mennyiségben. A megyében 16 kisebb-nagyobb telepen összesen 1409 fészket számoltunk. A legnagyobb egyedszámban Szentgotthárdon (360), Szombathelyen a Pelikán parkban (330), Vépen (258) és Táplánszentkereszten (225 fészek) fészkeltek a madarak.

4.3 TIR-be betöltött és betöltésre előkészített adatok modulonként

Az OKIR vagyion és ingatlan moduljának adatokkal való feltöltése korábban megtörtént, így e modulok esetében 2023-ban csak aktualizálást végeztünk. Szerződések közül 46 db-ot töltöttünk fel a rendszerbe. A védett objektum modulban jelenleg összesen 1723 rekord egyedi tájérték található. A biotikai adatbázisunkban rendelkezésre álló, 2017.01.01-2020.06.15. közt gyűjtött botanikai, mikológiai és zoológiai adatokat megküldtük. 2023-ban összesen 10 626 adatot készítettünk elő feltöltésre.

4.4 Jelentési kötelezettség

Igazgatóságunk a kutatási és monitorozási feladatokat a „Természeti értékek védelme” szakmai keretből végezte el. Tárgyévben a 2022-ben elvégzett feladatokról számoltunk be az AM Természetmegőrzési Főosztálya felé.

5. Természetvédelmi kezelési tevékenység

5.1 A) Természetvédelmi kezelési tervek

Igazgatóságunk működési területén, a meglévő tizenegy, egyedi jogszabállyal létesített országos jelentőségű védett természeti területből hat rendelkezik jogszabályban kihirdetett kezelési tervvel:

- Jeli Arborétum Természetvédelmi Terület: 86/2015. (XII. 21.) FM rendelettel módosított 109/2007. (XII. 27.) KvVM rendelet;
- Kámoni Arborétum Természetvédelmi Terület: 162/2007. (XII. 27.) KvVM rendelet;
- Körmendi-kastélypark Természetvédelmi Terület: 20/2016. (III. 30.) FM rendelettel módosított 152/2007. (XII. 27.) KvVM rendelet;
- Kőszegi-tőzegmohás láp Természetvédelmi Terület: 29/2006. (V. 22.) KvVM rendelet;
- Sághegyi Tájvédelmi Körzet: 16/2008. (VI. 3.) KvVM rendelet;
- Jáki kardvirágos erdő Természetvédelmi Teerület: 40/2020. (VIII. 7.) AM rendelet.

A Kőszegi TK kivételével a többi védett terület kezelési terve elkészült, de még nem került sor a területi szintű egyeztetés lefolytatására.

2013-ban készült az Őrségi Nemzeti Park kezelési övezetei lehatárolásának tervezete. Az Igazgatóság és a Szombathelyi Erdészeti Zrt., valamint a Zalaerdő Zrt. kompromisszumos megállapodásának megfelelően a védett terület 3%-a került a természeti övezetbe, 95%-a a természetkímélő hasznosítási övezetbe és 2%-a a szolgáltató övezetbe. 2019-ben újratárgyaltuk az erdőgazdaságokkal a természeti övezet lehatárolását és megállapodtunk az eredeti fenntartásában. A kijelölés véglegesítéséhez további előkészítő munkák szükségesek, amelyek jelenleg is folyamatban vannak.

5.1. táblázat: Kezelési tervek

A védett vagy védelemre tervezett terület neve	A tervezési terület nagysága (ha)	Megalapozó dokumentáció (+,-)	Részletes természetvédelmi kezelési terv (+,-)	"C" fejezet, jogszabály melléklete (+,-)
Őrségi Nemzeti Park	44 048	+	+	+
Sághegyi TK	238	+	+	+
Csörmöc-menti TK (tervezett)	6147	+	+	+
Kőszegi TK	4351	-	-	-
Kámoni arborétum TT	25	+	+	+
Jeli arborétum TT	75	+	+	+
Jáki kardvirágos erdő TT	70	+	+	+
Szelestei arborétum TT	14	+	+	+
Sárvári arborétum TT	9	+	+	+
Kőszegi -tőzegmohás láp TT	4	+	+	+
Körmendi Várkert TT	37	+	+	+
Nemesmedvesi Történelmi Emlékhely TT	59	+	+	+

5.2 5.1. B) Natura 2000 fenntartási tervek és céldokumentumok

Az Igazgatóság működési területén az összes Natura 2000 terület fenntartási terve elkészült. Ezek közül 14 tervet az Agrárminisztérium Szakmai Bizottsága is jóváhagyott, így ezek végleges változatai elérhetőek a honlapunkon. Az első hat tervet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból kapott támogatásból készítettük el. A HUON20005 Váti gyakorlótérét Magyarország-Svájc Együttműködési Program támogatásával, fennmaradó terveket pedig a szaktárca Természeti értékek védelme szakmai keret, illetve a Természeti értékek védelme szakmai keretéből készítettük el. A HUON10001 Őrség különleges madárvédelmi terület fenntartási tervét 2021-ben készítettük el. Ennek során komplex terv készült közösen a madárvédelmi területre és a HUON20018 Őrség kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területre

A Natura 2000 területekre – a természetvédelmi irányelvekkel és a végrehajtásukra kiadott bizottsági feljegyzésekkel összhangban – a kijelölésük alapjául szolgáló közösségi jelentőségű fajokra és élőhelytípusokra vonatkozó megőrzési célokat, valamint a hozzájuk rendelhető eszközöket tartalmazó céldokumentumok elkészítését 2023-ban befejeztük. Jelenleg az összes Natura 2000 terület esetében rendelkezünk a céldokumentumokkal, melyek közül hét vár még egységesítésre és elfogadásra. Emellett Igazgatóságunk koordinációjával tárgyévben megtörtént 212 db, más Igazgatóságok által készített céldokumentum egységesítése is.

5.2. táblázat: Natura 2000 fenntartási tervek

A Natura 2000 terület neve	A tervezési terület nagysága (ha)	Elfogadott terv (+)	Elfogadásra váró terv (+)	Készülő terv (+)
HUON20006 Pinka	486	+		
HUON20008 Rába és Csörmöc-völgy	12147	+		
HUON20009 Ostffyasszonyfa-csöngői legelő	181	+		
HUON20011 Kenyeri reptér	699	+		
HUON20012 Kemenessömjéni cserjés legelő	618	+		
HUON20014 Gércei tufagyűrű és láprét	455	+		
HUON20013 Öregcser	258	+		
HUON20007 Köles-tető	385	+		
HUON20020 Gyöngyös-patak és kőszegi Alsó-rét	337	+		
HUON20001 Ság-hegy	238	+		
HUON20002 Kőszegi-hegység	4018	+		
HUON20003 Ablánc-patak völgye	1465	+		
HUON20005 Váti gyakorlótér	597	+		
HUON10001 Órség különleges madárvédelmi terület	45694		+	
HUON20018 Órség kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület	44165	+		

5.3 Élőhely-fenntartás, kezelés

5.3.1 Élőhelyeket érintő legjelentősebb ökológiai állapotváltozások

Gyeppek és szántók

Az Őrségi Nemzeti Park területén a gyeppek és a szántók esetében két egymással ellentétes folyamat játszódik le. Egyrészt továbbra is jellemző az apró rét és szántó parcellák felhagyása és erdősülése, de emellett más területeken egyre jellemzőbbé válik a gazdálkodás intenzitásának növekedése is. A gyeppek esetében ezt az állattartás lassú, de mégis érzékelhető fellendülése okozza, aminek következtében a meglévő rétek kezelése egyre intenzívebbé válik. A Szentgyörgyvölgyi-patak völgyében például újra jellemzővé vált az évi kétszeri kaszálás. A szántók esetében egyre több a nagytáblás monokultúra, ami nagyban eltér a hagyományos Őrségi gazdálkodástól. Megjelent az igény egyik oldalról az öntözésre, másikról pedig a meliorációra. Pozitív folyamat ugyanakkor a gyeppek esetében, hogy Igazgatóságunk folyamatosan hajt végre élőhelyrekonstrukciókat, aminek keretében gyomosodott és cserjésedett réteket állít helyre és tesz újra művelhetővé. Ezzel párhuzamosan több magángazdálkodó is elkezdte a korábban felhagyott területeinek helyreállítását és ezeket újra hasznosítani kezdte. A legeltető állattartás is egyre jellemzőbbé válik a nemzeti park területén, ami részben az igazgatóság állatkihelyezési programjának is köszönhető. Számos előnye mellett a legeltetés jelentős természetvédelmi kockázatokat is hordoz, elsősorban az üde gyeppek esetében, ahol a nem megfelelő talajállapotok mellett végzett legeltetés könnyen az élőhelyek leromlását, gyomosodását okozhatja.

Erdők

Az erdők esetében több jelentős változás is bekövetkezett az utóbbi időszakban. A szántók és gyeppek beerdősülésével az erdők aránya folyamatosan növekszik, jelenleg az Őrségi Nemzeti Park 72%-át erdők borítják (beleszámítva a cserjéseket is). A gazdálkodás módszereinek megváltozásával a lombos fafajok aránya folyamatosan növekszik, az erdeifenyő pedig rohamosan szorul vissza. Kivételt képeznek ez alól azok az erdők, ahol a gazdálkodó szándékosan visszaszorítja a lombos fafajokat az erdeifenyő javára. Ennek egyik sajnálatos következménye, hogy még mindig kevés olyan erdő van, amely esetében biztonságosan kivitelezhető a természetes folyamatokra alapozott kezelés és köztük a természetes felújítás. A kisparaszti szálalás eltűnésével veszélybe kerültek a számos védett növényfaj (pl. körtikék, korpafüvek) élőhelyét jelentő mészkérülő erdeifenyvesek. Pozitív folyamatok indultak el az erdők elegyességének és szerkezeti változatosságának növelése terén, azonban ez még nem általános. Sok esetben sajnos még most is bevett gyakorlat az elegyfajok, elsősorban a pionír lombos fafajok teljes eltávolítása a tisztítások és gyérítések során. A klíma szárazodása következtében a lucfenyő erőteljes visszaszorulása (szűfajok okozta pusztulás) zajlik, ami táji léptékben is jelentős tarvágásokat eredményez az állami tulajdonú (Szombathelyi Erdészeti Zrt kezelésében lévő) erdőkben.

Vizes élőhelyek

A vizes élőhelyek állapotának változására leginkább a klímaváltozás miatti kiszáradás a jellemző. Számos vendvidéki kis patak, amely korábban gazdag halfaunának adott otthont, mostanra időszakossá vált és a nyár nagy részén a medre teljesen szárazra kerül. A lápokot ugyanez a folyamat veszélyezteti. Élőhelyrekonstrukciós munkái során Igazgatóságunk igyekszik ezeknek az értékes élőhelyeknek a vízellátását megoldani. Több láp esetében

készültek vízviisszatartó műtárgyak, amelyek várhatóan mérsékelik majd a szárazodás káros hatásait. A kis vízfolyásokkal és a Rábával kapcsolatos másik jelentős folyamat a szennyezések általi terhelés növekedése. A Rába mentén ennek legfőbb oka az intenzív mezőgazdasági művelés, ami a vegyszerek bemosódásának mértékét növeli meg. A kisvízfolyások esetében ez a probléma kevésbé áll fenn, helyette a kis vízhozammal párosuló, növekvő szennyvízbevezetés okoz gondot. A Zala nemzeti parki szakaszán több alkalommal is előfordult, hogy tisztítatlan szennyvíz került a patakba, ennek hatására pedig a gerinctelen élővilág jelentős részben megsemmisült. A szennyvíz csatornahálózat és a tisztítók elégtelen működése miatt a szennyezések várhatóan a jövőben is elő fognak fordulni.

5.3.2 Élőhely-fenntartási, kezelési tevékenységek ismertetése

Őrségi Tájegység

Szántóföldi művelést több mint 138 ha-on végeztünk, elsősorban szántóföldi szalastakarmány előállítás érdekében, de jelentős gabona területeink is voltak, a gabona és az alomszalma igény kielégítése érdekében. A termelt gabonából (zab, búza) a László-majorban lévő daráló géppünkkel abrak takarmányt állítottunk elő. Siló kukoricából, lucernából és rozsból, erjesztett tömegtakarmányt készítettünk, ezt állataink téli takarmányozására használjuk fel. A termelt kukoricát vállalkozó bevonásával magas víztartalommal roppantottuk és fóliába csomagoltuk.

A saját használatban lévő területek tekintetében 295 hektáron kaszáltunk első növedéket, második növedéket 38 hektáron kaszáltunk, 320 hektáron pedig legeltettünk. A legeltetett földrészletek egy része egykori parlag szántó volt, amelyeket a folyamatos használattal, vagy fűkeverék telepítésével vontuk újra művelésbe. A vegyes művelésű területek első növedékét kaszáltuk, második növedéket legeltettük 68 hektáron. Szántó és visszagyepesített területeinket jelentős mértékben ellepte a parlagfű, ezért a betakarított gabona tarlókat többször be kellett dolgozni, ami többletmunkával járt. A silókukorica elvetése júniusig húzódott a csapadékos nyári időjárás miatt jó eredménnyel sikerült betakarítani. Bérbeadott területeink között legelők és kaszálók is vannak. A nem kezelt gyepterületek egy része korábban becserjésedett és helyreállítása folyamatban van, más részük nem igényel kezelést, mert magassásos növényzet található rajta.

Vendvidéki Tájegység

A saját használatban lévő területek tekintetében 184 hektáron kaszáltunk, 82 hektáron legeltettünk, 168 ha-on pedig az első növedéket kaszáltuk, a másodikat pedig legeltettük. Kétszer kaszáltunk 16 ha-on. A legeltetett, illetve kaszált földrészletek egy része egykori parlag szántó volt, amelyeket a folyamatos használattal, vagy fűkeverék telepítésével vontuk újra művelésbe. A vegyes művelésű területek első növedékét kaszáltuk, második növedéket legeltettük. A kaszálással kezelt termőföldjeink között található nemzeti parkunk legértékesebb gyepterületei. A vendvidéki tájegységen 181 állategységi eggyeddel végeztünk legeltetést 153 napig. Szántóföldi művelést 25 hektáron folytattunk gabona termelés céljából.

Vasi-Hegyhát Tájegység

A saját használatban lévő területek tekintetében több mint 155 hektáron kaszáltunk első növedéket, átlagosan a széna hozamunk 2,4 tonna volt hektáronként. Ebben a tájegységben első

növedéket kaszáltuk, a második növedéket is kaszáltunk 12,84 hektáron. A kétszer kaszált területeken 5,5 t/ha szénát sikerült betakarítanunk.

Észak-Vasi Tájegység

A Kőszegi Tájvédelmi Körzet mocsárrétjeinek területéből 60 hektárt használati megállapodás keretében a Kőszegi Evangélikus Szakgimnázium, Szakközépiskola és Kollégium kezelt. A vagyonkezelésünkben lévő területeken 2023-ban 10,7 ha gyepterületet haszonbérbe adással, kaszálással hasznosítottunk. A Doroszlói-réteken 70 ha-on legeltetést végeztünk 50 db üszővel és egy bikával.

5.3. táblázat: Élőhely-fenntartás

No.	A terület megnevezése	Az érintett terület nagysága (ha)	Élőhely típusa	Fenntartás célja – fő beavatkozások/kezelések
1.	Őrségi Tájegység	357	gyep	Védett növények és nappali lepkék élőhelyének fenntartása érdekében végzett kaszálás és legeltetés.
2.	Vendvidéki Tájegység	304	gyep	Kaszálás és legeltetés védett fajok élőhelyének fenntartása érdekében.
3.	Vasi-Hegyhát Tájegység	165	gyep	Védett növények és nappali lepkék élőhelyének fenntartása érdekében végzett kaszálás.
4.	Észak-Vasi Tájegység	138	gyep	Védett növények és nappali lepkék élőhelyének fenntartása érdekében végzett kaszálás.
5.	Őrségi Tájegység	139	szántó	Szántóföldi, madár és apróvad élőhelyek fejlesztése, fenntartása extenzív gazdálkodással.
6.	Vendvidéki Tájegység	25	szántó	Szántóföldi, madár és apróvad élőhelyek fejlesztése, fenntartása extenzív gazdálkodással.

5.4 Élőhely-rehabilitáció

Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén számos olyan kisebb méretű, de természetvédelmi szempontból értékes gyepfolt található, melyek a hosszú ideig tartó kezeletlenség következtében becserjésedtek, fajkészletük leromlott, idegenhonos özönnövények uralkodtak el rajtuk, ugyanakkor az igazgatóság nem rendelkezik a helyreállításukhoz szükséges kapacitással. Az igazgatóság ezért a védett és fokozottan védett növényfajok veszélyeztetett állományai és a veszélyeztetett élőhelyek megőrzése céljából a szükséges beavatkozásokat külső vállalkozó megbízása útján végeztette el.

A beavatkozásokkal megcélzott élőhelytípusok: 6210 Szálkaperjés-rozsnokos xero-mezofil gyeppek, 6240 Pannon lejtősztyepppek és sziklafüves lejtők, 6410 Kékperjés láp-rétek, 6510 Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*), 6520 Hegyi kaszálórétek.

Az élőhelyrehabilitációval, illetve fenntartó kezeléssel érintett, védett fajok: *Pulsatilla grandis*, *Pulsatilla nigricans*, *Orchis ustulata*, *Eriophorum angustifolium*, *Iris variegata*, *Adonis vernalis*, *Dictamnus albus*, *Achillea ptarmica*, *Gentiana pneumonanthe*, *Iris sibirica*, *Hemerocallis lilio-asphodelus*.

1. Kisméretű, speciális kezelést igénylő közösségi jelentőségű gyepes élőhelytípusok helyreállítása, kézi és kigépi erővel végzett kaszálás és szénalehordás útján – Belső-Őrségi gyeppek

A 6410 Kékperjés láp-rétek, 6510 Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) közösségi jelentőségű élőhelytípus, valamint az *Iris sibirica*, *Gentiana pneumonanthe*, *Hemerocallis lilio-asphodelus* védett fajok érdekében Velemér, Magyarszombatfa települések közigazgatási határán belüli gyepterületeken, összesen több mint 2,5 ha-on történt kaszálás, illetve a lekaszált növényzet eltávolítása.

2. Kisméretű, speciális kezelést igénylő közösségi jelentőségű gyepes élőhelytípusok helyreállítása érdekében kézi erővel végzett szénalehordás Kondorfa és Nárjai települések közigazgatási területén

A 6520 Hegyi kaszálórétek, a 6410 Kékperjés láprétek közösségi jelentőségű élőhelytípusok, az *Orchis ustulata*, *Iris sibirica*, védett növényfajok, valamint a *Hemerocallis lilio-asphodelus*, fokozottan védett növényfaj élőhelyének helyreállítása érdekében vállalkozó bevonásával összesen 2,2 ha nagyságú területen végeztünk kaszálást, ebből 0,7-on két alkalommal. A kaszálással és a kaszálék lehordásával az érintett gyepterületeken a tápanyagfeldúsulást megelőztük, a honos fajok életterét növeltük. A munkákkal az özönfajokat és egyéb gyomokat, cserjéket is visszaszorítottuk.

3. Kisméretű, speciális kezelést igénylő közösségi jelentőségű gyepes élőhelytípusok helyreállítása kézi és kigépi erővel végzett kaszálás és szénalehordás útján Apátistvánfalva, Kétvölgy, Szakonyfalva, Szentgotthárd, Orfalva és Szőce községek területén.

A 6510 Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*), 6520 Hegyi kaszálórétek, a 6410 Kékperjés láprétek közösségi jelentőségű élőhelytípusok, az *Eriophorum angustifolium*, *Iris sibirica*, *Gentiana pneumonanthe*, *Achillea ptarmica* védett növényfajok, valamint a *Hemerocallis lilio-asphodelus* fokozottan védett növényfaj élőhelyének helyreállítása, fenntartása érdekében összesen 7,95 ha nagyságú területen végeztünk kaszálást, szénalehordást. Az orfalui és apátistvánfalvai gyeppek kezelését haszonbérli bevonásával tudtuk megoldani.

4. Kisméretű, speciális kezelést igénylő, közösségi jelentőségű gyepes élőhelytípusok helyreállítása érdekében kézi vagy kisméretű eszközökkel végzett kezelések Borgáta, Kissomlyó, és Nagytillaj községek területén

A 6210 Szálkaperjés-rozsnokos xero-mezofil gyepes élőhelytípusok, 6240 Pannon lejtősztyepp és sziklafüves lejtők, a 6510 Sík- és dombvidéki kaszálórét (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis) valamint a Pulsatilla grandis, Iris variegata, Orchis purpurea, Ophrys sphegodes, Dictamnus albus védett növényfajok megőrzése érdekében 1,05 ha kiterjedésben végeztünk kézi és kisméretű kaszálást, valamint a kaszálék lehordását.

5. Kisméretű, speciális kezelést igénylő közösségi jelentőségű gyepes élőhelytípus helyreállítása érdekében végzett kezelés a Kőszegi Tájvédelmi Körzetben

6410 Kékperjés lág-rétek helyreállítása, a zergeboglar (*Trollius europeus*), agárkosbor (*Anacamptis morio*), széleslevelű ujjakosbor (*Dactylorhiza majalis*), szibériai nőszirm (*Iris sibirica*) védett növényfajok élőhelyének megőrzése érdekében 0,2 ha-on végeztünk cserjeirtást kézi munkaerővel Kőszeg település közigazgatási területén.

6. Kisméretű, speciális kezelést igénylő kiemelt közösségi jelentőségű gyepes élőhelytípusok helyreállítása érdekében kézi, kisméretű erővel végzett cserjeirtás a Ság-hegyen Celldömölk település közigazgatási területén

A 6240 Szubpannon sztyeppék kiemelt közösségi jelentőségű élőhelytípus, a *Stipa pennata* védett növényfaj élőhelyének helyreállítása érdekében végzett cserjeirtás 100 m² területen.

7. Kisméretű, speciális kezelést igénylő élőhely helyreállítása Kőszeg Hegyalján.

A fokozottan védett gyurgyalag (*Merops apiaster*) élőhelyének megőrzése érdekében 100 m²-en végeztünk kézi és kisméretű erővel cserjeirtást, fakivágást valamint földmunkát egy felhagyott bozsoki homokbányában.

5.4 táblázat: Élőhely-rehabilitáció

No.	A terület megnevezése	Az érintett terület nagysága (ha)	Élőhely típusa	Forrás	Kezdetre és várható befejezése	A rehabilitáció célja - fő beavatkozások/kezelések
1.	Belső-órségi gyepek	2,5	6410, 6510	ÖNPI	2023	A közösségi jelentőségű élőhelytípus, valamint az <i>Iris sibirica</i> , <i>Gentiana pneumonanthe</i> , <i>Hemerocallis lilio-asphodelus</i> védett fajok megőrzése. – Kézi és kiegészítő erővel végzett kaszálás és szénalehordás.
2.	Kondorfa, Nárai	2,2	6520, 6410	ÖNPI	2023	A közösségi jelentőségű élőhelytípusok megőrzése, az <i>Orchis ustulata</i> , <i>Iris sibirica</i> , védett növényfajok, valamint a <i>Hemerocallis lilio-asphodelus</i> fokozottan védett növényfajok élőhelyének helyreállítása. – Kaszálás és kézi erővel végzett szénalehordás.
3.	Apátistvánfalva, Felsőszőlőnk, Kétyölgy, Szakonyfalva, Orfalu és Szőce	7,95	6510, 6410	ÖNPI	2023	A közösségi jelentőségű élőhelytípusok megőrzése, az <i>Eriophorum angustifolium</i> , <i>Iris sibirica</i> , <i>Gentiana pneumonanthe</i> , <i>Achillea ptarmica</i> védett növényfajok, valamint a <i>Hemerocallis lilio-asphodelus</i> fokozottan védett növényfaj élőhelyének helyreállítása, fenntartása érdekében összesen 7,95 ha nagyságú területen végzettünk kaszálást, szénalehordást.
4.	Borgáta, Kissomlyó, Nagytillaj	1,05	6210, 6240, 6510	ÖNPI	2023	A közösségi jelentőségű élőhelytípus és a <i>Pulsatilla grandis</i> , <i>Iris variegata</i> , <i>Orchis purpurea</i> , <i>Ophrys sphegodes</i> , <i>Dictamnus albus</i> védett növényfajok megőrzése. – Kézi és kiegészítő erővel végzett kaszálás és szénalehordás.
5.	Kőszeg	0,02	6410	ÖNPI	2023	A közösségi jelentőségű élőhelytípus helyreállítása és a <i>Trollius europaeus</i> védett növényfaj megőrzése. –

No.	A terület megnevezése	Az érintett terület nagysága (ha)	Élőhely típusa	Forrás	Kezdetre és várható befejezése	A rehabilitáció célja - fő beavatkozások/kezelések
						Kézi erővel végzett cserjeirtás.
6.	Ság-hegy	0,01	6240	ÖNPI	2023	A kiemelt közösségi jelentőségű élőhelytípus helyreállítása és a <i>Stipa pennata</i> védett növényfaj megőrzése. – Kézi és kisméretű gépi erővel végzett cserjeirtás.
7.	Bozsok	100 m ² partfal	--	ÖNPI	2023	A <i>Merops apiaster</i> fokozottan védett madárfaj megőrzése. – Kézi és kisméretű gépi erővel végzett cserjeirtás és fakivágás, illetve földmunka.

5.5 Fajmegőrzési tevékenységek

5.5.1 A fajokat érintő legjelentősebb ökológiai állapotváltozások

A védett, réti növény- és állatfajokat az élőhelyük kezeletlensége vagy épp ellenkezőleg, a túl intenzív kezelés, elsősorban a túllegettetés veszélyezteti. Ezek következtében továbbra is jellemző a gyepek, forráslápok gyomosodása, cserjésedése, erdősödése. Ezzel a fajok élőhelye fokozatosan szűkül, a megmaradt élőhelyek egymástól elszigetelődnek. A mészkerülő erdeifenyvesek, csarabosok és védett fajaik a váltógazdálkodás, majd az erdei avargyűjtés megszűnését követően folyamatos visszaszorulást mutatnak. Sajnos a nemzeti park területének túlnyomó részén jelenleg a túl nagy vágásterületekkel dolgozó állami erdőgazdálkodás a jellemző, ami védett fajok tömegeit veszélyezteti. A tájban jellemző méretű vágásokban ugyanis teljesen megváltoznak a növények életkörülményeit meghatározó fény- és nedvességviszonyok, agresszíven terjedő és növekedő gyomnövények jelennek meg, ezzel az eredeti erdei növényzet alkotói erősen megritkúlnak vagy eltűnnek. Az elegyfajok száma általánosságban véve alacsony, az erdőállományok sematikus kor- és fajösszetételűek, kevés idős és holt fát tartalmaznak, ami kedvezőtlenül hat számos védett faj fennmaradására nézve. Egyre inkább érzékelhető a csapadékhiány miatt az élőhelyek kiszáradása, amely például a bükkösökben érhető tetten.

5.5.2 Fajmegőrzési tevékenységek ismertetése

Fehérmájvirág (*Parnassia palustris*)

Magyarországon védett, nem rendelkezik fajmegőrzési tervvel. Az Őrségi Nemzeti Park működési területén évek óta hiába keressük, korábban ismert élőhelyeiről eltűnt. Emiatt indokoltnak láttuk, hogy a szőcei Lápok Háza mellett található szaporító kertben megkezdjük ex situ védelmét, mesterséges szaporítását. 2021-ben a szaporítókertből gyűjtött magokat a szőcei lápréten két, a faj számára ideálisnak tűnő helyen kiszórtuk, amelyeket megjelöltünk. Ezeket 2022-ben visszaellenőriztük, csíranövényeket nagy számban találtunk is, azonban sajnos később nem tudtuk detektálni a fajt. Emiatt 2022-ben a magszórás mellett 10 tő kiültetése is megtörtént a szőcei lápréten belül új, a faj számára megfelelőbb élőhelyre. A 2023-as ellenőrzéskor a 10-ből 2 tövet megtaláltunk, összesen 15 virágzó hajtást számoltunk.

Karcsú pásztorbotmoha (*Hamatocaulis vernicosus*)

Magyarországon védett mohafaj, nem rendelkezik fajmegőrzési tervvel. A Magyar Természettudományi Múzeum munkatársainak közreműködésével a szőcei láprétekre megkísérletük visszatelepíteni a hazánk területéről kipusztult karcsú pásztorbotmohát. A kísérlet egyelőre biztató eredményekkel szolgált, mert a hat kiültetett telepből négy továbbra is folyamatos növekedést mutat. Ebben fontos szerepe van a rendszeres, körültekintő kezelésnek.

Kereklevelű harmatfű (*Drosera rotundifolia*)

Magyarországon ritka, védett faj, amely nem rendelkezik fajmegőrzési tervvel. A korábbi évek tapasztalataiból kiindulva a Szőcei láprétek területén új helyen való magvetéssel igyekeztünk a faj elterjedését elősegíteni, jelenleg itt megközelítőleg 265 egyed található. A faj egyedszáma a legutóbbi felméréshez képest a gondos kezelés ellenére kissé csökkent, amelynek oka a terület

szárazodása és taposása. Ennek kezelésére az élőhelyén 3 db, körülbelül 0,5 m² nagyságú területen nyers talajfelszínt létesítettünk. Ezekre a Sásos-tóból gyűjtött harmatfű magokat szórtunk ki, így erősítve a szőcei állományát és teremtve alkalmas helyet a tőzegmoha és harmatfű terjedésére. A lápi növények szaporítókertjében is igyekszünk harmatfüvet nevelni, itt 2021-ben 255 egyed számoltunk (ezt nem adtuk hozzá a szőcei állomány egyedszámához). 2022-re csupán néhány egyed maradt a kertben, 2023-ra eltűnt. Ennek több oka van, a kertben elszaporodott erősebb kompetitorok (pl. fehérmájvirág), amelyek leárnyékolják, túlnövik, továbbá fagyérzékeny, talaja az öntözés ellenére is kiszárad télen. A nagyon gondos kerti munka ellenére eltűnt, ahogy a tőzegmoha is.

A Sásos-tó úszólápján mesterségesen kialakított populáció mintegy 1600 egyed számú. Enyhén csökkent a 2020-as állománymérethez képest, amelynek oka lehet az aszályos év, illetve a terület cserjésedése. A cserjék visszaszorítása 2022 tavaszán megtörtént. Azonban 2022 őszén új inváziós faj jelenlétét fedeztük fel a területen: a széleslevelű nyílfűvet (*Sagittaria latifolia*). Egyelőre az irtását nem kezdtük el, mert a növény nagyon erős rhizomái nagy területen átszöttek a talajt, emiatt a kézi kihúzás nem lehetséges, a tőzegmohaláp igen értékes és jelentős méretű részét tönkretenné. A lápok kiemelt természetvédelmi jelentőségű vizes élőhelyek, így a növényvédőszer alkalmazását is kizártuk. A széleslevelű nyílfű a szakirodalom szerint fagyérzékeny, ezért abban bízunk, hogy télen visszaszorul. Azt egyelőre nem tudjuk, hogy hogyan került be a Sásos-tóra, hiszen eddigi tudásunk szerint Magyarországon generatív úton nem szaporodik, tehát a mag behurcolása nem történhetett meg. Fokozottan védett terület lévén nehéz elképzelni, hogyan került ide a széleslevelű nyílfű vegetatív szaporítóanyaga.

A kereklevelű harmatfű Grajka-patak völgyébe visszatelepített állománya 2021-re a 2020-ban elmaradt kezelés miatt eltűnt. Emiatt 2021-ben kétszer kaszáltuk és sarlóztuk a területet. 2022-ben és 2023-ban a Grajka-völgy kezelését két alkalommal elvégeztük, illetve a Sásos-tóról gyűjtött szaporítóanyagból magszórás is történt, de egyik sem volt sikeres. A kiszáradás miatt az élőhely nem alkalmas a harmatfű számára.

Keskenylevelű gyapjúsás (*Eriophorum angustifolium*)

A védett keskenylevelű gyapjúsás az elmúlt évtizedek során erősen megritkult az Őrség és a Vendvidék területén, ezért megőrzése érdekében igazgatóságunk és az ELTE Fűvészkert munkatársai közösen fáradoznak a faj helyi állományának felszaporításán. A Lápok Háza udvarán kialakított szaporító kertben az eredeti 14 egyed sikeresen 700 egyedre növelnünk 2023-ban. A tövek kiültetése a jövőben tervezett. Fajmegőrzési tervvel nem rendelkezik.

Töviskés sás (*Carex echinata*)

Erősen megritkult, védett sásfajunk. Az Őrségi Nemzeti Park működési területén található állományai jövőbeni megerősítése céljából a lápi növények szaporítókertjében neveljük egyedeit. Ez a faj nem rendelkezik fajmegőrzési tervvel.

Tőzegeper (*Potentilla palustris*)

A Szent István Egyetem közreműködésével megkíséreltük a fokozottan védett tőzegeper őrségi helyzetét stabilizálni, ennek érdekében az Igazgatóság működési területén egyedüli szőcei populációból dugványszaporítás útján nyert 3 egyed a Szentgotthárd-farkasfai Sásos-tó lápi zombékosába ültettünk ki 2015-ben. 2017-ben, majd 2018-ban és 2019-ben is újabb állományerősítés történt. Az újonnan telepített egyedek mindegyike túlélte és virágzott, majd termést is érlelt. A korábban ültetett egyedek láthatóan megerősödtek, és folyamatos terjedésben vannak.

A hajtások száma jelenleg 130 körülire tehető. A faj egyetlen, az igazgatóság működési területén található élőhelyén a kipusztulás szélére került az élőhelyül szolgáló láp feltöltődése miatt, ezért a Lápok Háza udvarán kialakított szaporító kertben folyamatosan dolgozunk az egyedszám mesterséges növelésén. A szaporítás egyelőre sikeresnek bizonyul, az eredetileg 12 egyedet 2022-ben 92 egyedre sikerült növelnünk, amelyből 5 tövet a korábbi években ki is ültettünk a Szőcei-láprétre. 2023-ban a kiültetett tövek környezetét és az eredeti élőhelyét is sarlózással kezeltük, illetve 2 lokalitáson további egyedeket ültettünk ki a szaporítókertből. Utóbbiak 2023-ban is megtalálhatóak voltak Szőcén, ezek kezelése is megtörtént. A tőzegeper nem rendelkezik fajmegőrzési tervvel.

Alpesi göte (*Ichtyosaura alpestris*)

A fajjal kapcsolatban célzott, kifejezetten rá irányuló tevékenységet nem végzünk. Ugyanakkor korábbi projektek során 100 feletti, a faj számára alkalmas erdei kis vízállást hoztunk létre. A szokásos éves göte monitoring során került elő 1 példány Szalafő Pityerszeren, illetve a 14 példány a Grajka-völgyben.

Barát- és cigányréce (*Aythya ferina*, *Aythya nyroca*)

A fajokkal kapcsolatban célzott, kifejezetten rájuk irányuló tevékenységet nem végzünk, állandó fészkelő állományuk nem ismert az igazgatóság működési területén. Terepi megfigyeléseiket rögzítjük, melyek szinte kizárólag bányatavakról, és egyéb mesterséges víztározókról származnak.

Díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*)

A fajjal kapcsolatban különleges védelmi tevékenységet nem folytattunk. Az ismert állományok megőrzéséhez szükséges feltételeket a körzeti erdőtervekben rögzítjük.

Lápi tarkalepke (*Euphydryas aurinia*)

A védett és közösségi jelentőségű lepkefaj az utóbbi 10 évben csaknem a kipusztulás szélére sodródott a nemzeti parkban. A visszaszorulás megállításának érdekében fajvédelmi programot indítottunk. Ennek keretében a három legjelentősebb élőhelyen (Orfalu, Gödörháza, Kercaszomor), ahol a jelenlegi állomány túlnyomó része él, teljeskörű hernyófészkek felmérést végeztünk a kaszálás megkezdése előtt. A fészkeket kijelöltük, kézi kaszával körbekaszáltuk, így a gépi kaszálás során ezek érintetlenek maradtak. A LIFE Metamorphosis projekt keretében a gyepok használóiival megállapodást kötöttünk, amelyek értelmében a lápi tarkalepke számára megfelelő kezelést folytatnak, a kieső bevételekért pedig kompenzációt kapnak.

Fehér gólya (*Ciconia ciconia*)

18 gólyafészket renováltunk, vagy helyeztünk magasítóra. Pankaszon az önkormányzati épületen fészkelő gólyapár miatt az ereszcatornába hullott fészekanyagot eltávolítottuk.

Haris (*Crex crex*)

Igazgatóságunk az ismert élőhelyeken minden év májusában feltérképezi a dürgő hímeket és lehatárolja a biztonságos fészkeléshez szükséges kaszálatlanul hagyandó területet. A fokozottan védett és közösségi jelentőségű faj megőrzése érdekében három esetben kezdeményeztük gazdasági korlátozás elrendelését.

Ragadozómadárvédelem

Az Igazgatóság működési területén 10 fekete gólya (*Ciconia nigra*), 1 parlagi sas (*Aquila heliaca*), 1 vörös kánya (*Milvus milvus*), 5 barna kánya (*Milvus migrans*), 7 rétisas (*Haliaeetus albicilla*), 1 vándorsólyom (*Falco peregrinus*) és 4 uhu (*Bubo bubo*) revír eseményeit követtük figyelemmel. Ahol arra szükség volt, ott a sikeres fészkelések biztosítása érdekében a szükséges korlátozásokat elrendeltettük.

2023-ban három régióban (Bucsu, Ölbő, Lukácsháza) összesen 232 oszlopot ellenőriztünk, melyek alatt 23 áramütött madár tetemét találtuk meg (főleg varjúfélék, egerészölyvek és vörös vércsék maradványait, de fehér golyákét, balkáni gerlékét és zöld küllőét is).

Madárodútelepek

Az Őrségi Nemzeti Park területén négy helyszínen üzemeltetünk énekesmadár-odútelepet. Csörötneken 23 db-ot foglaltak a 40-ből a következő arányban: széncinege (*Parus major*) 10 db, örvös légykapó (*Ficedula albicollis*) 6 db, kék cinege (*Parus caeruleus*) 6 db, csuszka (*Sitta europaea*) 1 db. A rábagyarmati telepen 42 odúból 29-ben volt bizonyított költés a következő arányban: széncinege 19 odúban, mezei veréb (*Passer montanus*) 8 odúban, csuszka 1 odúban. A szalafői "Őserdő" erdőrezervátum szegélyében található jelenleg 35 odút számláló telepen 28 odúban volt bizonyított a fészkelés az alábbi megoszlásban: örvös légykapó 11, széncinege 6, kék cinege 6, csuszka 2 pedig odúban. A szőcei 30 db odúból mindössze 6-ban volt bizonyított költés, amelyben széncinegék voltak. Az odúkban talált fiókák közül meggyűrűztünk 15 széncinegét és 4 csuszkát.

A Chernel-kerti odútelep a 2023-as költési szezont 25 mesterséges fészekodúval kezdte meg (ebből 5 db A, 15 db B, 2 db C, 2 db D típusú volt, valamint egy veréblakótelep). A költések ellenőrzésére áprilisban, májusban és júniusban egyszer került sor. A költő párok 13 odút foglaltak el (52%), 12 odúban sikeresen költöttek is. A költő fajok között a széncinege (*Parus major*) és a barátcinege (*Parus palustris*) szerepeltek. A széncinege 11, a barátcinege 1 odút foglaltak. Idén legalább 100 fióka hagyta el sikeresen az odútelepet. A széncinege esetében ez min. 92, a barátcinegénél 8 kirepült fiókát jelentett.

A Doroszlói-rétek magányos fáin és facsoportjaiban található fabeton odúk és a legelő kerítésének oszlopaira felszerelt fából készült odúk ellenőrzése az idei évben kapacitás hiányában elmaradt. A gulya napi szintű ellenőrzése közben tapasztaltak alapján a többségében B-típusú odúk jelentős hányadát foglalták el széncinege (*Parus major*) és mezei veréb (*Passer montanus*) költőpárok.

Az Igazgatóság által felügyelt 34 db gyöngybagoly költőláda közül egyben kétszer is költöttek gyöngybaglyok, egy másikban először vércsék, majd gyöngybaglyok fészkeltek sikerrel, illetve hatban vörös vércse fiókák cseperedtek. Emellett 7 db nagyméretű odút üzemeltetünk a nemzeti park területén időnként megjelenő uráli bagoly számára, de eddig nem történt megtelepedés.

5.5. táblázat: Fajmegőrzés

No.	A faj magyar és tudományos neve	Fajmegőrzési terv (+,-)*	Védettség foka**	A tevékenység és az eredmények rövid ismertetése
1.	Fehérmájvirág (<i>Parnassia palustris</i>)	-	V	A Lápok Háza szaporító kertjében mesterséges állománynövelés folyik, a szócei láprétre két lokalitáson történt magszórás és egy lokalitáson ültetés. Az egyik lokalitáson 2023-ban 15 virágzó hajtást számoltunk.
2.	Karcsú pásztorbotmoha (<i>Hamatocaulis vernicosus</i>)	-	V, Natura 2000	Visszatelepítés a Szócei-láprétre: hatból négy egyed folyamatos növekedést mutat a megfelelő kezelés ellenére.
3.	Kereklevelű harmatfű (<i>Drosera rotundifolia</i>)	-	V	A Lápok Háza szaporító kertjében megkezdjük a faj szaporítását, amely nem volt sikeres. Előhely kézi kaszálása, sikeres állománynövelés és fenntartás. Stabil állomány a Sásos-tavon, a Grajka-völgyből eltűnt, visszatelepítésével folyamatosan próbálkozunk, eddig sikertelenül.
4.	Keskenylevelű gyapjúsás (<i>Eriophorum angustifolium</i>)	-	V	Sikeres szaporítás, 2023-ban a Lápok Háza szaporítókertjébe telepített egyedekből kialakított mesterséges állomány hajtásszáma 14-ről 700-ra nőtt.
5.	Töviskés sás (<i>Carex echinata</i>)	-	V	A lápi növények szaporítókertjében mesterséges állományszaporítása folyik.
6.	Tőzegeper (<i>Potentilla palustris</i>)	-	FV	2023-ban is folytattuk ex situ szaporítását a Lápok Háza szaporítókertjében, 12-ből 92 egyeddet neveltünk. Korábbi években 5 került kiültetésre a szócei láprétre, továbbá 2022-ben 2 lokalitáson ültettünk ki hajtásos töveket, amelyeket 2023-ban kézi sarlózással kezeltünk a kompetitorok visszaszorítása érdekében.
7.	Alpesi göte (<i>Ichtyosaura alpestris</i>)	+	FV, Natura 2000	Korábbi projektek során több mint 100 db a faj szaporodására alkalmas erdei kis vízállást hoztunk létre. A szokásos

No.	A faj magyar és tudományos neve	Fajmegőrzési terv (+,-)*	Védettség foka**	A tevékenység és az eredmények rövid ismertetése
				éves göte monitoring során került elő 1 példánya Szalafő Pityerszeren, illetve a 14 a Grajka-völgyben.
8.	Barát- és cigányréce (<i>Aythya ferina</i> , <i>Aythya nyroca</i>)	+	V, FV, Natura 2000	A fajokkal kapcsolatban célzott, kifejezetten rájuk irányuló tevékenységet nem végzünk, állandó fészkelő állományuk nem ismert az igazgatóság működési területén. Terepi megfigyeléseiket rögzítjük, melyek szinte kizárólag bányatavakról, és egyéb mesterséges vízfározókról származnak.
9.	Díszes tarkalepke (<i>Euphydryas maturna</i>)	+	V, Natura 2000	A fajjal kapcsolatban célzott védelmi tevékenységet nem folytattunk. Ugyanakkor az élőhelyeinek védelméhez szükséges korlátozásokat minden esetben beépítjük a környeti erdőtervekbe.
10.	Fehér gólya (<i>Ciconia ciconia</i>)	+	FV, Natura 2000	18 gólyafészket renováltunk, vagy helyezettünk magasztóra. Pankaszon az önkormányzati épületen fészkelő gólyapár miatt az ereszcatornába hullott fészekanyagot eltávolítottuk.
11.	Haris (<i>Crex crex</i>)	-	FV, Natura 2000	Igazgatóságunk a fokozottan védett és közösségi jelentőségű haris megőrzése érdekében három esetben rendeltetett el gazdasági korlátozást nem védett területen, amely biztosította a fészkelés zavartalanágát.
12.	Lápi tarkalepke (<i>Euphydryas aurinia</i>)	+	V, Natura 2000	A védett és közösségi jelentőségű lepkefaj az utóbbi 10 évben csaknem a kipusztulás szélére sodródott a nemzeti parkban. A visszaszorulás megállításának érdekében fajvédelmi programot indítottunk. Ennek keretében a három legjelentősebb élőhelyen (Orfalu, Gödörháza, Kercaszomor), ahol a jelenlegi állomány túlnyomó része él, teljeskörű hernyófészkek felmérést végeztünk a kaszálás megkezdése előtt. A fészkeket kijelöltük, kézi

No.	A faj magyar és tudományos neve	Fajmegőrzési terv (+,-)*	Védettség foka**	A tevékenység és az eredmények rövid ismertetése
13.	Madárodútelepek	-	V, Natura 2000	<p>kaszával körbekaszáltuk, így a gépi kaszálás során ezek érintetlenek maradtak. A fennhagyandó bűvósávokat a lepke petecsomóinak előzetes felderítése után jelöltük ki. A területek állapotát a későbbiekben is ellenőriztük, a bűvósávokat a gazdálkodók megkímélték, a korlátozással érintett időszakra figyelemmel voltak.</p> <p>Az Őrségi Nemzeti Park területén négy helyszínen üzemeltetünk énekesmadár-odútelepet. 2023-ban ezeken összesen 99 odút foglaltak el énekesmadarak. Közülük a leggyakoribb a széncinege volt. Az Igazgatóság által felügyelt 34 db gyöngybagoly költőláda közül egyben kétszer is költöttek gyöngybaglyok, egy másikban először vércsék, majd gyöngybaglyok fészkeltek sikerrel, illetve hatban vörös vércse fiókák cseperedtek.</p> <p>Az Igazgatóság működési területén 10 fekete gólya, 1 parlagi sas, 1 vörös kánya, 5 barna kánya, 7 rétisas, 1 vándorsólyom és 4 uhu revír eseményeit követtük figyelemmel.</p>
14.	Ragadozómadár védelem	-	FV, Natura 2000	

* Van (+); Nincs (-); Fajvédelmi/kezelési terv kidolgozása a cél (x)

** Védett(V)/fokozottan védett(FV); Natura 2000, illetve nemzetközi egyezmények hatálya alá tartozik (Berni, Bonni, CITES)

5.5.3 Védett fajokkal kapcsolatos, illegális cselekmények észlelése

2023-ban védett madárfajjal kapcsolatban csak egy vetési varjú fészkelőhely károsítása kapcsán kezdeményeztünk eljárást. A védett madarak fészkelőhelyeül szolgáló platánfát kivágták. A hatóság azonban nem látta bizonyítottnak, hogy a fészkek jogellenes károsítása megvalósult.

5.5.4 Védett és közösségi jelentőségű fajok kártételei

Igazgatóságunk működési területén 2023-ban kizárólag az eurázsiai hód, mint védett és közösségi jelentőségű faj, kártételével kapcsolatban érkezett bejelentés, illetve megkeresés, összesen 12 db. Ezek közül 10 db a Vas Vármegyei Kormányhivatal Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Hulladékgazdálkodási Főosztályának megkeresései (állásfoglalás kérése riasztással, gyérítéssel kapcsolatban), 1 db lakossági bejelentés, 1 db pedig a Magyar Közút Nonprofit Zrt. felkérése hódgátak bontására.

Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság állásfoglalásával összhangban a természetvédelmi hatóság 6 esetben engedélyezte a hódállomány gyérítéssel történő szabályozását, 6 esetben pedig a hódgátak részleges vagy teljes elbontását. Az Igazgatóság javaslatára a hatóság 2 esetben elutasította a hódgát elbontására irányuló kérelmet, figyelembe véve azt, hogy az adott területeken a hódok jelenléte ill. tevékenységük természetvédelmi szempontból kívánatos, a hódgátak víz-visszatartása védett és fokozottan védett fajok számára biztosítja a megfelelő élőhelyet.

A Magyar Közút Nonprofit Zrt. az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság vagyionkezelésébe tartozó Hársas-patakon található hódgát miatt kereste meg közvetlenül az Igazgatóságot. A hódgát mérete nagymértékű visszaduzzasztást eredményezett, amely veszélyeztette a patakon található híd állékonyságát. A hódok jelenléte a partszakaszon természetvédelmi szempontból kívánatos, így az Igazgatóság munkatársai a hódok veszélyt okozó gáttól való elterelését és a gátak kis-mértékű visszabontását végezték el.

Az 5.6 számú táblázat tartalmazza a hódok tevékenységével kapcsolatos kártételek típusát és azok megszüntetésére ill. további károk megelőzésére irányuló intézkedéseket. A táblázatban szereplő intézkedéseket a természetvédelmi hatóság engedélyével az érintett területek kezelői végezték el.

5.6 Idegenhonos inváziós fajokkal kapcsolatos gyakorlati tevékenységek

A 2023-as év során két idegenhonos inváziós faj, a jelzörák és a nutria kapcsán folytattunk intézkedéseket.

Az Észak-Amerikából származó jelzörák (*Pacifastacus leniusculus*) mára az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén számos vízfolyásban megtalálható. Gyors terjedése, agresszív viselkedése és predációs hatása nagy veszélyt jelent a természetes vizes élőhelyek őshonos flórájára és faunájára. Kiemelendő ezek közül az őshonos és védett folyami rák (*Astacus astacus*) kiszorítása az élőhelyéről. A jelzörák elterjedésének felmérésére és gyérítésére az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság és a Zala Vármegyei Kormányhivatal Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Hulladékgazdálkodási Főosztály, Környezetvédelmi és Természetvédelmi Osztálya megbízta dr. Weiperth András okleveles biológust, aki hallgatók és az ŐNPI munkatársainak bevonásával végezte el a feladatot. A felmérésekben a Kerka 12, a Kerca három, a

Lendva és a Mura folyók pedig egy-egy pontján vizsgálták a jelzőrák és folyami rák előfordulását. A vizsgálat kiterjedt a Kerka nem ÖNPI működési területébe eső szakaszaira is, mivel a jelzőrák egyik fő terjedési iránya a Mura felől a Kerka patakon felfelé kimutatható. Jelenleg egy, a Kerkán épült hódgát képez természetes, hosszanti átjárhatóságot fékező akadályt. A kutatás során a kifogott jelzőrák egyedek közvetlenül, kíméletes módon túllattatásra kerültek, így a felmérési és gyérítési munkálatok egyidejűleg lettek elvégezve. A gyűjtés kézi egyeléssel, varsázással és elektromos halászgéppel kombinálva történt. A 2023 júliusa és októbere között végzett projekt keretében összesen 578 jelzőrák egyed került kifogásra és kíméletes túllattatásra. A gyűjtések adatait a 5.6.1 számú táblázat tartalmazza.

5.6.1 táblázat: Program keretében az egyes területeken használt gyűjtési módszerek és a gyűjtött fajok egyedszámai

Víztest	Település, helyszín, kód	mintavételi módszer	folyami rák egyedek száma	jelzőrák egyedek száma
Kerka	Bajánsenye, vízmérce K12	elektromos halászgép, kézi keresés	26	-
	Bajánsenye, horgászto alatt, K11	elektromos halászgép, kézi keresés, varszás	18	19
	Magyarföld, Jókai Mór utca hídja K10	elektromos halászgép, kézi keresés	46	31
	Alsószenterzsébet, árvízvédelmi tározó alsó zsilip alatti szakasz	elektromos halászgép	1	-
	Kerkaújfalu, Fő út hídja K9	elektromos halászgép kézi keresés	17	-
	Csesztreg, belterületi híd K8	elektromos halászgép, kézi keresés	9	-
	Kerkabarabás, Ady Endre utcai híd K7	elektromos halászgép, kézi keresés	11	-
	Lenti,	elektromos halászgép, kézi	21	-

Víztest	Település, helyszín, kód	mintavételi módszer	folyami rák egyedek száma	jelzőrák egyedek száma
	75. sz. főút hídja K6	keresés, varsázás		
	Szécsisziget, Rákóczi út hídja, K5	elektromos halászgép, kézi keresés, varsázás	7	-
	Lovászi, külterületi híd K4	elektromos halászgép, kézi keresés, varsázás	3	65
	Tornyiszentmiklós, külterületi híd, K3	elektromos halászgép, kézi keresés, varsázás	-	49
	Tornyiszentmiklós, Fő út hídja, K2	elektromos halászgép, kézi keresés, varsázás	-	61
	Kerkaszentkirály, Béke út hídja, K1	elektromos halászgép, kézi keresés	-	78
Kerca	Szomoróc, határszakasz, Kerca1	elektromos halászgép, kézi keresés, varsázás	49	-
	Kercaszomor, erdészeti út hídja, Kerca2	elektromos halászgép, kézi keresés, varsázás	39	-
	Kercaszomor, Haricsa forrás, köz- úti híd alatt, Kerca3	elektromos halászgép, kézi keresés, varsázás	17	61
Lendva	Kerkaszentkirály Lendva	elektromos halászgép, kézi keresés	-	52
Mura	Muraszemenye, ví- zitúra központ Mura	elektromos halászgép, kézi keresés	-	162

Víztest	Település, helyszín, kód	mintavételi módszer	folyami rák egyedek száma	jelzőrák egyedek száma
Összesített egyedszám			264	578

A Dél-Amerikában honos nutria (*Myocastor coypus*) gyorsan terjeszkedő, komoly természetvédelmi és gazdasági veszélyeket teremtő inváziós rágcsalófaj. 2023-ban a nutria felmérését és gyérítését Czabán Dávid folytatta a helyben vadászatra jogosultak bevonásával. A felmérés kiindulási pontját képező megfigyelések egy részét az ÖNPI természetvédelmi őrei szolgáltatták, emellett a vadásztársaságok és a vízügy munkatársai ill. helyi lakosok észleléseit is figyelembe vette. Az információk tartalmaztak élő állatok vizuális megfigyelését, valamint azok életnyomainak (nutriaüreg, lábnyomok, ürülék) felbukkanását. Ezek alapján a nutria előfordulási helyei: Csákánydoroszló, Himfai-tó; Magyarlak, Rába; Rábagyarmat, Rába mellett; Máriaújfalu, Hársas-patak; Csákánydoroszló, Vörös-patak; Szakonyfalu, Rába. Czabán Dávid a felmérés során a vízügy ill. vadásztársaságok szakemberei által javasolt potenciális élőhelyeket is bejárt.

5.6.2 számú táblázat: A felmérés során bejárt helyszínek és nutria előfordulási adatok

Helyszín	Megfigyelő	Megfigyelés típusa	Fellmérés során igazolva
Csákánydoroszló, Himfai-tó	Fera Gábor	élő állat	nem
Magyarlak, duzzasztómű	Góczán Éva	élő állat	igen
Magyarlak, duzzasztómű	dr. Jandrasits László	üreg	igen
Rábagyarmat	Tóth Mihály	élő állat	nem
Máriaújfalu, Hársas-patak	dr. Jandrasits László	élő állat	igen
Csákánydoroszló, Vörös-patak	Rákovits Gergely	élő állat	igen
Csöörnök, Lahn-patak	Hercsel Róbert	javaslat	nem
Pinka alsó szakasza	Lenkay Ádám	javaslat	nem
Szakonyfalu, Rába	dr. Jandrasits László	élő állat	igen

A gyérítési program a legnagyobb eredményt a Hársas-patak mellett ért el Máriaújfalu közelében. A patakon egy, az eurázsiai hódok által készített duzzasztás nyújt ideális élőhelyet a nutriák számára. Ezen a helyszínen sikerült 27 egyedtel csapdával befogni, melyek a befogást követően kispuskával kilövésre kerültek. A másik fontos felbukkanási hely Csákánydoroszló mellett a Vörös-patak szintén hódok által felduzzasztott szakasza. Ezen a helyszínen 5 egyedtel sikerült befogni és kilőni. A befogott egyedek adatait az 5.6.3 számú táblázat tartalmazza.

Az ÖNPI a magyarlakai duzzasztómű feletti szakaszon rendelkezik a legtöbb előfordulási adattal, de ezen a helyszínen a csapdázást nagymértékben megnehezítette a vízállás és a megnövekedett növényzet, ezért itt nutria befogás nem történt az észlelt egyedeket, összesen 13 db, kispuskával sikerült elejteni. Kombinált módszerrel, csapdázással és kispuskás vadászattal, történt a Rábán, Szakonyfalu közelében a gyérítés. Itt négy egyedtel fegyverrel, öt egyedtel csapdázással sikerült elejteni. A gyérítések során mindösszesen 54 egyedtel ejtettek el.

5.6.3 számú táblázat. A 2023-as év során befogott nutriák adatai

sorszám	helyszín	neme	súlya	elejtés módja	elejtő
1	Csákánydoroszló, Vörös-patak	nőstény	3,3 kg	csapdázás	Czabán Dávid
2	Csákánydoroszló, Vörös-patak	nőstény	3,4 kg	csapdázás	Czabán Dávid
3	Csákánydoroszló, Vörös-patak	hím	3,7 kg	csapdázás	Czabán Dávid
4	Csákánydoroszló, Vörös-patak	nőstény	3,25 kg	csapdázás	Czabán Dávid
5	Máriaújfalu, Hársas-patak	nőstény	3 kg	csapdázás	Czabán Dávid
6	Máriaújfalu, Hársas-patak	hím	1,7 kg	csapdázás	Czabán Dávid
7	Máriaújfalu, Hársas-patak	hím	2,55 kg	csapdázás	Czabán Dávid
8	Csákánydoroszló, Vörös-patak	nőstény	6,5 kg	csapdázás	Czabán Dávid
9	Máriaújfalu, Hársas-patak	nőstény	6 kg	csapdázás	Czabán Dávid
10	Máriaújfalu, Hársas-patak	nőstény	1,55 kg	csapdázás	Czabán Dávid
11	Máriaújfalu, Hársas-patak	nőstény	1,3 kg	csapdázás	Czabán Dávid
12	Máriaújfalu, Hársas-patak	hím	1,25 kg	csapdázás	Czabán Dávid
13	Máriaújfalu, Hársas-patak	hím	1,5 kg	csapdázás	Czabán Dávid
14	Máriaújfalu, Hársas-patak	n.a.	n.a.	csapdázás	Czabán Dávid
15	Máriaújfalu, Hársas-patak	n.a.	1,65 kg	csapdázás	Czabán Dávid
16	Máriaújfalu, Hársas-patak	n.a.	1,85 kg	csapdázás	Czabán Dávid
17	Szakonyfalu, Rába part	n.a.	n.a.	fegyveres	Szabó Imre
18	Szakonyfalu, Rába part	n.a.	n.a.	fegyveres	Szabó Imre
19	Szakonyfalu, Rába part	n.a.	n.a.	fegyveres	Szabó Imre
20	Szakonyfalu, Rába part	n.a.	n.a.	fegyveres	Szabó Imre
21	Magyarlak, Rába part	n.a.	n.a.	fegyveres	Jandrasics László
22	Magyarlak, Rába part	n.a.	n.a.	fegyveres	Jandrasics László
23	Magyarlak, Rába part	n.a.	n.a.	fegyveres	Jandrasics László
24	Magyarlak, Rába part	n.a.	n.a.	fegyveres	Jandrasics László
25	Magyarlak, Rába part	n.a.	n.a.	fegyveres	Czabán Dávid
26	Magyarlak, Rába part	n.a.	n.a.	fegyveres	Czabán Dávid
27	Máriaújfalu, Hársas-patak	n.a.	n.a.	fegyveres	Jandrasics László
28	Szakonyfalu, Rába part	nőstény	1,45 kg	csapdázás	Czabán Dávid
29	Szakonyfalu, Rába part	hím	1,85 kg	csapdázás	Czabán Dávid
30	Szakonyfalu, Rába part	nőstény	1,6 kg	csapdázás	Czabán Dávid
31	Szakonyfalu, Rába part	nőstény	1,95 kg	csapdázás	Czabán Dávid
32	Máriaújfalu, Hársas-patak	nőstény	4,75 kg	csapdázás	Czabán Dávid
33	Máriaújfalu, Hársas-patak	nőstény	6,35 kg	csapdázás	Czabán Dávid

34	Máriaújfalu, Hársas-patak	hím	1,8 kg	csapdázás	Czabán Dávid
35	Máriaújfalu, Hársas-patak	nőstény	1,15 kg	csapdázás	Czabán Dávid
36	Máriaújfalu, Hársas-patak	hím	5,1 kg	csapdázás	Czabán Dávid
37	Máriaújfalu, Hársas-patak	nőstény	4,6 kg	csapdázás	Czabán Dávid
38	Máriaújfalu, Hársas-patak	hím	3,7 kg	csapdázás	Czabán Dávid
39	Máriaújfalu, Hársas-patak	hím	4 kg	csapdázás	Czabán Dávid
40	Máriaújfalu, Hársas-patak	nőstény	4,7 kg	csapdázás	Czabán Dávid
41	Máriaújfalu, Hársas-patak	hím	1,6 kg	csapdázás	Czabán Dávid
42	Máriaújfalu, Hársas-patak	nőstény	1,5 kg	csapdázás	Czabán Dávid
43	Szakonyfalu, Rába part	hím	1,45 kg	csapdázás	Czabán Dávid
44	Máriaújfalu, Hársas-patak	nőstény	6,8 kg	csapdázás	Czabán Dávid
45	Máriaújfalu, Hársas-patak	nőstény	3,4 kg	csapdázás	Czabán Dávid
46	Magyarlak, Rába part	hím	6,15 kg	fegyveres	Czabán Dávid
47	Magyarlak, Rába part	hím	4,7 kg	fegyveres	Czabán Dávid
48	Magyarlak, Rába part	nőstény	3,75 kg	fegyveres	Czabán Dávid
49	Magyarlak, Rába part	hím	3,45 kg	fegyveres	Czabán Dávid
50	Magyarlak, Rába part	nőstény	3,6 kg	fegyveres	Czabán Dávid
51	Magyarlak, Rába part	hím	1,4 kg	fegyveres	Czabán Dávid
52	Magyarlak, Rába part	nőstény	0,5 kg	fegyveres	Czabán Dávid
53	Máriaújfalu, Hársas-patak	hím	1,85 kg	csapdázás	Czabán Dávid
54	Máriaújfalu, Hársas-patak	nőstény	n.a.	csapdázás	Czabán Dávid

5.7 Természetvédelmi mentőtevékenység

Az Igazgatóság Chernel-kerti Madárvédelmi Mentőközpontjába 52 madárfaj 462 sérült vagy elárvult egyede került be 2023 folyamán. 422 példányt a mentőközpont munkatársai, 40 példányt pedig az őrszolgálat tagjai mentettek. A leggyakoribb fajok a fekete rigó (70), a füstifecske (44), a molnárfecske (34) és a vörös vércse (25) voltak. Fokozottan védett madarak közül 5 faj 26 példánya került be. A bekerülés leggyakoribb okai a fészekből való kiesés, odú vagy fészek megsemmisülés, ablaknak vagy más tereptárgynak való ütközés, áramütés és a gépkocsi okozta gázolás voltak. Összesen 243 madár repatriálására került sor, ebből 20 fokozottan védett faj példánya volt (17 fehér gólya, 1 törpegém, 2 kuvik).

A madarak mellett 75 emlőst fogadott a mentőközpont, melyek 9 különböző fajhoz tartoztak. A leggyakoribb fajok a keleti sünn (30), a fehérszélű törpedenevér (22) és az európai mókus (8) voltak. Többségük elárvult, ezért szorultak mentésre. 53 egyedet sikerült repatriálni.

A mentőtevékenységre megközelítőleg 3 500 munkaórát és 12 000 futott kilométert fordított az Igazgatóság.

5.6. táblázat: Védett és közösségi jelentőségű fajok kártételei

A panasszal érintett faj	A panaszban szereplő kártétellel érintett terület nagysága, állatfajta stb.	A panasz szerinti kártétel dátuma	Kártétellel érintett terület nagysága (ha)	Károsított példányok száma (db)	Kártétel panasz szerinti mértéke (Ft)	A panasszal kapcsolatos intézkedések	Volt-e helyszín-bejárás (I/N)	Panasz megalapozottsága (%)	Megelőző intézkedés megfelelése
Castor fiber	erdő - rágaskár	január	-	-	-	gyérítés	I	100	-
Castor fiber	erdő - rágaskár	január	-	-	-	gyérítés	I	100	-
Castor fiber	szántó - vízkár	február	-	-	-	-	I	20	-
Castor fiber	belterület - vízkár	február	-	-	-	gyérítés, hódgát elbontás	I	100	-
Castor fiber	szántó és erdő - vízkár	április	-	-	-	hódgát részleges bontása	I	100	-
Castor fiber	belterület - vízkár	június	-	-	-	hódgát részleges bontása	I	100	-
Castor fiber	szántó - vízkár	október	0,2	-	-	hódgát részleges bontása	I	100	-
Castor fiber	szántó - vízkár	november	-	-	-	-	I	50	-
Castor fiber	rágás és vízkár	december	-	-	-	gyérítés	I	100	-
Castor fiber	erdő - rágaskár	december	-	-	-	gyérítés, hódgát elbontása	I	100	-

5.7. táblázat: Halgazdálkodási vízterületek

Név	Kiterjedés (ha)	Vízterkód	Halgazdálkodásra jogosult	Különleges rendeltetésű
Abért I. és II. tavak	25,85	18-0042-1-1	Sporthorgász Egyesületek Vas Megyei Szövetsége	
Arany-patak	8,9	18-0035-1-1	Sporthorgász Egyesületek Vas Megyei Szövetsége	
Csepregi-tó	0,8	18-0004-1-5	Sporthorgász Egyesületek Vas Megyei Szövetsége	
Gencsapáti Perenyei-tó	1,8	18-0033-1-4	Sporthorgász Egyesületek Vas Megyei Szövetsége	
Gersekarát-Sárvíz-tó	36	18-0044-1-5	Sporthorgász Egyesületek Vas Megyei Szövetsége	
Gyöngyös	25	18-0007-1-1	Sporthorgász Egyesületek Vas Megyei Szövetsége	
Hársas-tó	17,4	18-0015-1-1	Sporthorgász Egyesületek Vas Megyei Szövetsége	
Herpenyő	21,85	18-0008-1-1	Sporthorgász Egyesületek Vas Megyei Szövetsége	
Hímfai-tó	11,2	18-0009-2-1	Szombathelyi Erdészeti Zrt.	igen
Hosszú-víz	6,4	18-0037-1-1	Sporthorgász Egyesületek Vas Megyei Szövetsége	
Kerka-patak	127	18-0072-2-1	Órségi Nemzeti Park Igazgatóság	igen
Kőrös patak + árapasztó	29,4	18-0036-1-1	Sporthorgász Egyesületek Vas Megyei Szövetsége	
Láhn-patak	13,8	18-0039-1-1	Sporthorgász Egyesületek Vas Megyei Szövetsége	
Lánka-patak	37	18-0038-1-1	Sporthorgász Egyesületek Vas Megyei Szövetsége	

Magyarsecsődi-tó	9	18-0013-1-1	Szövetsége Sporthorgász Egyesületek Vas Megyei Szövetsége
Marcal	43	19-0023-1-1	Sporthorgász Egyesületek Vas Megyei Szövetsége
Mersevát-tó	4,24	18-0016-1-1	Sporthorgász Egyesületek Vas Megyei Szövetsége
Perint	5,2	18-0017-1-1	Sporthorgász Egyesületek Vas Megyei Szövetsége
Pinka	5,2	18-0018-1-1	Sporthorgász Egyesületek Vas Megyei Szövetsége
Püspökmolnári-tó	4	18-0019-1-1	Sporthorgász Egyesületek Vas Megyei Szövetsége
Rába	790,7	18-0021-1-1	Sporthorgász Egyesületek Vas Megyei Szövetsége
Rábasömjéni-tó	3,2	18-0024-1-1	Sporthorgász Egyesületek Vas Megyei Szövetsége
Répcse	23	18-0025-1-1	Sporthorgász Egyesületek Vas Megyei Szövetsége
Strém	1,7	18-0028-1-1	Sporthorgász Egyesületek Vas Megyei Szövetsége
Szombathelyi csónakázó- és hotgászó	12,4	18-0029-1-5	Sporthorgász Egyesületek Vas Megyei Szövetsége
Szölnöki-patak	6,9	18-0026-1-1	Sporthorgász Egyesületek Vas Megyei Szövetsége
Újperint 1. sz. tó	4,67	18-0032-1-5	Sporthorgász Egyesületek Vas Megyei Szövetsége
Vadása-tó	4	18-0030-1-1	Sporthorgász Egyesületek Vas Megyei Szövetsége

Vasvári csónakázótó	4	18-0031-1-5	Sporthorgász Egyesületek Vas Megyei Szövetsége
Vörös-patak	17,3	18-0040-1-1	Sporthorgász Egyesületek Vas Megyei Szövetsége

6. Saját vagyionkezelésű területeken folyó tevékenység

Mezőgazdasági támogatások

A 2023. támogatási évre vonatkozóan benyújtott egységes kérelemben szereplő adatok:

Hasznosítás megnevezése	Igényelt terület (ha)
Őszi búza	24,2456
Siló kukorica	29,7977
Őszi takarmányborsó	12,178
Állandó gyep (legeltetett)	463,0104
Lucerna	4,6499
Ideiglenes gyep (kaszált)	130,2416
Kukorica	35,1668
Ideiglenes gyep (legeltetett)	118,4711
Állandó gyep (kaszált)	274,0167
Füves here	10,6774
Csenkeszperje	8,8379
Őszi zab	15,4803
Tavaszi zab	6,7688
Olajtök	0,3728

A Vidékfejlesztési Program keretén belül a Vidékfejlesztési Program Irányító Hatósága, mint Támogató által 2021.09.24 napján kiadott, Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés című, VP4-10.1.1.-21 kódszámú felhívásra benyújtott kérelmünk elbírálásra került, így támogatói okirattal rendelkezünk. A 2023-as évi egységes kérelemben az alábbi területekre kértünk kifizetési igénylést:

Magas Természeti Értékű területi lehatárolás, gyep hegy- és dombvidéki madárvédelmi előírásokkal címen 468,64 hektár területre nyújtottunk be támogatási kérelmet. Magas Természeti Értékű területi lehatárolás, gyep nappali lepke védelmi előírásokkal címen 87,9 hektár területre nyújtottunk be támogatási kérelmet. Horizontális gyep területre 86,0359 hektárra nyújtottunk be támogatási kérelmet

6.1 Területvásárlások, kisajátítások adatai (védettségi szint helyreállítás, elővásárlási jog, pályázatok)

2023. évben 15 773 480 Ft-ot fordítottunk területvásárlásra, amiből 8,53 hektárral tudtuk növelni a Magyar Állam tulajdonában lévő földterületet. Az ingatlanok mindegyike adásvételi szerződéssel került a Magyar Állam tulajdonába, kisajátítási eljárást nem indítottunk. A saját vagyionkezelésű területek arányának növelése továbbra is feltétlenül szükséges a természetvédelmi célok megvalósítása érdekében. A térségben jelentős az elhanyagolt, degradálódás útjára

lépett gyepterületek aránya, amelyek helyreállítását magántulajdonosaik várhatóan nem fogják tudni felvállalni. Az osztatlan közös tulajdonú erdőgazdálkodás megszüntetése is nagyon fontos szempont a földvásárlásoknál. Ahol nem tudunk használati megosztást kezdeményezni, ott megpróbáljuk megvásárolni a még magánkézben lévő tulajdoni hányadokat.

Két vagyonekezelői szerződést kötöttünk, amelyeknek a tárgya a Szombathelyi Erdészeti Zrt-vel közösen kezdeményezett területcsere volt:

tulajdonosi joggyakorló	szerződés száma	kikerült/bekerült	darab	terület
NFK	VK-2016/80/8	kikerült	17	56,33
NFK	VK-2016/80/8	bekerült	19	56,33

A vagyonekezelésünkből kikerült területek egy része szántó volt, amit a Zrt. vadföldként kíván kezelni, a többi pedig kivett közforgalom elől el nem zárt magánút. Cserébe természetvédelmi szempontból nagyon értékes réteket kaptunk.

2023. év folyamán összesen 383,34 ha területet kezeltünk haszonbérbe adás útján, amelyből 163 ha szántó, 206,1 ha rét/legelő, 0,16 ha fásított terület, 14,08 ha művelésből kivett terület. 148 db haszonbérleti szerződésünk volt érvényben, 46-ot 2023. év folyamán kötöttünk. A haszonbérbe adás mindegyik esetben pályázatás nélkül történt, mivel a birtoktestek mérete nem érte el az 5 ha-t. 9.484.796 Ft bevételünk keletkezett az említett szerződésekből. Két szerződést a bérlővel kötött kölcsönös megegyezés alapján felbontottunk, a területeket jelenleg Igazgatóságunk saját maga kezeli.

A tárgyévben elvégzett haszonbérleti ellenőrzések tapasztalatai az alábbiakban foglalható össze: 3 cél, 10 átfogó és 2 utóellenőrzést végeztünk összesen 38,14 ha-on. Három gazdálkodót írásbeli figyelmeztetésben részesítettünk a bérbeadott területek nem megfelelő kezelése miatt. A probléma a legtöbb esetben az volt, hogy a területeket csak egyszer kaszálták le, illetve a szegélyeket elhagyták, emiatt gyomosodásnak indultak a rétek. Az írásbeli figyelmeztetés eredményre vezetett, ezért a szerződéseket nem bontottuk fel.

6.1. táblázat: Saját vagyonkezelésű területek

Művelési ág	Tárgyévben rot/kisajátított (ha)	vásá- terület (ha)	Tárgyévben kikerült (ha)	Összes kiter- jedése (ha)	Saját használatban		Haszonbérbe (hasznosításba) adva	
					ha	%	ha	%
Szántó	0		41,39	995,28	832,28	84	163	16
Gyep	3,58 + 49,16*		7,63	1270,06	1063,96	84	206,1	16
Gyümölcsös	0		0	1,12	1,12	100	0	0
Erdő	4,95 + 7,17*		0	3101,77	3101,61	99,99	0,16	0,01
Kivett	0		7,31	448,98	434,9	96,9	14,08	3,1
Összesen	8,53 + 56,33*		56,33	5817,31	5433,97	93	383,34	6,6

A *-gal jelölt területeket a VK-2016/80/8 számú vagyonkezelői szerződéssel kaptuk.

6.2 Génmegőrzés

6.2.1 Génmegőrző tevékenység állatok esetében

Az Igazgatóság a vagyionkezelésében lévő gyepterületeket elsősorban saját állatállománnyal hasznosítja, legeltetéssel, illetve az állatok részére történő szénakészítéssel. Az Igazgatóság a magyar tarka szarvasmarhákat és a muraközi lovakat elsősorban génmegőrzési és területkezelési céllal, míg kecske és szamár egyedeket bemutatási céllal tartja. Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóságé hazánk egyetlen állami tulajdonú muraközi ménese.

Magyartarka szarvasmarha állományunkban 2023. évben 291 db borjú született 5,15 %-os borjú elhullással. Ezen felül 117 választott üszőt értékesítettünk az év folyamán továbbtartásra. A választási bika borjakat bikahizlaldánkba helyeztük, ahol végsúlyig hizlaltuk őket. 95 egyed adtunk el átlagosan 653 kg-os testtömeggel. Jelenleg 96 egyed van beállítva hizlalásra, ekkora a maximális férőhely kapacitása az istállónak. Ezen túli szaporulatot választási korban továbbtartásra értékesítettünk (24 darabot). A következő évre a 86%-os vemhesülési arányt produkáltunk. A vemhesítésnél mesterséges, illetve háremszerű párosítást alkalmaztunk. Az alábbi bikákat használtuk természetes fedeztetés során: 30303 Őrségi Pityke Comet, 29596 Nyögéri PORTRÉ Iklad, 33220 Őrségi SZINKRON Nadap, 35458 Őrségi Utód Hans, 39763 Őrségi Zsombék Prémium, 38785Vasvári Vajk Orda.

A muraközi ménesünk létszámát 2023-ban sem növeltük, 50 lovat tart Igazgatóságunk. Az újonnan beállított tenyészkancák javító hatással vannak állományunk minőségére. A teljes szaporulat 2023-ban 10 csikó volt (6 kanca-, 4 méncsikó). 20 kancát fedeztettünk, 4 tenyészmént használtunk (6644 Ják-210 Pedro, 6849 Répcelak-272 Tóbiás, 6543 Wiliem, Sir Pieter Ibn Armani, 5698 Őriszentpéter-8 Vazul). Az állományból az értékesítésre kínált egyedeket sikerült jó áron eladni, ezek között továbbtenyésztésben nem kívánatos egyedek, valamint választási csikók és selejt ménék is szerepeltek.

A BGMF/199-1/2023 támogatói okiratszámú, magyar hidegvérű fajta, muraközi típusú ló génmegőrzési mintaprogram 2023. évi elvégzett feladatai:

- az induló kanca és ménállomány adatfelvétele az új típusbírálat módszertanával
- párosítási terv elkészítése,
- párosítási terv végrehajtása,
- ellési adatok gyűjtése, rendszerezése,
- fedeztetési adatok gyűjtése rendszerezése,
- csikó választási adatok gyűjtése, rendszerezése, elemzése,
- növendék csikók minősítése,
- választási csikók minősítése,
- muraközi szakmai nap szervezése, lebonyolítása,
- muraközi törzskönyv felállítása, vezetése.

Szántóföldi művelést a szántó művelési ágban lévő területek közül közel 138 hektáron végeztünk, elsősorban szántóföldi szálas és abrak takarmány előállítás, és az alomszükséglet megtermelésének érdekében. Gyepeink egy részén szintén szálas takarmány előállítást végeztük. Az idei évben nagy mennyiségű, de kevésbé jó minőségű réti széna bálánk keletkezett, ez a termés mennyiség fedezi a 2023-2024 évi szükségletet, valamint értékesítésre is tudunk kínálni. Az eredményes bikahízaláshoz takarmány kukoricát vásároltunk 81 tonna mennyiségben, ez a mennyiség az őszi betakarításokig fedezte a szükségletet. A 2023-ban betakarított szemes kukorica mennyisége kimagasló volt ez fedezi a 2024 évi időszakot.

Rendelkezésünkre álló szálas és abrak takarmányok mennyisége.

Kultúra	2023-ban termelt (t)	Készlet 2023.12.31 (t)
Őszi búza	124	106,9
Zab	100	60,9
Silókukorica	745	583,8
Kukorica	295	277
Fűszénázs	54	40,6
Régi széna	2185,9	1968,6
Alomszalma	195,3	164,7
Rozs szénázs	276,6	194,5
Takarmány borsó	24,9	23,4
Lucerna szénázs	86,4	0

A 2023. évben az egységes kérelem keretében „Húshasznú anyatehéntartás támogatás”, „Agro-ökológia Program”, „Termeléshez kötött növénytermesztés támogatása”, Agrár környezetgazdálkodás 2021”, „VP Óshonos állatok is situ támogatása” és „termeléshez kötött hízottbika támogatása” nevű támogatásokra nyújtottunk be kérelmet.

2023. évben az alábbi támogatások pénzügyi teljesítése történt:

- Ex situ, in vitro támogatás: 3 772 083 Ft
- Egységes területalapú támogatás: 99 688 837 Ft
- Termeléshez kötött anyatehén tartás támogatása: 26 939 793 Ft
- Zöldítés: 37 739 949 Ft
- AKG támogatás: 2 819 594 Ft
- Szálas fehérje takarmánynövény termesztése támogatás: 481 095 Ft
- Hízott bika tartás támogatás: 86 452 Ft
- Pénzügyi fegyelem visszatérítése: 2 125 168 Ft

6.2.1. táblázat: Saját állatállomány

Faj	Fajta	Egyedszám (db)	Tárgyévi állomány- növekedés (db)	Tárgyévi állomány- csökkenés (db)
Szarvasmarha	Magyar tarka szarvasmarha	590	9	
	Kárpáti borzderes	1	1	-
Ló	Magyar hidegvérű muraközi típusú ló	50	10	14
Szamár	Magyar parlagi szamár	4	-	-

6.2.2 *Egyéb állatállomány és kezelések*

Igazgatóságunk egyéb állatállománya bemutatási és vadon területkezelési célokat szolgál. Ezek között megtalálható a baromfi, a kameruni törpekecske, a kárpáti borzderes szarvasmarha, a magyar parlagi szamár, a Przsevalszkij vadló és az európai bölény is.

Kondorfa Hegy-völgy Vadon Terület - az Őrségi Nemzeti Park speciális kezelési tervű részterülete

Több, mint egy évtizeddel ezelőtt a nemzeti park igazgatóság vezetése úgy döntött, hogy a nemzeti parkon belül létrehoz egy emberi beavatkozástól mentes, „vadon” területet és arra visszatelepíti az egykor itt is élt európai bölényt. A cél érdekében az elmúlt évek során az igazgatóság megvásárolta a Kondorfa község határában található un. Hegy-völgy területét. A zömében gyepterületekből álló, kilencven hektáros élőhelyen jelentős mennyiségben található fászszerű vegetáció is, tölgyes, erdeifenyves erdőfoltok formájában. A vásárlást követően egy mélyfúrású kutat létesítettünk. 2019 tavaszára készült el a teljes élőhely körül egy speciális, ötezer folyóméter hosszú, hét vezetékzálból álló elektromos kerítés és abban az évben népesítettük be a területet európai bölényekkel.

A 2023. évben folytattuk az állatok életnyomainak és a terület vegetációjára gyakorolt hatásának dokumentálását. Az év során az ausztriai Innsbruck állatkertjéből kaptunk kihelyezésre egy bölény üszőt, valamint a németországi Donaumoss-ból hoztunk egy bikát melyeket a Vadon Területen helyeztünk el. Hat borjú született, két borjú és egy bika pedig elpusztult, így 2023. év végére a terület állatlétszáma 21 európai bölény és két Przsevalszkij vadló volt, míg a szalafői bemutató területen 7 bölény bika és 2 vadló él. A kondorfai terület bővítését tervezzük, ennek érdekében előzetes élőhelyfelmérést végeztünk. A vadon terület zárt, oda szigorú biztonsági szabályok betartásával jelenleg csak az igazgatóság szakemberei léphetnek be.

6.2.3 *Génmegőrző tevékenység növények esetében*

Őriszentpéteren, a Csörgőalma és a Keserúszeri Gyümölcsöskertben az őrségi és a vendvidéki helyi honos gyümölcsfajtákból összegyűjtött gyümölcsfaoltványok fenntartása során tavasszal metszést végeztünk, pótoltuk a hiányokat, az évben háromszor kaszáltunk. A fajták megismerését táblák segítik. A génmegőrző kertjeinkből szedett oltóvesszőket márciusban a Csörgőalma Oltónapunkon hasznosítottuk, valamint postai és személyes úton juttattunk el az érdeklődőknek. A Vadkörte Gyümölcsész Kör segítségével megrendezett Csörgőalma Családi Oltónapra három országból, több mint száz látogató érkezett. A rendezvényen közel 400 fa került oltásra és talált gazdára. A program részeként egy előnevelt, és egy frissen oltott gyümölcsfát ültettünk a Vízi Vándor Természetvédelmi Látogatóközpont elé, egy musli körtét, és egy szentiván almát. A gyümölcsöskertekben a kerítés, valamint az egyedi védelem ellenére jelentős a vadkár, a szarvas az újonnan ültetett fákat visszarágta, az idősebb fák ágait pedig lekérgezte és megtörte, míg a vaddisznó túrásával okozott károkat.

6.3 *A nemzeti park igazgatóság vagyionkezelésében álló erdőterületek*

Az üzemtervezett erdőterület összesen 6 erdőtervezési körzethez tartozik, melyből 5 a Vas Vármegyei, 1 pedig a Zala Vármegyei Kormányhivatal illetékességi területe. Területi szempontból a legjelentősebb a Felső-Őrség és Vendvidék erdőtervezési körzet, továbbá az Alsó-Őrségi és

Szentgyörgyvölgyi körzetek. A vagyonkezelt területekre jellemző az elaprózottság. Az egyes körzeteken belül sincs nagy, összefüggő erdőtömb a tulajdonviszonyok mozaikossága miatt.

Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság a bejegyzett erdőgazdálkodó minden - a vagyonkezelésben álló 1/1-es állami tulajdonú - erdőrészletben. Az osztatlan közös tulajdonban lévő erdőterületek esetében, ahol használati megosztást tudunk lefolytatni, önálló, magántulajdontól elkülönítetett módon tudjuk az erdőkezelési tevékenységünket folytatni, mint erdőgazdálkodó. Azokon az ingatlanokon, ahol a területi korlát miatt nem volt/nincs lehetőség a tulajdonostársaktól elkülönült erdőkezelésre, többelhasználati megállapodások megkötését követően erdőgazdálkodóként bejelentkeztünk. Ezekben a területeken a magántulajdonosok felé évente elszámolunk. Így mindösszesen az erdőgazdálkodási körbe tartozó terület: 2417,78 ha. Ugyanakkor a vagyonkezelésbe tartozó összes erdőterületből maradtak fenn olyan területek is, ahol, mint vagyonkezelő jelen van az Igazgatóság, de az említett eljárások valamilyen okból nem voltak lefolytathatóak (pl.: túl alacsony tulajdoni hányad), idegen erdőgazdálkodó végzi az erdőgazdálkodási feladatokat. Ezen erdőgazdálkodók tevékenységét figyelemmel kísérjük, évente az elszámoltatásuk megtörténik.

Erdőterület adatok védetség szerinti megoszlásban:

Igazgatósági vagyonkezelésben lévő erdőterületek	Terület (ha)	Erdőrészletek száma	Erdőtervezési körzetek száma
Fokozottan védett természeti területen lévő erdő (nem Natura 2000 terület)	0	0	0
Fokozottan védett természeti területen és egyúttal Natura 2000 területen lévő erdő	102,48	118	3
Országos jelentőségű védett természeti területen lévő erdő (nem Natura 2000 terület és nem fokozottan védett)	4,68	7	3
Országos jelentőségű védett természeti területen és egyúttal Natura 2000 területen lévő erdő (nem fokozottan védett)	2216,30	826	6
Országos jelentőségű védett/ fokozottan védett természeti területen kívüli, de Natura 2000 területen lévő erdő	94,32	34	3
Egyéb erdőterületek			
Összesen	2417,78	985	6

Faállomány-típusok, és a hozzájuk tartozó élőhelytípusok az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelésében álló erdőterületeken:

A faállomány-típusok és a hozzájuk tartozó terület adatok az Országos Erdőállomány Adattár - 2023.12.31-i állapotának megfelelően szerepelnek az alábbi táblázatokban.

Erdőtörvény 7.§ szerinti a, b, c természetességi kategóriájú erdőrészek		
Faállomány-típus (OEA)	Faállomány-típus területe (ha)	Előforduló élőhelytípusok (Á-NÉR kód és Natura 2000 kód)
Bükkösök	120,1	K5 - 9130 (9110,9180)
Gyertyános tölgyesek	236,56	K2 - 91G0
Tölgyesek	117,04	L2b, L2a - 91M0
Cserések	2,85	L2b, L2a - 91M0
Molyhos tölgyesek	0	
Hazai egyéb kemény lombosok	122,75	RC - 91F0
Hazai nyárasok	28,49	J5 - --
Víztűrő egyéb lágylomb	200,87	J4, J5 - 91E0
Hazai egyéb lágylomb	93,7	RB - --
Erdei fenyves - ahol tájhonos	1110,71	N13, RDa - --
Lucfenyvesek-elegyes lucosok	37,36	N13 - --
Elegyes tölgyes	106,7	P1 - --
Elegyes tölgyes	1,02	P8 - --

Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelésében álló erdőterületeken – elsősorban a Vendvidéken – még kisebb foltokban jelen vannak olyan lucfenyő állományok, amelyek a kedvező természetességi kategóriákba tartoznak, a domborzati és mikroklimatikus viszonyoknak köszönhetően a „helyükön” vannak.

A 2023-ban 106,7 ha-ra növekedett a felújítási terület (P1). Ez a növekedés két tételből adódott: 0,81 ha már korábbi erdőgazdálkodó által megkezdett erdőfelújítás került használati megosztás révén került 2023-ban az Igazgatóság kezelésébe, továbbá 1,93 ha-on 2023-ban végrehajtottuk a korábban átvett üres vágásokon a sikeres első erdősítést (P8-ból P1-be került át). Ugyanakkor 1,50 ha-ral csökkent a terület a víztűrő egyéb lágylomb javára, erdőfelújítás sikeres befejezése révén.

2024. évre terveztük a fennmaradó további területek mesterséges első kivitelét kiegészítve a folyamatban lévő erdőgazdálkodói bejelentkezésekből várható üres vágások területeivel, 2,50 ha-on. (Az „erdővagyon kezelés tervezése” Excel tábla 36. sor)

Erdőtörvény 7.§ szerinti d, e, f természetességi kategóriájú erdőrészek		
Faállomány-típus (OEA)	Faállomány-típus területe (ha)	Előforduló élőhelytípusok felsorolása (Á-NÉR kód és Natura 2000 kód)
Akácosok	39,94	S1
Idegenhonos kemény lombosok	5,54	S3
Nemes nyárasok és nemes fűzesek	10,11	S2
Erdei-, fekete- és egyéb fenyvesek	25,97	S4
Őshonos hazai lombállományok 15%-ot meghaladó akác elegyaránnyal	30,77	S6

A táblázat első sorában szereplő akácosok teljes szerkezetátalakítását a későbbiekben szeretnénk csak elindítani, amikor már a jelenleg folyamatban lévő mesterséges erdőfelújításaink elérték a befejezett állapotot, a védelmükre szolgáló vadkárrelhárító kerítések lebontásra kerülhetnek. Így nem növelnénk a bekerített területek összterjedését.

Üzem mód szerinti területi arányok a természetességi kategóriákban

Erdőtörvény 7.§ szerinti a, b, c természetességi kategóriájú erdőrészek		
Üzem mód		terület (ha)
Vágásos üzem mód	Tarvágás	17,80
	Fokozatos felújítóvágás	65,23
	Szálalóvágás	45,83
Vágásos üzem mód összesen		1017,93
Átmeneti üzem mód		186,34
Örökerdő üzem mód		137,60
Faanyagtermelést nem szolgáló üzem mód		836,28

Erdőtörvény 7.§ szerinti d, e, f természetességi kategóriájú erdőrészek		
Üzem mód		terület (ha)
Vágásos üzem mód	Tarvágás	6,67

	Fokozatos felújítógátás	-
	Szálalógátás	-
Vágásos üzemmód összesen		54,18
Átmeneti üzemmód		2,68
Örökerdő üzemmód		-
Faanyagtermelést nem szolgáló üzemmód		58,15

Az a-c természetességi kategóriájú erdőrészek esetében az erdőtervezéssel egyidejűleg szeretnénk áttérni folyamatos erdőborítást biztosító üzemmódokra, ott, ahol az állományszerkezet erre lehetőséget biztosít. Igazgatóságunk saját vagyonkezelésű erdőit tekintve a következő erdőtervezés a szentgyörgyvölgyi és a körmenői körzetben is 2025-ben lesz esedékes. Ugyanakkor a jelenleg vágásos üzemmódban lévő erdőrészekben is a folyamatos erdőborítást eredményező erdőkezelési beavatkozásokat hajtottuk végre.

Vagyonkezelésben lévő erdőkben folyó kezelési tevékenységek alapelvei:

Erdőkezelési alapelveinket, céljainkat a 2017-ben készült, "Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság saját vagyonkezelésű erdeinek erdőstratégiája és kezelési koncepciója" fogalmazza meg:

- „A vágásos erdőgazdálkodás visszaszorítása, a folyamatos erdőborítást biztosító módok előtérbe helyezése.
- A természetes erdődinamikai folyamatokra minél nagyobb mértékben támaszkodó erdőkezelés kialakítása és alkalmazása.
- Az erdő(állományok) természetességi állapotának javítása, a természeti értékek megőrzése.
- Az erdőhöz kötődő védett és közösségi jelentőségű élőhelytípusok és fajok állományának fenntartása, növelése.
- Elmozdulás a célok irányába nem csak állományléptékben, hanem táji léptékben is.”

A jelenleg megtalálható faállomány-típusok miatt a teljes fafajcserés átalakításra kevés erdőrészlet esetében van szükség.

A folyamatos erdőborítás eléréséhez cél a kevés fafajból álló állományok fajgazdagságának (cserjefajokra is tekintettel) növelése, valamint kor- és méret szerint változatos szerkezetű erdőkép kialakítása, amely maga is folyton változik térben és időben a természetes folyamatok miatt. Ennek érdekében a mesterséges beavatkozásoknak a lehető legkisebb térléptékkel kell megvalósulnia, a természetes folyamatokat elősegítve, azokra alapozva az erdőtervben szereplő üzemmódtól függetlenül.

Főként az elegyetlen erdei fenyvesek szorulnak átalakításra. Ebből a szempontból nagy hangsúlyt fektetünk a még fiatal elegyetlen fenyvesekre. A tisztításokat és gyérítéseket ezekben az állományokban akkora eréllyel kell végrehajtanunk, hogy lehetőséget teremtsünk a lombos

elegyfajok – elsősorban természetes úton való – megtelepedésének és fejlődésének, illetve, ahol már jelen vannak, ott megerősödésének.

A holtfa jelenléte kívánatos az erdőben. A fakitermelések során erre való tekintettel ügyelünk rá, hogy mind lábon álló, mind földön fekvő holtfa maradjon az erdőben.

A kedvező erdőklíma megtartásának érdekében a nagy erdőtömbök határán kívánatos az erdőszegély kialakítása, ahol az hiányzik.

Vagyonkezelésünkben lévő erdőterületek kezelése során a koncepcióban és a mindennapi munkavégzésben a távlati célok mellett megkerülhetetlen azoknak a mesterséges erdőfelújításoknak a végrehajtása, ápolása, vadkár elleni védelme, amelyek keletkezése korábbi erdőgazdálkodók gazdálkodási tevékenységének eredménye, vagy üres vágásként, vagy megkezdett erdőfelújításként kerültek igazgatóságunk vagyonkezelésébe.

Mag- és csemetetermelés, beszerzés:

A mesterséges erdőfelújításokhoz, pótlásokhoz szükséges, igazolt származású szaporítóanyagot erre szakosodott, elsősorban helyi termelőktől szereztük be. Mag- és csemetetermeléssel a jövőben sem tervezünk foglalkozni. A természetes folyamatokra alapozott erdőkezelés ezt nem teszi szükségessé.

Fahasználatok:

2023. évben végrehajtott fahasználatok többsége természetszerű, illetve származék természetességi kategóriájú erdőrészekben történt.

Tisztítást 24,92 ha-on hajtottunk végre, ebből 14,80 ha-on elegyetlen erdei fenyves állományban a feljebb írt célkitűzéseknek és módszereknek megfelelően. A további 10,12 ha tisztítás egyes tölgyesekben történt, elsősorban az elegyfajok megtartásának érdekében, illetve elnyíresedett állományokban a nyír tőszámának csökkentése volt a cél a tölgy javára.

Törzskiválasztó gyérítést 6,78 ha érintett területen végeztünk, ebből 6,22 ha fenyves állományban történt. A beavatkozás célja, hogy az erdeifenyves állományban található lombos elegyfajok egyedének megerősödését segítjük a fahasználattal.

Növedékfokozó gyérítést 24,54 ha-on a Kondorfá 21 I és H erdőrészekben hajtottunk végre 2023-ban. Az erdőrészek egy tömböt alkotnak. A beavatkozás során a felső koronaszintben meglévő tölgy és bükk elegyre koncentrálni egyenletlenül gyérítettük az állományt, hogy kellő hálózatban a lehető legnagyobb növényt biztosítsuk ezen fajoknak. Ugyanakkor az állományszerkezet változatosabbá válásának érdekében az állományt nem gyérítettük meg egyenletes eréllyel. Így várható a faállomány átmérő szerinti differenciálódása. Az elegyetlen fenyves foltokban a fenyő alatt megjelent bükk és gyertyán újulat megtartását célozta a gyérítés.

Egészségügyi és egyéb fahasználattal érintett 7,06 ha érintett területen elsősorban veszélyes fák (közúti közlekedést veszélyeztető) kitermelése miatt történtek a beavatkozások. A fakitermelések nem eredményeztek felújítási kötelezettséggel járó, tarvágott területeket.

Erdőfelújítás, erdőművelési munkák:

Erdőtelepítést sem a közelebbi, sem a távolabbi jövőben nem tervezünk, mert a terület erdősültségét és táji szerkezetét figyelembe véve új erdő mesterséges úton való létrehozása nem stratégiai cél.

Erdőfelújítási kötelezettség alá vont területünk 2023-ban 106,9 ha volt. Az erdőfelújítások állapota megfelelő, nincs erdősítési hátralék vagy bírság.

Fontos megjegyezni, hogy ebből mindössze 28,51 ha-on lucfenyő pusztulás okán hajtott végre végvágást az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság, a fennmaradó közel 80 ha erdőfelújítással érintett terület még a vagyongazdálkodásunkba kerülés előtt keletkezett. A jövőben további növekedés várható a vagyongazdálkodásunkba kerülő területeken lévő üresvágások, illetve folyamatban lévő erdőfelújítások miatt.

Ezekon a területeken a későbbi folyamatos erdőborításnak megfelelő állományok „alapjait” igyekszünk nevelni (tölgy főfafaj mellé elegyfajokat - gyertyánt, vadgyümölcsöket, kőrist, szilt - ültetünk, az ápolások során hagyunk vissza pionír fafajokból (kecskefűz, nyír, rezgőnyár), sőt szederből is foltokat.

A mesterséges első kiviteleknel mindenütt részleges (pásztás) talajelőkészítést hajtottunk végre, hogy a jó állapotú erdőtalajokat kíméljük.

Erdővédelmi tevékenység:

Mesterséges erdősítések körül állandó kerítésekkel üzemeltetünk vadkárelhárítás céljából. Célunk, hogy minél hamarabb elérjék a zárt, befejezhető állapotot ezek az erdősítések, és a kerítések elbonthatók legyenek.

Részben épített, részben elektromos kerítést üzemeltetünk a Pro Silva erdőtömb körül Csörötneken. Itt a lékdinamikai folyamatok megfigyelése a cél a vad kizárása mellett, így hosszú fenntartási idővel tervezzük működtetni a kerítést.

Inváziós (és egyéb tájidegen) fásszárúak visszaszorítása:

Inváziós fajok közül az akác bír jelentőséggel az Igazgatóságunk vagyongazdálkodásában álló erdőterületeken. Jelenléte ugyanakkor a területadatokból is láthatóan nem túl magas.

2023. évben 18 ha érintett területen injektálással kezdtük meg az akác visszaszorítását természetvédelmi erdőterületekben, Magyarszombatfa 26-os erdőtagban.

Erdőtervezésben való részvétel az Igazgatóság vagyongazdálkodásában álló erdőkre vonatkozóan

Az erdőtervezések során élünk a gazdálkodói javaslatok lehetőségével. Részletszintű, alapos bejárást tartunk minden érintett erdőterületen. Rögzítjük az aktuális állapotot (fafajösszetétel, tennivalók, azok sürgőssége a természetvédelmi kezelési szempontok szerint), ezt összevetjük a tervleírásokkal, ahol szükséges, ott javaslatot teszünk. Az erdőtervezéssel jó az együttműködés.

Eszköz és infrastruktúra ellátottság:

Az erdőterületek feltártsága, megközelíthetősége viszonylag jó, bár a saját vagyonkezelésben álló területek szétszórtsága miatt saját feltáróúttal nem rendelkezünk.

A korábbi KEHOP pályázatnak köszönhetően jelentős saját gépparkkal bír a nemzeti park igazgatóság. Saját gépparkunk része egy Valtra T194-es traktor maróval és pásztakészítővel, valamint egy kihordószerelvény is, mellyel a kisebb beavatkozások esetében is megoldható az értékesítésre szánt faanyag gyors és kíméletes közelítése.

Faanyag értékesítés:

A fakitermelések során keletkezett választékok is jól tükrözik a kezelés céljait.

2023. évben leginkább fenyő fűrészipari rönk (615 m³) és fenyő rostfa (1710 m³), kisebb mértékben lombos tűzifa (219 m³) választék képződött a végrehajtott fahasználatok során.

A tűzifa választék elsősorban a saját fizikai dolgozókkal végrehajtott fakitermelésekből származik, a nemzeti parki épületek téli fűtése során saját felhasználásra kerül. A fenyő választékok lábbon értékesítés során keletkeztek. Ajánlattételi felhívást tesz közzé a nemzeti park igazgatóság, így célozva meg a lehető legkedvezőbb értékesítési árat.

6.4 Vadászterületeken folyó vadállomány szabályozás

Igazgatóságunk nem rendelkezik vadászterülettel, nem folytat vadgazdálkodási tevékenységet.

6.5 Halgazdálkodási vízterületek

6.5.1 Természetvédelmi és génmegőrzési szempontból különleges rendeltetésű halgazdálkodási vízterületek

Az Igazgatóság működési területén összesen 32 víztér áll védetség alatt, amelyből 9 van igazgatóságunk halászati kezelésében. Igazgatóságunk a területeken semmilyen bevétel eredményező gazdálkodási tevékenységet nem folytat, ugyanakkor 2021-ben elkészítette a 18 különleges rendeltetésű halgazdálkodási vízterület halgazdálkodási tervét. Ezekben kiemelt szerepet kapott az őshonos halfajok állománymegőrzése és az idegenhonos inváziós halfajok gyérítése

6.3.1. táblázat: Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság halgazdálkodási kezelésében lévő víztesztek

Sorszám	A halászati víztér	Kiterjedése (ha)	Víztérkód
1.	Grajka-patak	4,8	18-065-2-1
2.	Hársas-patak	11,5	18-066-2-1
3.	Szakonyfalui-patak	7,2	18-067-2-1
4.	Huszászi-patak	13,1	18-068-2-1
5.	Lugosi-patak	15,0	18-069-2-1

Sorszám	A halászati víztér	Kiterjedése (ha)	Víztérkód
6.	Szentgyörgyvölgyi-patak	3,6	18-070-2-1
7.	Kerca-patak	10,7	18-071-2-1
8.	Kerca-patak	7,7	18-072-2-1
9.	Alsószölnök 029/1a hrsz holtág	0,4	18-073-2-1
Összesen:		74	

Ezen vízterületeken továbbra sem folyik sem halászati sem horgászati tevékenység. Cél a természetes-természetközeli állapotok fenntartása, melynek érdekében a természetvédelmi kezelés részeként halfaunisztikai vizsgálatokat végeztünk elektromos halászgéppel.

6.5.2 Védett természeti területen található halastavak

Az Igazgatóság működési területén összesen három védett természeti területen lévő tó van, a Himfai-tó a Szombathelyi Erdészeti Zrt., a Vadása-tó magán és önkormányzati, a Hársas-tó pedig önkormányzati vagyonkezelésben van. A tavak mindegyike horgászati hasznosítás alatt áll, halászat nem folyik rajtuk. Az Igazgatóság vagyonkezelésében védett halastó nincs.

7. Tájvédelem

7.1 Egyedi tájértékek

Az Igazgatóság működési területén 136 településen összesen 2 255 db egyedi tájértéket tartunk nyilván. Ebből 10 települést és 71 új egyedi tájértéket a 2023. évben vettünk nyilvántartásba.

Alábbi településeken végeztünk egyedi tájérték felmérést: Bucusu, Dozmat, Kőszegpaty, Nemesböd, Pusztacsó, Sé, Torony, Tömörd, Vassurány, Vát.

Település	Értékek száma	változás 2023-ban
Bajánsenye	7	-
Bozsok	11	-
Cák	9	-
Felsőjánosfa	12	-
Felsőmarác	12	-
Hegyhátszentmárton	9	-
Ispánk	10	-
Ivác	22	-
Kercaszomor	10	-
Kerkáskápolna	6	-
Kisrákos	18	-
Kőszegdoroszló	33	-
Kőszegszerdahely	10	-
Magvarszombatfa	13	-
Nagyrákos	17	-
Orfalu	27	-
Órimagvarósd	13	-
Perenye	12	-
Szaknyér	11	-
Szalafő	84	-
Szatta	16	-
Velem	11	-
Velemér	8	-
Viszák	17	-
Alsószölnök	9	-
Apátistvánfalva	66	-
Csörötnek	13	-
Daraboshegy	12	-
Felsőszenterzsébet	7	-
Felsőszölnök	15	-
Halogy	11	-
Kétvölgy	7	-
Kondorfa	12	-
Kőszeg	20	-
Magvarföld	18	-
Magvarlak	9	-

Település	Értékek száma	változás 2023-ban
Nádasd	19	-
Óriszentpéter	51	-
Pankasz	11	-
Rábagvarmat	14	-
Szakonvfalu	14	-
Szentgotthárd	21	-
Szentgyörgyvölgy	10	-
Szőce	14	-
Döbörhegy	17	-
Nagymizdó	27	-
Petőmihályfa	52	-
Sárfimizdó	13	-
Szarvaskend	30	-
Csönge	25	-
Kemenessömién	22	-
Kenveri	27	-
Pápoc	15	-
Vönöck	21	-
Csehimindszent	13	-
Csipkerek	18	-
Mikosszéplak	20	-
Olaszfa	25	-
Pácsony	15	-
Harasztifalu	17	-
Horvátlövő	11	-
Kemestaródfa	26	-
Magvarnádalia	11	-
Nagykölked	13	-
Pinkamindszent	24	-
Pornóapáti	28	-
Rádóckölked	9	-
Szentnéterfa	29	-
Vasalia	17	-
Meggveskovácsi	23	-
Nemeskolta	14	-
Püspökmolnári	17	-
Rábahídvég	23	-
Rábatöttös	16	-
Zsenne	16	-
Gvanógerelve	17	-
Csákánvdoroszló	18	-
Döröske	18	-
Egyházashollós	26	-
Gasztony	18	-
Magvarszecsőd	15	-
Molnászecsőd	20	-

Település	Értékek száma	változás 2023-ban
Nemesmedves	17	-
Rátót	8	-
Rönök	19	-
Vasszentmihály	17	-
Andrásfa	14	-
Felsőcsatár	21	-
Gersekarát	19	-
Halastó	21	-
Hegyháthodász	11	-
Hegyhátsál	15	-
Katafa	8	-
Narda	17	-
Telekes	11	-
Vaskeresztes	21	-
Bérbaltavár	25	-
Bögöte	16	-
Csehi	13	-
Duka	12	-
Gvőrvár	13	-
Hegyhátszentpéter	17	-
Hosszúpereszteg	34	-
Keléd	7	-
Nagytilai	26	-
Vashosszúfalu	15	-
Alsóújlak	14	-
Beicgvertvános	19	-
Borgáta	7	-
Egervölgy	19	-
Egyházashetve	12	-
Kám	17	-
Kissomlító	15	-
Köcsk	12	-
Nvőgér	10	-
Szemenye	7	-
Acsád	26	-
Gencsapáti	31	-
Gvöngvősfalu	16	-
Lukácsháza	15	-
Meszlen	9	-
Nemescsó	9	-
Salköveskút	8	-
Sönte	6	-
Vasasszonyfa	7	-
Vasszilvagy	10	-
Bucus	9	9
Dozmat	6	6

Település	Értékek száma	változás 2023-ban
Kőszegpaty	6	6
Nemesböd	7	7
Pusztacsó	2	2
Sé	2	2
Torony	11	11
Tömörd	8	8
Vassurány	10	10
Vát	10	10
Összesen	2255	71

7.2 Fejlesztési koncepciók és egyéb tervek véleményezése, közreműködés az elkészítésben

Tárgyévben Igazgatóságunk nem vett részt fejlesztési koncepciók véleményezésében.

7.3 Település- és területrendezési tervek, valamint településképi arculati kézikönyv és településképi rendelet véleményezése, közreműködés az elkészítésben, adatszolgáltatás

Az Igazgatóság 2023-ban településrendezési eszközök módosításának/felülvizsgálatának véleményezése keretében összesen 121 alkalommal tett szakmai állásfoglalást. 17 településképvédelmi rendelet véleményezését is elvégeztük, 24 alkalommal pedig adatot szolgáltatunk rendezési eszköz módosításához.

Észrevételeink legtöbb esetben beépültek a tervekbe, kész tervek visszamutatása is elégséges.

Lechner Tudásközpont által kezelt településképi arculati kézikönyvekkel (TAK) kapcsolatos ügyintézés (véleményezés, módosítás) már csak online végezhető, melyek kezelése Ügyfélkapus rendszerben történik a munkatársak saját (több esetben magán) email címén. A TAK-os feladatok kiosztása így más metódust igényel, mint az Igazgatóság központi rendszerébe (online, levélben) érkező ügyiratoknál.

A településképi arculati kézikönyvek és településképi rendeletekkel kapcsolatos feladatok	Kimenő ügyiratok száma 2023
Adatszolgáltatások a településképi arculati kézikönyvek és településképi rendeletek készítéséhez	0
Településképi arculati kézikönyvek véleményezése	8
Településképi rendeletek, ill. rendelet módosítások véleményezése	13
Összesen 2023 év végéig:	21

7.4 Tájvédelmi övezetek módosítása

2023-ban nem történt módosítás a tájképvédelmi övezetekben.

7.5 Tájvédelmi jelentőségű beavatkozások

Az igazgatóság tájvédelmi tevékenysége elsősorban a hatósági munka megsegítésének céljával kiadott belföldi jogsegély keretein belül valósul meg. Az igazgatóság 2023-ban 3 alkalommal művelési ág váltás, 8 esetben más célú hasznosítás, 2 esetben pedig művelésből való kivonás ügyében nyilatkozott. Az elsődlegesen élővilág védelmével kapcsolatos ügyek véleményezése során minden esetben figyelembe vettük azok tájvédelmi vonatkozásait is. Az igazgatóság összesen 24 esetben adott építésügyi szakvéleményt. A tervezők jellemzően elfogadták, és a tervekbe beépítették a javaslatokat. A véleményezések tárgyát épület felújítása/bővítése, családi házak, vendégház és vendéglátóhely, szabadidős horgásépület, piac, gazdasági épületek, mintagazdaság, vadkerítés építése képezte.

8. Projektek

Megalakulásunk óta folyamatosan figyelemmel kísérjük az aktuális pályázati lehetőségeket. A központi költségvetési keretek szűkös volta miatt a nagyobb léptékű célok eléréséhez szükséges a pályázati lehetőségek kiaknázása.

2023-ban az alábbi eredményeket értük el a források lekötése és a projektek megvalósítása terén:

- A Rába és ártere közösségi jelentőségű természeti értékeinek interaktív bemutatásához szükséges infrastruktúra kialakítása című projekt befejeződött, a záró elszámolás elfogadásra került.
- Contracts 2.0 projektünk 2023 áprilisában lezárult. Elkészült egy javaslatcsomag az eredmény-alapú agrár-környezetgazdálkodási támogatások bevezetésére.
- A GRASSLAND-HU LIFE IP projekt keretében a gyepvédelmi tanácsadó folytatta a megkezdett munkáját, a hulladékgyűjtés a projekt keretében befejeződött, valamint megépült egy áteresz, ami által egy projektterület elérését segíti.
- Veszélyeztetett növény- és állatfajok, társulások természetvédelmi helyzetének javítása (projekt-előkészítés) című KEHOP projektünkben elkészítettük a projekt megvalósításához szükséges költség haszon elemzést, ingatlan értékbecsléseket, elkészítettük a Hosszú-rét kivitelezési tervdokumentációját. A beszerzéseket követően benyújtottuk a projekt záró kifizetési kérelmét.
- Az Őrség és a Vendvidék Természetvédelmi Tájegység természeti értékeinek bemutatása (projekt-előkészítés) című projektünkben elkészítettük a Széll Kálmán major további fejlesztéséhez egy darab silótér, három darab szénétároló és belső utak kialakításához szükséges terveket, valamint a projekt záró kifizetési kérelmét is benyújtottuk.
- Az Őrségi Nemzeti Park szerves településszerkezetéhez kapcsolódó természeti értékek bemutatása (projekt előkészítés) című projektben elkészült a Pityerszeri fogadóépület kivitelezési tervdokumentációja valamint az ehhez kapcsolódó tervellenőri tevékenység is megvalósult. Az épülethez kapcsolódóan a beltéri bemutatási infrastruktúra tervezési feladatai is lezárultak, a megvalósítás érdekében pedig elkészült a költség haszon elemzés a megvalósíthatósági tanulmányhoz. A beszerzéseket követően benyújtottuk a projekt záró kifizetési kérelmét.
- Az Agrárminisztérium támogatásával valósítottuk meg a Muraközi ló génmegőrzési programjának 2023. évi tevékenységeit, melyben adatbáziskezelés és karbantartás, tenyészcsikó jelöltek vásárlása, szabályzatok elkészítése, Muraközi Szakmai Nap lebonyolítása szerepelt. Megjelentettük a Muraközi ló régen és ma című tanulmánykötetet.
- Szintén az Agrárminisztérium támogatása tette lehetővé, a Szalafő Pityerszeri Népi Műemlékegyüttesünkben található Zsoldos-féle kerített ház tetőszerkezetének újjáépítésével történő felújítását.
- A LIFE Metamorphosis projektben 36 ha gyepterületen vezettünk be a nappali lepkék számára kedvező precíziós kezelést és 12 erdőrészletben tettük alkalmassá az élőhelyet a sápadt szemeslepke számára. Megrendeztük a IX. Országos Lepkés Találkozót, amelyen bemutattuk a projekt tevékenységeit.

8.1. táblázat: *Projektek*

Projekt címe	Támogatási szerződés hatálybalépése (dátum)	Fizikai befejezés (dátum)	Forrás megnevezése	Célok, tevékenységek	Megcélzott védett természeti terület/ Natura 2000 terület megnevezése	Célterület kiterjedése ¹ (ha)	Kapcsolódó bemutatói elem	Pályázat költségvetése (MFt)	Támogatás összege (MFt)	Pályázat 2023. évi teljesítése ² (Ft)
Muraközi Ló Génmegőrzési Program 2022.	2023.03.02.	2023.12.31.	Agrárminisztérium	A program célja az értékes géntartalék megmentése, mely által a muraközi típusú ló fenntartása, újratenyésztése lehetővé válik.	ŐNPI teljes működési területe	334 933	-	12	12	12 390 000 (adatbázis-kezelése, karbantartása, tenyészcikó jelöltek vásárlása, szabályzatok elkészítése, Muraközi szakmai nap lebonyolítása, Muraközi ló régen és ma c. könyv)
„Órségi Nemzeti	2023.11.29.	2023.12.31.	Agrárminisztérium	„Órségi Népi Műemlékegyüttes	Órségi Nemzeti	45 694	A teljes projekt bemutató	37,9	37,9	37 910 543 (az épület tetőszerkeze-tének

Projekt címe	Támogatási szerződés hatálybalépése (dátum)	Fizikai befejezés (dátum)	Forrás megnevezése	Célok, tevékenységek	Megcélzott védett természeti terület/ Natura 2000 terület megnevezése	Célterület kiterjedése ¹ (ha)	Kapcsolódó bemutatási elem	Pályázat költségvetése (MFt)	Támogatás összege (MFt)	Pályázat 2023. évi teljesítése ² (Ft)
Park Igazgató-ság Pityerszerben található be-mutató épület-együttes felújításának folytatása”				épületeinek felújítása 3. ütem Zsoldos-féle kerített ház tetőszerkezetének újjáépítésével történő felújítása”	Park, Őrség KMT/KTT		tást szolgáltat.			újjáépítéssel történő felújítása)
Veszélyeztetett növény- és állatfajok, társulások természetvédelmi helyzetének javí-	2021.09.03.	2023. 10.31	KEHOP	A Gyöngyös menti Hosszú-rét vizes élőhelyeinek, valamint a Kerca patak holtmedrének rekonstrukciója, továbbá a Chernelkerti Madárvédelmi Mentőközpont	Bozsok Kovács-rét Ex lege láp, Kőszegi TK, Kőszegi-hegység KTT; Gyöngyöspatak és a	50 151	-	19,5	19,5	3 186 300 (Költség haszon-elemzés, Ingatlan értékbecslés, Hosszú-rét kivitelezési tervdokumen-

Projekt címe	Támogatási szerződés hatálybalépése (dátum)	Fizikai befejezés (dátum)	Forrás megnevezése	Célok, tevékenységek	Megcélzott védett terület/ Natura 2000 terület megnevezése	Célterület kiterjedése ¹ (ha)	Kapcsolódó bemutatói elem	Pályázat költségvetése (M Ft)	Támogatás összege (M Ft)	Pályázat 2023. évi teljesítése ² (Ft)
tása (projekt-előkészítés) KEHOP-4.1.0-15-2021-00096				infrastrukturális továbbfejlesztése valósul meg tervezési szinten. A Köszegi TK-ban denevérbátát bányajárat lezárások, továbbá a bozsoki Kovácsi-rét ex lege védett láposzuckessziós folyamatainak viszszaforlítása tervezési szinten.	köszegi Alsóréti KTT; Órség KMT/KTT					táció, célfeladat megbízások)
Pannon gyepök és kapcsolódó élőhelyek hosszú távú megőrzése	2018.12.19.	2026.12.31	LIFE	A projekt elsősorban a féltermeszetes gyepterületekre fókuszál, amelyek aktív beavatkozást és élőhely-kezelést	Órségi Nemzeti Park, Órség KMT/KTT	45 694	-	345	345	28 100 000 (gyepvédelmi tanácsadó, átteresz építés, kisgépek alkatrészei)

Projekt címe	Támogatási szerződés hatálybalépése (dátum)	Fizikai befejezés (dátum)	Forrás megnevezése	Célok, tevékenységek	Megcélzott védett természeti terület/ Natura 2000 terület megnevezése	Célterület kiterjedése ¹ (ha)	Kapcsolódó bemutatói elem	Pályázat költségvetése (MFt)	Támogatás összege (MFt)	Pályázat 2023. évi teljesítése ² (Ft)
a Priorizált Intézkedési Terv intézkedéseinek megvalósításával LIFE17 IPE/HU/0 00018				igényelnek a kedvező környezetvédelmi állapot elérésének és biztosításának érdekében.						szek, konténerek beszerzése, területkezelés, üzemanyag költség, bérköltség)
LIFE Mótámpis – Lepkevédelmi jó gyakorlatok kifejlesztése és átadása Közép-	2022.09.01.	2028.03.31.	LIFE, Miniszterelnökség	Az ÖNPI működési területén a projekt négy közösségi jelentőségű nappali lepkefaj(csoport) megőrzésére koncentrálnak: sápadt szemeslepke, kis apollólepke, lápi	Órségi Nemzeti Park, Órség KMT/KTT	45 694	-	338	311	13 776 224 (bérek, üzemanyag, szakmai rendezvények, földvásárlás, élőhelyvédelmi megállapodások, élménypedagógiai

Projekt címe	Támogatási szerződés hatálybalépése (dátum)	Fizikai befejezés (dátum)	Forrás megnevezése	Célok, tevékenységek	Megcélzott védett terület/ Natura 2000 terület megnevezése	Célterület kiterjedése ¹ (ha)	Kapcsolódó bemutatósi elem	Pályázat költségvetése (MFT)	Támogatás összege (MFT)	Pályázat 2023. évi teljesítése ² (Ft)
Kelet-Európában				Célok, tevékenységek tarkalepke, hanyaboglárka fajok. Mindegyik faj esetében élőhelyfejlesztési tevékenységeket tervezünk végezni és olyan jó gyakorlatokat kifejleszteni, amelyek átadhatóak más nemzeti park igazgatóságoknak is.						eszközök, erdőgyerítés, arculati elemek)
Az Órség és a Vendvidék Természetvédelmi Tájegység természeti	2021.09.03.	2023.10.31.	KEHOP	A projekt célja, Az Órség és a Vendvidék Természetvédelmi Tájegység bemutatóhelyeinek és kiállításaink korszerűsítéséhez	Órségi Nemzeti Park, Órség KMT/KTT, Kőszegi TK, Kőszegi-hegység KTT,	50 319	A teljes projekt bemutatósi célú.	38,9	38,9	9 450 000 (Silótér és 3 darab szénatároló engedélyes és kiviteli tervének beszerzése, költség-haszon

Projekt címe	Támogatási szerződés hatálybalépése (dátum)	Fizikai befejezés (dátum)	Forrás megnevezése	Célok, tevékenységek	Megcélzott védett terület/ Natura 2000 terület megnevezése	Célterület kiterjedése ¹ (ha)	Kapcsolódó bemutatói elem	Pályázat költségvetése (MFt)	Támogatás összege (MFt)	Pályázat 2023. évi teljesítése ² (Ft)
értékeinek bemutatása (projekt-előkészítés)				szükséges tervek beszerzése.	Sághegyi TK, Sághegy KMT					elemzés beszerzése, célfeladat megbízások)
H2020 - Contracts2.0	2019.06.01.	2023.04.30.	Euro-pean Commission	Az ÖNPI megvizsgálja az agrár-környezetvédelmi beavatkozások különböző megközelítéseit, és elemzi azok hatékonyságát befolyásoló tényezőket. A meglévő támogatási rendszereken kívül (pl. Agrár-környezetvédelmi támogatások) az	Órségi Nemzeti Park, Órség KMT/KTT	45 694	-	26	26	4 142 660 (záró rendezvény workshop, személyi költségek)

Projekt címe	Támogatási szerződés hatálybalépése (dátum)	Fizikai befejezés (dátum)	Forrás megnevezése	Célok, tevékenységek	Megcélzott védett természeti terület/ Natura 2000 terület megnevezése	Célterület kiterjedése ¹ (ha)	Kapcsolódó bemutatói elem	Pályázat költségvetése (MFt)	Támogatás összege (MFt)	Pályázat 2023. évi teljesítése ² (Ft)
tása (projekt előkészítés) KEHOP-4.1.0-15-2021-00094										feladatai, Költség haszon elemzés készítés, célfeladatok megbízások)
Összesen								892,3 MFt	865,3 MFt	156 434 627 Ft

¹ Amennyiben adott projekt esetében a célterület a teljes működési terület, elegendő ezt feltüntetni a táblázatban, az egyes védett, ill. Natura 2000 területek felsorolását kérjük mellőzni. A célterülettel kapcsolatos információk megadása különösen fontos azon projektek esetén, amelyek hatásai a természetvédelmi helyzet javulásához közvetlenül hozzájárulnak és hatásai jól lehatárolható célterületekhez köthetők (pl. élőhely-rekonstrukciós fejlesztések, kezelési infrastruktúra fejlesztése, monitorozás).

² Kérjük a pénzügyi teljesítés mellett a projektek szakmai előrehaladását is leírni néhány mondatban, vagy ebben az oszlopban, vagy a táblázat előtt/után külön összefoglalóban.

9. Jogi és ügyiratforgalommal kapcsolatos tevékenységek

9.1 Az Igazgatóság ügyiratforgalma

Igazgatóságunk központi iratkezelése jelenleg még az IQtató SQL nevű iktatóprogramon történik. A Központi Érkeztető Rendszerből az ügyiratok hivatali kapun keresztül, illetve papír alapon jutnak el hozzánk. Az elektronikusan érkező iratok is nyomtatásra kerülnek, illetve digitálisan is lementjük őket. A digitalizált dokumentumok tárolása – mivel azt jelenlegi iktatóprogramunk nem teszi lehetővé – a központi szerveren történik. Az iktatóprogram email-rendszerrel, illetve hivatali kapuval való összekapcsolása jelenleg nem lehetséges. Az ügyiratok ügyintézőnek való továbbítása a programon keresztül nem megoldható, így az ügyintézési folyamat nehezen nyomon követhető.

A küldemények továbbítása postai, valamint elektronikus úton (email, hivatali kapu, e-papír) egyaránt történik, nagyságrendileg a kimenő ügyiratforgalom egyharmadának küldése történik elektronikusan. A hatósági ügyek intézése nagyrészt hivatali kapun keresztül valósul meg. A 2023. évi ügyiratforgalom 8008 iratot tartalmazott. Ezek közül 2660 e-mail, 1106 postai levél, 2203 Hivatali Kapu, 37 honlap, 109 Céghely és 1893 pedig egyéb (pl. belső levelezés) útján bonyolódott.

Igazgatóságunknál a munkavállalók rendelkeznek ügyfélkapus tárhellyel, kivételt képeznek ez alól a közfoglalkoztatotti jogviszonnyal rendelkezők, mert ők erre nem kötelezettek. Az új belépők a munkába állás után legkésőbb 15 napon belül nyilatkozatot tesznek a biztonságos kézbesítési szolgáltatásra alkalmas elektronikus elérhetőségükről, valamint hozzájárulnak természetes személyazonosító adataik kezeléséhez. A megíjásulási igazolásból látható, hogy ki nem veszi át az elektronikus küldeményt. Továbbra is a fizikai állomány tagjai azok, akik elsősorban nem használják az ügyfélkapujukat, ott is az idősebb korosztály, akinek otthon nincs internet hozzáférése, vagy számítógépe sem, és a munkaköréből adódóan a munkavégzéséhez sincs rá szüksége. Ők továbbra is kérik a papír alapú kiadmányozást

Jelenlegi iktatórendszerünk nem alkalmas az e-HR folyamatra.

9.1.1 Szakvélemény adás, adatközlés hatóságok részére

Működési területünk a Vas Vármegyei és a Zala Vármegyei Kormányhivatalok Agrárügyi és Környezetvédelmi Főosztályai Környezetvédelmi-, Természetvédelmi és Hulladékgazdálkodási Osztályainak illetékességi területét érinti, valamint egyes ügyekben a Pest Vármegyei Kormányhivatal Környezetvédelmi-, Természetvédelmi és Hulladékgazdálkodási Főosztályának illetve a Jász-Nagykun-Szolnok Vármegyei Kormányhivatal Környezetvédelmi-, Természetvédelmi és Hulladékgazdálkodási Főosztályának illetékességi területét. A szakértői munka és a terepi munkarészek zömét a Természetmegőrzési Osztály, valamint az Természetvédelmi Őrszolgálati tagjai végezték. A fenti hatóságok összesen 622 ügyben keresték meg Igazgatóságunkat. A Vas Vármegyei és Zala Vármegyei Kormányhivatal Erdészeti Osztálya további 101 ügyben küldött megkeresést. Tárgyévben összesen 216 elővásárlási ügye zajlott az Igazgatóságon. Önkormányzatok részéről összesen 401 esetben történt ügyintézés, ebből 2 alkalommal adatközlési kérelem céljából.

		Főszám	Alsószám
Vármegyei Kormányhivatal Környezetvédelmi-, Természetvédelmi és Hulladékgazdálkodási Főosztály			
	Pest vármegye	2	2
	Vas vármegye	430	906
	Zala vármegye	13	31
	Jász-Nagykun-Szolnok vármegye	1	3
Erdészeti hatóság			
	Vas vármegye	72	133
	Zala vármegye	20	29
Önkormányzat		250	401
NFA		16	32
Magyar Államkincstár		20	28
Agrárminisztérium		302	546
Ügyfelek, egyéb hatóságok		1854	2878
Helyi ügyirat		283	341
Ügyiratforgalom		3263	5330

9.1.2 Nem saját vagyonkezelésben lévő védett és Natura 2000 erdőterületek

Igazgatóságunk működési területén az Országos Erdőállomány Adattár (OEA) alapján összesen 42 863 ha erdő található. Az erdők 71%-a élvez természetvédelmi oltalmat országos jelentőségű védett természeti területként vagy Natura 2000 területként. További 8%-a fokozottan védett természeti területen található.

NPI működési területén fekvő erdőterületek (OEA)	Terület (ha)	Erdőrészletek száma	Erdőtervezési körzetek száma
Fokozottan védett természeti területen lévő erdő (nem Natura 2000 terület)	3,80	2	1
Fokozottan védett természeti területen és egyúttal Natura 2000 területen lévő erdő	3244,89	1679	4
Országos jelentőségű védett természeti területen lévő erdő	455,64	141	10

(nem Natura 2000 terület és nem fokozottan védett)			
Országos jelentőségű védett természeti területen és egyúttal Natura 2000 területen lévő erdő (nem fokozottan védett)	29876,07	15036	8
Országos jelentőségű védett/fokozottan védett természeti területen kívüli, de Natura 2000 területen lévő erdő	9280,95	3939	9
Összesen	42861,35	20797	10

Az Országos Erdőállomány Adattár alapján az erdőkben öt különböző közösségi jelentőségű erdei élőhelytípus fordul elő. Ezek közül leggyakoribbak az erdők 23%-át kitevő 91G0 Pannon gyertyános-tölgyesek, de 15%-os arányban fordulnak elő a 9130 Szumontán és montán bükkösök is. Legkisebb mennyiségben a 91M0 Pannon cseres-tölgyesek fordulnak elő.

NPI működési területén fekvő jelölő élőhelyek (OEA)	Terület (ha)	Erdőrészletek száma	Erdőtervezési körzetek száma
9130	6799,57	2245	5
9180	5,77	2	1
91E0	1682,65	990	9
91F0	903,66	287	5
91G0	10103,04	4200	8
91M0	298,12	40	3
Összesen	19792,81	7764	10

Körzeti erdőtervezés:

2023-ban Igazgatóságunkat körzeti erdőtervezés nem érintette.

Természetvédelmi kezelői véleményezés, adatszolgáltatás:

A nem saját vagyonkezelésben lévő védett és Natura 2000 erdőrészek esetében az illetékes kormányhivatal Erdészeti Osztálya erdőterv módosítási kérelemmel keresi meg Igazgatóságunkat, melynek megválaszolási határideje 8 nap. Az illetékes kormányhivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Osztálya vegyszerezési, vegetációs időben való fakitermelési, kerítés építési és bontási ügyekben, valamint erdőterület igénybe vételi ügyekben keresi meg Igazgatóságunkat, melynek válaszadási határideje 5 nap. Egyéb tájékoztatás kérésekkel magán

erdőgazdálkodók fordultak az Igazgatósághoz, többnyire biotópfák és hagyásfacsoportok kijelölésének tárgyában.

Erdőtervmódosítás:	17 db
Vegetációs idejű fakitermelés:	25 db
Vegyszerezés:	4 db
Kerítés építés, bontás:	5 db
Erdőterület igénybevétele:	1 db
Egyéb tájékoztatás:	30 db

Erdőrezervátumok:

2023-ban Igazgatóságunknál erdőrezervátum kutatás nem történt, s ügyintézésel sem volt érintve egyik erdőrezervátum sem.

9.1.3 Jelentési feladatok az Agrárminisztérium számára

Igazgatóságunk a szakmai irányító szerv által kért jelentéseket, adatszolgáltatásokat az év folyamán teljesítette. Elkészítette a 2022. évre vonatkozó szakmai és pénzügyi beszámolóját. Jelentést készített a 2022-ben elvégzett kutatási és monitorozás feladatokról is. A Költségvetési és Gazdálkodási Főosztály és a Magyar Államkincstár felé az államháztartási jogszabályokban meghatározott követelményeknek megfelelően eleget tettünk beszámolási és adatszolgáltatási kötelezettségünknek. A Nemzeti Parki és Tájvédelmi Főosztály számára beküldtük 2023. évi vagyonkezelési tervezést és a 2022. évi jelentést, valamint havi rendszerességgel a Természetvédelmi Őrszolgálat működéséről, hatósági feladatairól beszámoló jelentést. Az AM Nemzeti Parki és Tájvédelmi Főosztály, Természetmegőrzési Főosztály tekintetében a szakmai kapcsolattartás folyamatos volt az év folyamán. Rendszeres tájékoztatást adtunk a közbeszerzési eljárásainkról. A Személyügyi Főosztály részére rendszeresen adatot szolgáltatunk a létszám- és bér gazdálkodásra vonatkozóan. A Környezeti Nevelési és Ökoturisztikai osztály 2023. év januárjában elkészítette a 2022. évre vonatkozó Látogatóstatisztikát, illetve Környezeti nevelési statisztikát, valamint az Ökolétesítmények adatbázisának frissítését.

9.1.4 Ügyfelekkel történő levelezés, egyeztetés

Igazgatóságunk 2023-ban összesen 920 ügyben levelezett különböző ügyfelekkel különböző témákban. Ezek között a legjelentősebb számban a kaszálási bejelentések (665 db) voltak. Kisebbszámú érkező területbérletekkel kapcsolatos megkeresések (31db) és ingatlan vagy erdőrészlet felajánlások megvásárlásra (7 db). Emellett voltak engedélyezési eljárásokat megelőző állásfoglalás kérések (167 db), lakossági bejelentések (44 db), valamint szakdolgozó és szakmai gyakorlatos jelöltek megkeresései (6 db).

9.2 Szabálysértés

A 2012. évi II. törvény alapján Igazgatóságunk már nem szabálysértési hatóság, ezért az illetékes rendőrkapitányságokon kezdeményezhet szabálysértési eljárást. 2023-ban nem kezdeményeztünk szabálysértési eljárást.

9.3 Természetvédelmi bírság

A Vas Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztályán 41 eljárást kezdeményeztünk. Ebből 20 eljárást a Hulladékgazdálkodási Osztályon, 21-et a Természetvédelmi Osztályon.

A természetvédelmi bírsággal összefüggő eljárások ügycsoportonkénti megoszlása az alábbi volt:

- Engedély nélküli gyepfeltörés 3
- Engedély nélküli fakivágás 4
- Engedélytől eltérő fakivágás 2
- Engedély nélküli építés, területhasználat 1
- Engedély nélküli cserjeirtás 1
- Engedélytől eltérő cserjeirtás 1
- Engedély nélküli művelési ág váltás 1
- Rét művelési ágú terület különböző károsítása 3
- Engedély nélkül vadászati berendezés létesítése 2
- Engedély nélkül kerékpárpálya létesítése 1
- Vetési varjú fészkelőhely károsítása 1

A 9 esetben pénzbírság került kiszabásra, 4 esetben nem szankcionált a hatóság (nem volt bizonyítható a cselekmény, vagy nem volt azonosítható az elkövető), 2 eljárás folyamatban van, 1 esetben visszavontuk a bejelentésünket, 4 esetben nem ismerjük az eljárás eredményét.

2023-ban védett madárfajjal kapcsolatban csak egy vetési varjú fészkelőhely károsítása kapcsán kezdeményeztünk eljárást. A védett madarak fészkelőhelyeül szolgáló platánfát kivágták. A hatóság azonban nem látta bizonyítottnak, hogy a fészkek jogellenes károsítása megvalósult.

9.4 Büntető ügyek

A rendőrség felé 7 bejelentésünk volt. Természetkárosítás kapcsán 1 esetben, falopás és engedély nélküli fakitermelés miatt 3 esetben, orvvadászat és állatkínzás gyanúja miatt 1 esetben, engedély nélküli hulladék elhelyezés kapcsán 1 esetben és az Igazgatóság jó hírnevének megsértése miatt 1 esetben indítottunk eljárást.

Az Ügyészség kártérítésre kötelezést tudomásunk szerint nem kezdeményezett.

9.5 Polgári perek

Polgári perünk 2023-ban nem volt.

9.6 Egyéb jogi ügyek

9.6.1. Győri Törvényszék Az ügy száma: 9.K.701.424/2022. Felperes: Baksa Tibor Alperes: Vas Vármegyei Kormányhivatal

Alperesi érdekelt: Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság

A per tárgya: Környezet- és természetvédelmi ügyben született közigazgatási határozat felülvizsgálata (Az alperes a korábban kiadott, VA/KTHF-KTO/2022-4/2022. számú határozatával 7 db, kíméletre megjelölt biotóp fa (3 db kocsánytalan tölgy, 1 db cser, 2 db gyertyán és 1 db madárcseresznye) kitermelését tiltotta meg a felperes részére a felperes tulajdonában álló, Szaknyér 07/5 helyrajzi számú ingatlan B alrészletén. A felperes a korlátozás elrendelése miatt 2022. szeptember 21-én az alpereshez benyújtott kérelmében a korlátozás elrendelése miatt elszenvedett kárának megtérítése érdekében kártalanítási kérelmet terjesztett elő. A kérelmében úgy nyilatkozott, hogy a korlátozás eltúlzott, arra nem természeti kár megelőzése és megakadályozása érdekében került sor. A felperes a felmerült kár nagyságát a beállott értékcsökkenés és az elmaradt vagyoni előny összegében jelölte meg.

Ítélet: A bíróság a felperes keresetét elutasította.

9.1. táblázat: *Bírságok*

	Ügyek száma	Kiszabott bírság összege (eFt)
Szabálysértési eljárás	0	0
Helyszíni bírság	0	0

9.2. táblázat: *Büntető ügyek*

	Bejelentések száma	Eredményes	Eredménytelen	Folyamatban
Természetkárosítás	1	0	0	1
Hulladékgazd. rendjének megsértése	1	1	0	0
Lopás	3	2	1	0
Igazgatóság jó hírnevének megsértése	1	0	1	0
Orvvadászat és állatkínzás	1	0	1	0

9.3. táblázat: *Polgári perek*

	Ügyek száma	Nyert	Vesztett	Folyamatban
Polgári perek	0	0	0	0

10. Természetvédelmi őrszolgálat

10.1 Alapadatok

10.1.1 Személyi feltételek

Igazgatóságunk Természetvédelmi Őrszolgálat az év során 4 tájegységben, 12 fővel látta el feladatait, ebből 11 fő felsőfokú, 1 fő középfokú végzettségű volt. Az alacsony létszám már a nemzeti park területén is nehezíti a feladatellátást.

Felsőfokú végzettségű természetvédelmi őr (fő)	Középfokú végzettségű természetvédelmi őr (fő)	Összesen (fő)
11	1	12

A jogszabályban előírt képesítéssel és az egyéb szükséges jogosítványokkal (maroklófegyver vizsga, „B” kategóriás jogosítvány) is mindenki rendelkezik. Középfokú idegen nyelv ismerete 8 főnek van, német, ill. angol nyelvből, illetve 1 főnek francia, 1 főnek angol nyelvből felsőfokú nyelvvizsgálója van, egy fő PhD fokozattal rendelkezik.

Az egy főre jutó működési terület tekintetében az országos átlagot 10 fős létszámbővítéssel érnénk el.

10.1.2 Technikai felszereltség, őrszolgálati irodák

A jogszabályban előírt egyenruházattal az őrszolgálat minden tagja rendelkezik, de a beszerzések csak a terepi egyenruhára korlátozódnak. A rendszeresen, minden tájegységben, tartott helyszíni őrszolgálat-vezetői ellenőrzések eredményeként azt az örök előírászerűen viselik.

Jelenleg 9 gépjármű (3 db Suzuki Jimny, 5 db Toyota Hilux, 1 db Dacia Duster) áll az őrszolgálat használatában, műszaki állapotuk a megfelelő és a jó között van. Az Észak-Vasi Területi Osztályon lévő gépkocsikat ugyan nemcsak az őrszolgálat, hanem a többi dolgozó is használja, ez azonban nem okoz fennakadást a munkavégzésben.

Az őrszolgálat minden tagja rendelkezik szolgálati mobiltelefonnal, kézi távcsővel. 6 db spektív (állványos távcső) áll rendelkezésre.

Az adatgyűjtés az OBM okostelefonos alkalmazással történik.

Az elhasználódott gépkocsik cseréjét KEHOP plusz pályázatból szeretnénk megoldani, ahogy az egyéb technikai fejlesztéseket is. Utóbbi körben elsősorban terepi adatgyűjtő eszközökre (pl megfelelő GPS vevővel és hardver jellemzőkkel rendelkező okostelefon) és képrögzítő eszközökre (pl. kültéri kamerák, vadkamerák) van szükség. Szükséges az elavult irodai számítógépek cseréje is az ügyintézés rugalmasabbá tevő laptopokra.

A Természetvédelmi Őrszolgálat irodái a kőszegi Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpontban (Észak-Vasi Tájegység) és az őriszentpéteri irodaházunkban (Őrségi, Vasi-Hegyháti és Vendvidéki Tájegység) található. A kőszegi iroda ugyanakkor távol esik a tájegység keleti felén található védett és főként Natura 2000 területektől, így az itteni természetvédelmi őr munka tekintetében kifejezetten indokolt volna egy fő létszámbővítés és egy tájegységi iroda létrehozása. A Vendvidéki Tájegység rendelkezik irodát is magában foglaló épülettel

(Apátistvánfalvi Ökocentrum épületében), melyet jelenleg technikai okok miatt nem használunk. Az épülethez 2022-ben megépítettük a hiányzó szennyvíztisztítót. Az irodai használathoz a megfelelő internetkapcsolatot kell még megoldanunk.

10.1.3 Polgári természetőrök

Polgári természetőrök száma 19 fő, vizsgára ebben az évben nem került sor. Általában természetvédelmi őr mellé beosztva, felmérésekben (Országos Sasszinkron, hóvirág, fehérhátú fakopáncs felmérés), a Dobogó-erdőn a tavaszi tűzikeőrzésében, és rendezvényeinken (Miénk itt a rét, önkéntes nap) segítettek munkánkat. Önállóan továbbra is jelzéseik jelentik a leghasznosabb segítséget őrszolgálatunk számára, valamint az állatmentésekből is kivesszük a részüket.

10.2 Feladatellátás

10.2.1 Hatósági feladatellátás

A szolgálatteljesítés a létszám és az egyéb feladatok miatt korlátozott. Leginkább a rendszeres területbejárás marad el. A jogellenes tevékenységeket ezért gyakran későn észleljük, ami nemcsak az elkövetők felderíthetetlenségét okozza, hanem a területek, értékek is nagyobb kárt szenvednek. Némi javulást a felderítésekben a vadkamerák nagyobb mértékű használatával értünk el. Több esetben a rendszeres falopással érintett területen vadkamera képei alapján tudtunk eredményes eljárást kezdeményezni. A tavaszi tűzike kiemelten kezelt őrzését polgári természetőrök és a Vas Vármegyei Rendőr-főkapitányság munkatársainak segítségével oldottuk meg.

Rendszeresen találunk engedély nélküli cserjeirtásokat, néha engedély nélküli gyepfelszántás is előfordul. Erdőkben és fásított területeken is gyakori az engedély nélküli, vagy engedélytől eltérő fahasználat.

Igazgatóságunkon a hatósági jellegű feladatok a természetvédelmi őrök munkájának talán kisebb részét teszik ki, ha a ráfordított munkaidőt nézzük, bár objektíven ezt nehéz elkülöníteni, hiszen az őrök a terepi munka során egyszerre többféle munkát végeznek. Egy fészekellenőrzéssel töltött munkanapon talált engedély nélküli tevékenységből hatósági feladat lesz, így az adott munkanapot tekinthetjük természetvédelmi monitoring tevékenységnek, de akár hatósági ellenőrzésnek is.

10.2.2 Együtműködés más hatóságokkal

Rendszeresen együttműködtünk - a megkötött együttműködési megállapodások alapján - a területileg illetékes rendőri, katasztrófavédelmi szervekkel, valamint a polgárőrséggel. Közös járőrszolgálatot láttunk el a rendőrhatalóság tagjaival, elsősorban a védett területeken végzett engedély nélküli közlekedés visszaszorítása, illegális hulladék lerakások, illetve a saját vagyongazdálkodásban lévő erdők vagyongazdálkodás érdekében. A közös szolgálat örvendetes módon rendszeres lett: 31 alkalommal csatlakoztak természetvédelmi őrök a rendőrhatalósághoz.

A Magyar Államkincstár munkatársaival mezőgazdasági támogatások ellenőrzése kapcsán Gazdálkodók területein (Natura 2000, FE JFGK3,4, jogcímek) az őrszolgálat tagjai 28 db Általános és 33 db Eseti ellenőrzést végeztek. Az ellenőrzésekben résztvevő munkatársaink, a

Vármegyei Kormányhivatalok helyszíni ellenőrzésben érintett munkatársai között jó munkakapcsolat alakult ki az évek során. Az együttműködés hatékonysága továbbra is példás. Kisebb értelmezésbeni eltérések a Szakértői Útmutató Általános Ellenőrzési Jegyzőkönyvének egyes kérdéseiben merültek fel. Ezek egységesítésében a MÁK Helyszíni Ellenőrzési Főosztálya megkeresésük esetén mindig a segítségünkre volt. Az ellenőrzések hatására sokat javult a gazdálkodókkal való kapcsolattartás is. A gazdálkodók nagy része már tudja, hogy a természetvédelmi előírások betartásának kérdésében melyik területileg illetékes természetvédelmi őrhöz fordulhatnak tanácsért, segítségért.

A hatósági, szakhatósági eljárásokban a Vas Vármegyei Kormányhivatal az Igazgatóság természetvédelmi őrszolgálatának bevonását kérte, elsősorban a friss terepi információk szükségessége, a helyszíni bejárások és a határozatokban foglaltak ellenőrzése miatt.

10.2.3 Nem hatósági feladatok ellátása

Rendszeresen végeztük a védett, fokozottan védett, illetve Natura 2000 jelölőfajok monitoringját. A ragadozó emlősök közül kiemelten foglalkozik Őrszolgálatunk a vadmacska állomány felmérésével, detektálásával, az esetleges tetemek begyűjtésével.

Az örök részt vettek az élőhelymegőrzési, terület-fenntartási munkákban. Az őrszolgálat tagjai saját kezűleg végezték el a legfontosabb fizikai munkákat, főleg a szőcei láprét és a hasonlóan kiemelkedő értékű területek kaszálása, szénalehordása tekintetében. Többek között Kondorfán, Szentgotthárdon, Náraiban Nagytílajon, Kissomlyón is végeztünk saját kezű, kiséggel végzett kaszálást, szénalehordást.

Három ór az Észak-Vasi Tájegység munkáját segítette, részt vettek a Chernel-kert és a Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont működtetésében és fenntartásában, az itt szervezett rendezvények lebonyolításában. Emellett a Chernel-kerti Madárvédelmi Mentőközpontban rendszeresen sérült madarakat gondoztak és madármentő ügyeletet láttak el, valamint a Kőszeg melletti Dorozslói-réteken tartott magyartarka gulya gondozását, felügyeletét is elvégezték.

Természetvédelmi őrszolgálat hétvégén és ünnepnapokon telefonos készenlétet tart. Minden alkalommal egy fő van beosztva, madármentési szezonban ellátják az ilyen jellegű feladatokat is.

Az invázióra hajlamos japánkeserűfű irtását Körmend és Felsőmarác község határban nem védett saját vagyongazdálkodású ingatlanon végeztük. 11 db gólyafészek tartóra helyezését, illetve felújítását végeztük el, 1 helyen pedig a gólyák fészkeiből kihullott anyagokat távolítottuk el az ereszcsonnából (Pankasz).

Négy helyszínen denevérek épületbe jutása miatt kellett szigetelést készíteni és sokszor a bajbajutott denevéreket kellett épületekből menteni. A kételtűek tavaszi biztonságos átkelését, Szentgotthárd-Zsidahegy között épített ideiglenes békaterelővel segítették őrünk.

Védett fajok megtelepedését segítő 4 nagy (Szalafő, Szőce, Rábagyarmat, Csörötneki Pro silva erdő) és egy kisebb (Szentgotthárd-Farkasfa) odútelepet őrszolgálatunk tart karban. Az odúellenőrzéseket viszont az odútelepeken kívül is, több helyszínen, szerte Vas vármegyében (iskolák, majorságok) végzik őrünk. A fokozottan védett uráli bagoly költésének segítése érdekében kihelyezett mesterséges odúkat is rendszeresen ellenőrzik, karban tartják. A molnárfecskék fészkeinek megőrzése érdekében több helyszínen "fecskepelenka" készítésével járultunk hozzá, hogy az emberek türelemmel viseljék a védett faj megtelepedését.

Iskoláknak, óvodáknak tartottunk rendezvényeket a jeles napokhoz kötődően: 23 környezeti nevelési programot tartott az Őrszolgálat, illetve vett részt benne, mint előadó és 3 (Jáki kardvirágos, Lápréti Szőce, erdőismereti túra Szalafőn) túrát vezetett. A szombathelyi Waldorf iskolából önkénteseket fogadtunk 2 hetes gyakorlat keretében (természetvédelmi kezelési munkák: gyepkezelés, erdőkezelés, állattartás, bemutató helyek karbantartása)

Őrszolgálatunk az európai bölény állományunk gondozásában is részt vesz: Szalafő bölénybemutatóba havonta fásszárú törzsdarabokat, gallyat, lombot szállít.

Az illetékes örök időszakonként ellenőrzik a Magyarlaki- és Alsószölnöki Rába gátak vízátfolyását, a hallépcső- és hallift működését, az esetleges habzást. A szentgotthárdi Rába gát vízátfolyását, a hallépcső- és csónakcsúszda vízszintjét, alsó- és felső vízmérce vízállását, valamint a halszámláló egység meglétét heti rendszerességgel ellenőrzik, dokumentálják.

Az örök kézbesítették a kistelepüléseken a Harmónia magazint, Igazgatóságunk évente megjelenő újságát. Őrszolgálatunk részt vesz a vadvédelmi kerítések állapotának folyamatos ellenőrzésében. TeSzedd hulladékgyűjtő akció keretében az Őrszolgálat által koordinált szemétszedés történt Szalafőn. A GRASSLAND-HU LIFE IP projekt keretében szintén gyűjtöttek hulladékot, az örök mellett a projektből alkalmazott fizikai dolgozók is végzett szemétszedést.

Természetvédelmi Őrszolgálatunk évek óta folyamatos egyeztet a kerékpárosok képviselőivel a Kőszegi-hegységet érintő kerékpározás mederbe terelése, legális rendjének kialakítása érdekében. Míg a korábbiakban megállapodás született egy az Írott-kő-csúcsot Kőszeg várossal összekötő nyomvonalról, addig 2023-ban főleg a tájvédelmi körzetben évtizedek alatt kiépült, több tucat, erdőket keresztülszelő illegális pályarendszer vizsgálata volt fókuszban. Az év elején megkapott, legalizálni kívánt nyomvonalakat az Őrszolgálat végigjárta és értékelte természetvédelmi szempontból. E vizsgálat alapján 2023 decemberében hivatalos állásfoglalást adtunk ki, hogy mely szakaszokon tartjuk elfogadhatónak a pályák további használatát, illetve melyek esetében látjuk szükségesnek a felhagyást, majd a teljes felszámolást. Mindeközben számos egyeztetésen és terepszemlén vettünk részt a témát illetően.

10.1. táblázat: Őrszolgálat

	Felsőfokú végzettségű	Középfokú végzettségű	Összesen
Létszám	11	1	12

	Átlagosan	Minimum	Maximum
Az egy főre eső illetékességi terület (ha)	30448	6093	88522
Az egy főre eső védett természeti terület (ha)*	4986	75	6812

Helyszíni bírságok száma	0
Szabálysértési eljárások száma	0
Természetvédelmi bírság kiszabására irányuló elj.	21
Az igazgatóság által tett feljelentések száma**	20

*nem védett Natura 2000 területek nélkül

** nem természetvédelemmel kapcsolatos feljelentés

11. Költségvetés és vagyon

Igazgatóságunk 2023. évben 858 828 601 Ft költségvetési bevételt realizált. A finanszírozási bevételek összege: 854 733 186 Ft, melyből az előző évről áthúzódó felhasználható előirányzat-maradványa 124 659 944 Ft volt, a költségvetési támogatás 730 073 242 Ft. A tervezett saját bevételi összegek több mint 200 millió Ft-tal túlteljesültek: eredeti előirányzat 176 498 000 Ft volt, ezzel szemben a teljesítés 386 874 365 Ft. Ez a túlteljesülés évről évre nagyobb arányban növekszik, a költségvetésünk alultervezett, amit évről évre jelzünk is az Agrárminisztérium felé. A bevételek nagy arányban növekednek, hiszen ez az értékesítésekkel függ össze (termék és szolgáltatásra vonatkozóan egyaránt).

A mezőgazdasági támogatások a 2023-as évben a vagyongazdálkodás terén felmerült működési kiadások finanszírozásában nyújtottak nagyon nagy segítséget, ebben az évben jelentősen túlteljesültek a korábbi évek kifizetéseinek idei évre történő áthúzódása miatt.

Nemzeti parki termék védjegyes termékek értékesítéséből Igazgatóságunknak 155 600 Ft bevétele keletkezett (tökmagolaj 88 400 Ft, tökmagkrém 67 200 Ft).

11.1 Vagyon

Az Igazgatóság vagyonának alakulását a 11.3. táblázat mutatja.

Az Igazgatóság 2023. évi mérlegfőösszege 7 778 723 157 Ft volt, az előző évi értékhez (7 355 252 378) képest növekedést mutat, melyet túlnyomórészt a készletek, valamint a pénzeszközök jelentős növekedése okoz.

A nemzeti vagyonba tartozó befektetett eszközök értéke összességében az előző évihez képest 68 950 274 Ft-tal csökkent, az ingatlanok, gépek berendezések értékének csökkenése miatt (gépeladások stb.).

2023-ban a legjelentősebb fejlesztések:

- KEHOP előkészítő pályázati forrásból elkészült a Pityerszeri Fogadóépület kivitelezési tervdokumentációja, valamint a László major 1 db silóter és szénatárolók engedélyes és kiviteli terve is.
- 43 640 e Ft-ot költöttünk ingatlanvásárlásra, melyből 13 455 e Ft-ot saját költségvetésből finanszíroztunk
- Intézményi költségvetésből vadvédelmi kerítések építettünk több mint 8 millió Ft értékben.
- Csákánydoroszlóba, a Vizi Vándor Látogatóközponthoz úszósteget vásároltunk, több mint 4 millió Ft értékben.
- 1, 2 millió Ft-ért magasnyomású mosót szereztünk be
- 5 millió Ft-ért informatikai eszközöket, 1,1 millió Ft-ért a kapcsolódó szoftvereket szereztük be

Folyamatban lévő főbb beruházásaink:

László major gépüzem átépítése, kőszegi Látogatóközpont energiahatékonysági fejlesztési terve, Pityerszeri Fogadóépület tervezés, kőszegi határőrlaktanyához kapcsolódó bontási terv

Felújítások:

A 2023-as évben felújítás Igazgatóságunknál nem történt.

Forgóeszközök

A forgóeszközök állománya az előző évihez képest összességében jelentősen növekedtek , összesen 165 506 e Ft-al, ebből a vásárolt készletek összege növekedett mintegy 16 747 e Ft-tal, a növendék-, hízó- és egyéb állatok értéke mintegy 27 243 e Ft-tal nőtt.

A befejezetlen termelés, félkész termékek, késztermékek összege 121 516 e Ft-tal nőtt az előző időszakhoz képest. Ezen a soron a mezei leltárunk értéke szerepel, illetve a saját termelésű késztermékeink (faanyag, takarmány, trágya, széna, szalma, stb.) melyek állománya ebben az évben kiemelkedően növekedett.

11.1. táblázat: Kiadások

		Eredeti előirányzat (Ft)	Teljesítés (Ft)
Működési kiadások	Személyi juttatás	462 465 000	495 234 207
	Munkaadót terhelő járulék	63 051 000	69 623 220
	Dologi kiadások	286 133 000	606 477 183
	Egyéb működési célú támogatások ÁH-on belülre	0	83 492 816
Felhalmozási kiadások	Egyéb felhalmozási célú kiadások	0	18 729 737
	Intézményi beruházási kiadás	26 839 000	89 594 129
	Felújítás	0	0
Költségvetési kiadások összesen		838 488 000	1 363 151 292

11.2. táblázat: Bevételek

		Eredeti előirányzat (Ft)	Teljesítés (Ft)
Támogatások államháztartáson belülről	Működési	123 365 000	300 241 680
	Felhalmozási	0	35 037 943
Működési bevételek		176 498 000	386 874 365
Felhalmozási bevételek		0	17 184 350
Átvett pénzeszközök	Működési	0	109 154 044
	Felhalmozási	300 000	10 336 219
Központi, irányítószervi támogatás		538 325 000	730 073 242
Maradvány igénybevétele		0	124 659 944
Összes bevétel		838 488 000	1 713 561 787

11.3. táblázat: Vagyon

	Bruttó érték (Ft)	Értécsökkenés (Ft)	Nettó érték (Ft)
Immateriális javak	25 074 621	23 388 725	1 685 896
Ingatlanok és kapcsolódó vagyoni értékű jogok	6 804 720 092	530 452 036	6 274 268 056
Befejezetlen beruházás	59 583 614	0	59 583 614
Gépek, berendezés, felszerelés, Járművek	1 521 349 634	1 035 727 071	485 622 563
Tenyészállatok	154 029 988	92 240 1041	61 789 884

11.4. táblázat: Befektetett eszközök

	Előző évben (eFt)	Tárgyévben (eFt)
Szellemi termékek	3 335	1 686
Immateriális javak összesen	3 335	1 686
Ingatlanok és kapcsolódó vagyoni értékű jogok	6 310 457	6 274 268
Gépek, berendezések és felszerelések, Járművek	550 435	485 623
Tenyészállatok	55 856	61 790
Beruházások, felújítások	31 817	59 584
Tárgyi eszközök összesen	6 948 565	6 881 264
Nemzeti vagyonba tartozó befektetett eszközök mindösszesen	6 951 900	6 882 950

11.5. táblázat: Nemzeti vagyonba tartozó forgóeszközök

	Előző évben (eFt)	Tárgyévben (eFt)
Vásárolt készletek	26 972	43 719
Befejezetlen termelés, félkész termékek, késztermékek	36 082	157 598
Növendék-, hízó és egyéb állatok	116 489	143 732
Nemzeti vagyonba tartozó forgóeszközök:	179 543	345049

11.6. táblázat: Épületek

Az épület típusa	Száma (db)	Növekedés a tárgyévben (db)
Iroda (Siskaszer, Városszer)	2	0
Információs Centrum (Apátistvánfalva)	1	0
Kóstolóház (Keserűszer)	1	0
Vendégház (Keserűszer)	1	0
Látogatóközpont (BILK, Szőce, Csákánydoroszló, Natura 2000)	4	0
Múzeum (Ság-hegy)	1	0
Műemlék-együttes (Pityerszer)	1	0
Fedett kerékpártároló	2	0
Szociális épület (László-Major)	1	0
Tanya (volt TSZ major 6 épülettel)	6	0
Állattartó épület	5	0
Szarvasmarha istálló	3	0
Játszóház (Pityerszer)	1	0
Madárröpdé	2	0
Erdei Iskola (Nat. 2000 Harmatfű Oktatóközpont)	1	0
Kilátó Szalafő 049/6 hrsz	1	0
Kilátó Kondorfa 049/4 hrsz	1	0
Kilátó Kőszeg	2	0

11.7. táblázat: Eszközök

Az eszköz megnevezése	Száma (db)	Növekedés a tárgyévben (db)
Mezőgazdasági munkagép	82	0
Terepjáró, tehergépkocsi	16	0
Kisbusz	2	0
Személygépjármű	14	0
Erdészeti gép	12	0
Motorkerékpár	2	0
Kerékpár (e-bike)	20	0
Kerékpár	65	0
Vízi jármű (Kenu, Raft)	19	0

Videokamera	1	0
Digitális fényképezőgép	30	0
Spektív	8	0
Kézitávcső	45	0
Számítógép (notebook)	72	8
Mobiltelefon	90	17

12. Bemutató, oktatás, társadalmi kapcsolatok

12.1 Ökoturisztikai és környezeti nevelési infrastruktúra

	Látogatóközpont	Tematikus bemutatóhely	(Idegenforgalmi haszn.) barlang	Arborétum	Tájház	Szálláshely
1	Natura 2000 Látogató- és Fogadóközpont	Órségi Népi Műemlékegyüttes		Chernel-kert		Harmatfű Természetis-kola
2	Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont	Természetújszaki Kutatóközpont és Kutatóház (Lápok Háza)				Keserűszéri Vendégház
3	Vízi Vándor Természetvédelmi Látogatóközpont	Sághegyi Múzeum				
4		Ökoturisztikai Információs Centrum				

12.1.1 Látogató- és oktatóközpontok

Natura 2000 Látogató- és Fogadóközpont

Az Őriszentpéter központjában lévő épületegyüttes fogadóközpontjának első emeletén kialakított „Az Őrség természeti értékei” elnevezésű kiállítás négy termen keresztül mutatja be interaktív módon az őrségi élőhelyeket.

Az épület földszintjén kapott helyet a Tourinform Őrség iroda, mely az országos tourinform hálózathoz kapcsolódva segíti a térségbe érkezők turisztikai információkkal való ellátását.

Az épületben található a nemzeti park ajándékboltja és kávézója is. Az ajándékbolti kínálat nemcsak „saját-márkás” termékekből áll, igyekszünk a természetvédelmi témájú kiadványok, könyvek széles palettáját is kínálni a hozzánk érkezőknek a legkisebbektől a felnőttekig. Emellett a helyi, illetve védjegyes termelőktől megvásárolható és piacképes áron értékesíthető termékeket is kínáljuk.

A fogadóközpont udvarán kerékpártároló és pihenő padok biztosítják a látogatók kényelmét.

A látogatóközpontban kapott helyet a működési területünk Natura 2000 területeit bemutató kiállítás és az Igazgatóság adminisztratív központja, valamint az őrségi fazekasságot bemutató kiállítás is.

Kőszeg: Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont

Az Európai Unió támogatásával 2006-ban felépült, a 2010-ben az év látogatóközpontja címet elnyert Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpontban olyan kiállítások látogathatók, melyek híven szemléltetik a környék jellegzetes élővilágát. Interaktív kiállítótermünkben a gyerekek játékos formában ismerkedhetnek a természettel. A hét kiállító-egységben a madarak életét kísérhetik figyelemmel. A 2021. év során felújításra került az épület kupolaszerkezete.

A központ mellett található arborétumban madárvédelmi mentőközpont működik: sérült vagy elárvult madarakat ápolunk. A látogatóközpontban multimédiás konferenciaterem, a parkban óriás puzzle, sövénylabirintus várja a vendégeket. 2023-ban részleges beltéri festés történt az épületben.

Vízi Vándor Természetvédelmi Látogatóközpont és Kenukikötő

2022. április 1-jén került átadásra Csákánydoroszlón a Vízi Vándor Természetvédelmi Látogatóközpont és Kenukikötő. A Rába-folyó partján létesült épületegyüttes célja, hogy a térségben élők és az ide látogató turisták egyaránt felfedezhessék, megismerhessék a Rába sajátos és gazdag élővilágát. A főépületben található interaktív kiállítás átfogó képet próbál nyújtani az érdeklődőknek a Rába történetéről, jellegzetességeiről.

A főépületben került kialakításra a sátorozóhelyhez szükséges vizesblokk, mosókonyha és melegítőkonyha is.

Az épületegyütteshez tartozik még egy kerékpártároló és egy kenutároló épület is. A pályázatból 25 db gyermek és 15 db felnőtt kerékpár, valamint a vízi túrázáshoz szükséges kenuk, raftok és a szükséges kiegészítők beszerzése is megtörtént.

A víziturisztikai szolgáltatásokat 2023-ban a helyi Kormorán Kenu Közhasznú Egyesülettel kötött megbízási szerződés alapján nyújtottuk.

Az épület körül 2023-ban kialakítottuk a Vízi Vándorok Sétányát, mely egy rövid tanösvény pihenőpontokkal.

12.1.2 *Tanösvények*

Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság kezelésében lévő tanösvények:

- Rezgőnyár tanösvény
- Sárgaliliom tanösvény
- FÜRGE csele tanösvény
- Szomoróczy tanösvény
- Szala-menti tanösvény
- Élet a kaszálógyümölcsösben tanösvény
- Felsőszéri tanösvény
- Körtike tanösvény
- Hármashatár tanösvény
- Rába-menti tanösvény
- Nyugati pont tanösvény
- Áfonyás tanösvény
- Malomgát tanösvény
- Tőzegmohás láprét tanösvény
- Dobogó-erdő tanösvény
- Felelős hulladékgazdálkodás tanösvény
- Gyantászok útja tanösvény
- Védett növényeket bemutató tanösvény (Chernel-kert, Kőszegi TK)
- Madárvédelmi tanösvény (Chernel-kert, Kőszegi TK)
- Ság-hegy élővilága tanösvény (Sághegyi TK)
- Ság Vulkánösvény (Sághegyi TK)
- Vízi Vándorok útja tanösvény - új

12.1.3 *Egyéb bemutatóhelyek*

Őrségi Népi Műemlékegyüttes

A Szalafő-Pityerszeren található Őrségi Népi Műemlékegyüttes épületei a 2023-as évben is hatékonyan szolgálták az Őrségbe látogatók ismereteinek bővítését a népi építészettel kapcsolatban.

Az Agrárminisztérium támogatásának köszönhetően 2023. novemberében elkezdődtek a Zsoldos-féle kerített ház felújításának két ütemben tervezett munkálatai, vagyis a tetőszerkezet és a zsúpfedés cseréje. Első ütemben a tetőszerkezet elbontásra került, az új fa szerkezet felépült, a zsúpfedés a második ütemben, 2024 nyarán kerül fel, ezért ideiglenesen fóliával fedett a tető.

A Pityerszeren tartott rendezvényeink, foglalkozásaink (hagyományos, kézi tökmagolaj-sajtolás, őrségi kerekperccs sütés, íjászkodás, mézeskalács díszítés, kincskereső játék, fazekas korongozás és fazekas bemutató, kötélverés, népi játékok) továbbra is színesítették a látogatók programját. A Természetismereti és népi hagyományok öko-aktív élményközpontja, rövidebb nevén a Játszópajta a 2023-as évben is kedvelt helyszín volt az óvodás, kisiskolás korosztály számára.

A műemlékegyütteshez tartozó büfé és szatócsbolt helyiségeket továbbra is bérleményként üzemeltettük.

A műemlékegyüttes területén igénybe vehető családbarát szolgáltatások egyikeként a Pityerke játszótér továbbra is biztosította az önfeledt mozgás lehetőségét a legkisebbek számára. Az élő múzeum elvét követve továbbra is fenntartottuk a baromfiudvart, a nyuszi- és kecskesimogatót.

A műemlékegyüttes területén lévő „Élet a kaszálógyümölcsösben” interaktív tanösvény és az éjszakai életet bemutató kiállítás a természetismereti szemléletformálásban töltött be fontos szerepet. A műemlékegyüttestől ebben az évben is folytatódtak a rendszeresített túrák az eurázsiai vadlovak és az európai bölények bemutatására is. Ezek a túrák az egyéb Pityerszeren igénybe vehető kiegészítő szolgáltatásokkal kombinálva sok csoport komplex megismerési igényét szolgálták.

A 2020. évben vásárolt ún. Guminár-ház felújítása és a műemlékegyütteshez szervesen illeszkedő kiállítás létrehozása az „Az Őrségi Nemzeti Park szerves település-szerkezetéhez kapcsolódó természeti értékek bemutatása” elnevezésű KEHOP projekt keretében került megtervezésre. A kivitelezése egy későbbi KEHOP Plusz projekt keretében valósulhat meg.

Sághegyi Múzeum

A bemutatóhelyet 2023-ban is Celldömölk Város Önkormányzat üzemeltette.

Ökoturisztikai Információs Centrum

Az Apátistvánfalván létesült bemutatóhely a szlovén ajkú Rába-menti turisztikai vállalkozások segítségét, a szomszédos natúrparkokkal (Goričko, Raab) való kapcsolatok kiterjesztését, a helyi közösség szemléletformálását tűzte ki célul. A 2023-as évben a vendvidéki szakvezetési túrák elsődleges kiindulópontjaként funkcionált.

Természetturisztikai Kutatóközpont és Kutatóház (Lápok Háza)

A Lápok Házában kapott helyet „A lápok titokzatos világa” elnevezésű interaktív kiállítás, mely az Őrségi lápok jellegzetességeit hivatott bemutatni. A házban található kiállítás mellett 2023-ban nemcsak ajándékbolttal és turisztikai információ-nyújtással segítettük az ide látogatókat, hanem büfé szolgáltatást is biztosítottunk. A ház udvarán található kültéri tanterem fedett helyen biztosította a különböző foglalkozásokat. Itt kapott még helyet egy kis játszótér és egy kialakított szalonnasütő hely is. Az itt nyújtott szolgáltatásokat bővítette a tőzegmohás lápréten található tanösvényen vezetett túra, illetve a Szőce-patakon végzett biológiai vízminőség vizsgálat, a patak makrogerinctelen faunájának bemutatása is.

2023-ban az üzemeltetést végző személyzet továbbra is 1 főre korlátozódott, így a turisztikai szezonon kívül hétfőn és kedden, a turisztikai szezonban pedig hétfőn zárva tartottunk.

12.1.4 Természetiskolai minősítésre felterjesztett helyszínek

Harmatfű Természetiskola

Az épület 10 szobájában összesen 33 főt tudunk elszállásolni, két-, három-, és négyágyas szobákban. Emellett melegítőkonyha és egy közösségi helyiség található még az épületben. Az épület környezetében egy fedett kerékpártároló és egy tűzrakóhely került kialakításra, valamint itt kapott helyet a felelős hulladékgazdálkodás megismertetését szolgáló tanösvényünk. További két objektum található a természetiskolai szálláshely udvarán, a lovak életét és a muraközi ló jellegzetességeit bemutató interaktív Muraközi tanterem és vizes élőhelyek hangulatát megidéző a Fekete gölya játszótér.

12.1.5 Szálláshelyek

Keserűszéri Vendégház és sátorozóhely

A Keserűszéri Vendégház a Téry Ödön Turistaház Fejlesztési Programnak köszönhetően 2020-ban megújult. A komfortnövelő fejlesztésnek köszönhetően a 4 db négyágyas szobát 3 ágyassá alakítottuk (pótágyazási lehetőség biztosított), minden szobához külön fürdőszobát építettünk ki, a fűtést elektromos fűtésre cseréltük, az energiaellátást napelem biztosítja és szürkevíz-hasznosítási rendszert alakítottunk ki.

A vendégház udvara továbbra is 30 fő sátorozását teszi lehetővé, vizesblokkokkal és konyhával.

Harmatfű Természetiskola Szállás

A 2019-ben felújított épület 10 szobájában összesen 33 főt tudunk elszállásolni, két-, három-, és négyágyas szobákban. Emellett melegítőkonyha és egy közösségi helyiség található még az épületben.

12.2 Ökoturisztikai és környezeti nevelési programok, szolgáltatások

12.2.1 Szakvezetési túrák, speciális túrák

A 2023-as esztendőben **5521** fő vett részt összesen szakvezetéseinken, nyílt túráinkon.

Szerveztünk szakvezetési túrát a téli időszakban Óriszentpéteren, Szalafőn és Apátistvánfalván. Madárgyűrűző napot tartottunk a Vízi Vándor Látogatóközpontnál Csákánydoroszlón. Március 15-én Őrségi Túranapot szerveztünk, ahol 3 különböző hosszúságú túrán vehettek részt az érdeklődők. A Természetvédelmi Őrszolgálat segítségével Kék béka lest szerveztünk Farkasfán, Csákánydoroszlón a kockásliliomok pompás virágzását mutattuk be. A Csillagséták nemzeti parkjainkban elnevezésű programot a Hegyháti csillagvizsgálóba szerveztük. Tavaszi túráink egyik ékköve a szőcei tőzegmohás láprét bemutatása. Az Európai Nemzeti Parkok Napján Bölényszafarit szerveztünk a kondorfai Hegy-völgy Vadonba. A Zöld Pünkösöd elnevezésű rendezvényünkön bakancsos erdei túrát és gyógynövényismereti túrát szerveztünk, valamint a látogatóknak lehetőségük volt közelebről is megismerkedni Csikasszal, az aranyakállal. Nyári programjaink során Bocitúrákat szerveztünk a kőszegi legelőre, valamint a jáki kardvirágos erdőbe. A Tökfesztivál alkalmával Szalafő környéki túrát tartottunk, valamint egy vezetett séta során bemutattuk a szalafői bölényeinket, illetve ismét bemutatkozott Csikas, az egyik munkatársunk által tartott, szelíd aranyakáll is. A fenti túrákon összesen **532** fő vett részt.

Előzetes bejelentkezéssel szakvezetést tartottunk osztálykirándulások, illetve szervezett csoportok esetében is. Ily módon **339** főt kalauzoltunk az Őrségben.

A bemutatóhelyeinken végzett szakvezetések alkalmával Kőszegen a Chernel-kertben végeztünk bemutatói tevékenységet, az Őrségi Népi Műemlékegyüttesnél tárlatvezetést és bölénytúrákat tartottunk, Szőcén pedig lápréten kalauzoltuk végig az érdeklődőket. Összesen **4650** főt kísértünk ily módon.

A szakvezetési munkába a Természetvédelmi Őrszolgálat és a Természetmegőrzési Osztály

munkatársai is aktívan bekapcsolódtak.

12.2.2 Nyílt nap, jeles nap, saját szervezésű rendezvények

A **nyílt napokon** 2023-ban is változatos programokkal vártuk az érdeklődőket, összesen **3611** főt realizáltunk ezeken az alkalmakon.

A kőszegi Chernel-kertben gólyagyűrűzési bemutatót szerveztünk, melyen 40 fő érdeklődő figyelte meg a gyűrűzés folyamatát. A kőszegi legelőn szakvezetett sétát szerveztünk, melyen 10 fő vett részt. Kőszeg környéki és őrési helyszíneken fehér gólya látványgyűrűzéseket tartottunk összesen 240 érdeklődő részvételével. Kőszegen két helyszínen tartottunk vörös vércse látványgyűrűzéseket 35 érdeklődő előtt.

Jeles napként az Állatok világnapján szintén a Chernel kertben szerveztünk programot, melyen összesen **29** fő vett részt.

A **saját szervezésű rendezvények** közül a megszokott módon, az Őrségi Népi Múemlékegyüttesnél rendezett Húsvétvárón **561** fő, a Pünkösddőlön **461** fő, a Tökfesztiválon pedig **1942** fő vett részt.

A márciusban tartott Csörgőalma Oltónapon **115** fő ismerkedett a hagyományos gyümölcsfajtákkal.

A Miénk itt a rét! elnevezésű rendezvényt a kőszegi Alsó-réten a rossz idő miatt csak **188** fő látogatta meg.

12.2.3 Természetiskolai minősítésre felterjesztett programszolgáltatás

Természetiskola programot **177** gyermeknek tartottunk. Ezen kívül három alkalommal saját szervezésű napközis nyári tábor hirdettünk a közelben lakó gyermekeknek, melyen összesen **66** gyermek vett részt.

Harmatfű Természetiskola minősített programjai

Program címe: Az erdők világa

Hozzá tartozó modulok:

- Ismerd meg a terepet
- Az erdei körforgás
- Állatok nyomában

Program címe: Őrségben az élet

Hozzá tartozó modulok:

- Ismerd meg a terepet
- Pityerszeri felfedezés
- Körülöttünk élő madárvilág

Program címe: Sokszínű élővilágot rejtő Őrség

Hozzá tartozó modulok:

- Ismerd meg a terepet
- Az erdei körforgás

- Erdei kincsestár
- Keserűszeri kalandok
- Teszteld a tudásod és vidd haza az élményed

Program címe: Mit ad nekünk a természet és mit tehetünk mi érte?

Hozzá tartozó modulok:

- Ismerd meg a terepet
- Felelős hulladékgazdálkodás
- Erdei kincsestár
- Lápréti kalandozás
- Teszteld a tudásod és vidd haza az élményed

12.2.4 Egyéb ökoturisztikai és környezeti nevelési programok, szolgáltatások

A csákánydoroszlói Vízi Vándor Természetvédelmi Látogatóközpontnál a nyári időszakban a Kormorán Kenu Közhasznú Egyesülettel együttműködve raft csónakos vízi túrákat hirdettünk heti 4 napon, napi két alkalommal. Ezekben az alkalmakon összesen **227 fő** vett részt.

Az Európai Nemzeti Parkok Napján bölényes témájú fotóstúrát szerveztünk, melyre **29 fő** jelentkezett.

Igazgatóságunk központja adott helyet a Gyepék titkai fotókiállításnak, melyet **145 fő** látogatott meg, valamint Kőszegen kapott helyet az Év Természetfotósa kiállítás, melyet **179 fő** keresett fel.

Kőszegen filmbemutatót (Vadvízország), kiállításmegnyitókat szerveztünk, melyeken **105 fő** vett részt.

A kőszegi Madárvédelmi Mentőközpont munkatársai 2023-ban 2 alkalommal, összesen 90 főnek tartottak madárbemutatót megyszerte.

Előadást tartottunk a nemzeti parkról, illetve kitelepülve Győrváron a gyurgyalagokról, melyeken **32 fő** vett részt.

Év elején természetismereti levelezős vetélkedőt szerveztünk, melyen összesen **120 diák** vett részt.

A 2023-as évben az óvodás és az általános iskolás korosztály számára igényelt környezeti nevelési foglalkozást összesen **377 fő** részére nyújtottunk

Elindítottuk nagy népszerűségnek örvendő programunkat, a „Tantermedbe költözik a nemzeti park” elnevezéssel, melynek keretében egy tanóra erejéig biztosítottunk természetismereti foglalkozást vas vármegyei iskolákban. Összesen 44 alkalommal, **1053 diáknak** tartottunk foglalkozást.

Ezen kívül 39 alkalommal végeztünk kitelepüléseken ingyenes környezeti nevelési foglalkozásokat, melyek alkalmak közt nemcsak a vármegyei óvodák, általános, középiskolák és egyetemek rendezvényei szerepelnek, hanem falunapok, az OMÉK, az Év Emlőse Gála, és a szentgotthárdi túranap is. Összesen **2709 fő** vett részt ezeken az alkalmakon.

Az Őrségi Népi Műemlékegyüttesnél szervezett kézműves foglalkozásainkon összesen **1554 fő** vett részt a 2023. évben.

Együttműködési megállapodásunk az alábbi iskolákkal és óvodákkal van:

- Kossics József Kétnyelvű Általános Iskola és Óvoda Felsőszölnök
- Körzeti Általános Iskola Óriszentpéter
- Apátistvánfalvi Kéttannyelvű Általános Iskola és Óvoda
- Csaba József ÁMK, Csákánydoroszló
- Somogyi Béla Általános Iskola, Körmend
- Magyarlak – Csörötnek Általános Iskola és Óvoda
- Zalalövői Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola
- Pöttömsziget Óvoda és Bölcsőde Bajánsenye
- Katica Óvoda Óriszentpéter
- Zalalövői Napközi otthonos Óvoda
- Rábagyarmati Általános Iskola

12.2.5 Kiadványok

A 2023-as évben is kiadásra került a Harmónia – Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság lapja című kiadványunk. 11 300 példányban ingyen került terjesztésre, a nemzeti park valamennyi háztartásába eljuttattuk.

Ezen kívül 10.000 példányban készült turisztikai kiadványunk, mely a bemutatóhelyeinket, szolgáltatásainkat, a térség főbb látóivalóit, és túraútvonal-javaslatainkat tartalmazza.

A Chernel-kerti Madárvédelmi Mentőközpont 2022-es tevékenységéről tájékoztató füzetet adtunk ki 500 példányban.

12.2.6 Látogatóstatisztika

Őrségi Népi Műemlékegyüttes

Az Őrségi Népi Műemlékegyüttes látogatói 2023-ban 7.615 fő teljes árú és 21.421 fő kedvezményes (diák/nyugdíjas, csoportos vagy családi, pedagógus, óvodás vagy regisztrációs) jegyet váltottak, így összesen **29.036** fő belépőjegyet vásárló látogatta a szabadtéri múzeumot. Ez a szám 27%-os csökkenést jelent az előző évhez képest.

Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont

A Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont látogatószáma az alábbiak szerint alakult: teljes árú jegyből 1017 db-ot, kedvezményes (csoportos/családi/diák/nyugdíjas) jegyből pedig 3.661 db-ot váltottak. Összesen **4.678**-an látogatták a bemutatóhelyet, mely 1 százalékos csökkenést jelent csupán az előző évhez képest. A látogatóközpont februártól október végéig volt nyitva.

Sághegyi Múzeum

A bemutatóhelyet 2023-ban is Celldömölk Város Önkormányzata üzemeltette, az éves látogatószáma **1.580** fő volt, melyből 534 fő váltott teljes árú belépőjegyet, 1.046 fő pedig kedvezményeset (diák, nyugdíjas vagy családi). A múzeum 2023-ban márciustól október végéig tartott nyitva.

Lápok Háza

A Lápok Háza látogatóinak száma 2023-ban a következőképpen alakult: 1.535 fő váltott teljes árú belépőjegyet, 2.144 fő pedig kedvezményeset (diák vagy nyugdíjas). Így összesen **3.679** fő látogatónk volt 2023-ban. Ez 13 százalékos csökkenést jelent az előző évi látogatószámhoz képest.

Kiegészítő szolgáltatásként 10 alkalommal, összesen 294 főt vezettünk a tőzegmohás lápréten, illetve 13 diáknak tartottunk biológiai vízminőség vizsgálatot a Szőce patakánál. A Lápok Háza 2023-ban április közepétől november elejéig volt nyitva.

Natura 2000 Látogató- és Fogadóközpont

2023-ban a fogadóközpontban működő Tourinform Őrség irodát 9.820 fő látogatta meg – közel 27 százalékkal kevesebben, mint tavaly. Ez a szám is jól mutatja, illetve az NTAK adatokból látható térségi vendégéjszakák száma is, hogy az Őrségbe 2023-ban közel 20%-kal kevesebb turista érkezett, mint az előző évben. Az épület első emeletén kialakított kiállítás megtekintéséhez 1.420 db teljes árú és 2.175 db kedvezményes (diák/nyugdíjas) jegyet váltottak. Így összesen **3.595** fő látogatót regisztráltunk, közel 10 százalékkal kevesebbet, mint 2022-ben.

Vízi Vándor Természetvédelmi Látogatóközpont

A látogatóközpont április 1-től várta vendégeit. Az interaktív kiállításra jegyet váltók közül 331 fő vásárolt teljes árú jegyet, 916 fő kedvezményeset. Így 2023-ban összesen **1.247** fő látogatta meg a Rába-parti bemutatóhelyet.

Keserűszeri Vendégház

A Keserűszeri Vendégházban 2023-ban **421** fő vendégünk volt, akik összesen 904 vendégéjszakát töltöttek el. Az 1 főre jutó átlagos vendégéjszaka 2,14 volt. A sátorozó helyen **131** fő szállt meg, 234 vendégéjszakát eltöltve. Az 1 főre jutó átlagos vendégéjszaka 1,76 volt. Összesen az előző évhez képest 10%-os csökkenés tapasztalható.

Harmatfű Természetiskola

A Természetiskola szálláshelyén **633** fő szállt meg, összesen 1.427 vendégéjszakát töltöttek el itt. Az 1 főre jutó átlagos vendégéjszakák száma 2,26 volt. Az előző évhez képest a csökkenés ezen a szálláshelyen 14 %.

Szállásszolgáltatásunkat 2023-ban így összesen 1.185 fő vette igénybe, az eltöltött vendégéjszakák száma összesen 2.565 volt, az 1 főre jutó vendégéjszakák száma 2,16.

12.2. táblázat: Látogatóstatisztika

A nemzeti park igazgatóság ökoturisztikai bemutatóhelyek regisztrált látogatói						
Bemutatóhely neve	Fizetős látogatók (fő)	Nem fizetős látogatók (fő)	Összesen (fő)	Belépőjegy ára (tól-ig; Ft)	Megjegyzés	
1 Órségi Népi Műemlékegyüttes	29 036		29 036	100-1200		
2 Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpont			0		2023-ban bemutatóhelyként nem üzemelt	
3 Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont	4 678		4 678	100-1000		
4 Sághegyi Múzeum	1 580		1 580	500-900	2023-ban a Cellödömlői Önkormányzat működtette, május 1-október 31-ig nyitva	
5 Lápok Háza	3 679		3 679	100-700		
6 Natura 2000 Látogatóközpont	3 595		3 595	100-800		
7 Vízi Vándor Természetvédelmi Látogatóközpont	1 247		1 247	100-1500		
Regisztrált látogatók összesen:	43 815	0	43 815			

A nemzeti park igazgatóság ökoturisztikai szolgáltatásainak regisztrált igénybevevői					
Szolgáltatástípus	Fizetős látogatók (fő)	Nem fizetős látogatók (fő)	Összesen (fő)	Szolgáltatás ára (tól-ig; Ft)	Megjegyzés
Szakvezetéses túra, nyílt túra	5 239	282	5 521	800-1200	

Nyílt nap, jeles nap, saját szervezésű rendezvény	3 089	522	3 611	800-1500
Erdői iskolai program	177		177	3700-18500
Természetvédelmi táborok	66		66	30000-40000
Barlangi kalandtúra			0	
Csónak- és kenutúra	225	2	227	8000
Fotótúrák	29		29	2000-3000
Kulturális jellegű rendezvények (pl. koncertek)			0	
Egyéb: Kiállítás, előadás	32	429	461	20000
Egyéb: Környezeti nevelés	268	120	388	300
Egyéb: Környezeti nevelési foglalkozás kitérőlelőéseken	1 162	2 709	3 871	300
Egyéb: Kézműves folalkozások	1 554		1 554	300-1000
Regisztrált igénybevevők összesen:			15 905	

Szálláshelyek nemzeti park igazgatósági működtetésben

	Ár (től-ig; Ft)	Megjegyzés
Szállóvendégek száma (fő)	1 185	3000-8000
Vendégéjszakák száma (fő)	2 565	

Bemutatóhelyek és szolgáltatások összesen:	59 720
Szállóvendégek	1 185
Mindösszesen	60 905

12.2.7 Környezeti nevelési statisztika

A környezeti neveléshez kapcsolódó tevékenységen résztvevők létszáma 2023-ban összesen 11.606 fő volt.

Szakvezetési túrán 5.777 fő vett részt, mely 40 alkalommal gyalogos, 22 alkalommal csónak-, illetve kenu túra, és 1 alkalommal rendhagyó, exkluzív természetismereti túra volt.

Természetiskola programon 177 fő vett részt, 7 alkalommal 3 napos bentlakásos program keretében, 1 alkalommal pedig óvodás napközis program keretében.

Saját szervezésű szakmai napon 4.508 fő vett részt. Ezek a programok egy része valamilyen jeles naphoz köthető, melyeket saját helyszínen, illetve iskolákba, óvodákba kitelepülve is biztosítottunk, más része, mint pl. a Miénk itt rét!, vagy a családi élménynap egy-egy téma köré épülve foglalkoztatta a résztvevőket, illetve térségi rendezvények kísérőprogramjaként valósult meg.

Saját szervezésű természetvédelmi tábor 3 alkalommal szerveztünk, összesen 66 gyermek vett részt az 5 napos programon, illetve 1 alkalommal 20 fő részére önkéntes munkával egybekötött természetismereti tábornak biztosítottunk helyszínt.

Természetvédelmi szakmai előadást, tanórai jellegű előadást vagy ismeretterjesztő előadást 12 alkalommal tartottunk, összesen 498 főnek.

Egynapos osztálykiránduláson 8 alkalommal összesen 194 fő vett részt, mely során igénybe vették természetismereti foglalkozásainkat, szakvezetésünket.

Egyéb tematikus programjaink közé soroljuk a madárgyűrzési alkalmakat és madarász-bemutatókat, a biológiai vízminőség vizsgálatot, az iskolai természetismereti vetélkedőket, a terepgyakorlatokat és szakmai gyakorlatokat, illetve a közösségi szolgálatot nálunk teljesítő diákok programját. Ezeken összesen 366 fő vett részt 2023-ban.

12.1.1.7. táblázat: Környezeti nevelési statisztika

ÖRSEGI NPI 2023. ÉVI KÖRNYEZETI NEVELÉSI STATISZTIKAI ADATAI									
Környezeti neveléshez kapcsolódó tevékenység	létszám (összes/év)						modul-foglalkozás/év	belépő-jegy /moldul ára	megjegyzés
	fizetős (fő)	nem fizetős (fő)	regisztrált együtt (fő)	turnus//osztály	összesen fő	db			
Szakvezetéses túra						5777			
gyalogos túra	5239	282	5521	40			800-1200		
kerékpáros túra		0	0				3000		
csónak-, kenu túra	225	2	227	22			6500-10000		
fotós/exkluzív túra	29	0	29				2000-3000		
Barlangi program, túravezetés	0	0	0	0		0	0		
Erdei iskola/óvoda			0			177			
3-5 napos ottalvós saját helyszínen	106	0	106	7			500-800		
	71	0	71	1			500-800		
3-5 napos bejárós saját helyszínen	0	0	0	0			0		

	- óvodás csoport	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
erdei iskolai program	- saját helyszín	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	- külsős helyszín	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
saját szervezésű szakmai napok										4508		
nyíltnap, jeles nap	- saját helyszín	44	227	271	4	271	392	324	42	0	300-1200	
	- külsős helyszín /kitelepülés	11	381	392	8	392	324	3197	2	0	300	
téma nap	- saját helyszín	0	324	324	2	324	3197	179	2	0	300	
	- külsős helyszín /kitelepülés	1385	1812	3197	42	3197	179	145	2	0	20000	
családi nap	- saját helyszín	179	0	179	2	179	145	0	2	0	1200	
	- külsős helyszín /kitelepülés	100	45	145	2	145	0	20	1	0	500-1000	
természetvédelmi táborok				0		0				86		
ottalvós		0	20	20	3	20	66					
napközis		66	0	66	3	66						

természetvédelmi szakmai előadások										
tanóra jellegű					0	0	0	498	0	0
	iskolai koroszt.		306		0	306			0	0
ismeretterjesztő					32	160			0	20000
	felőtt koroszt.					192			0	
osztálykirándulás										
						0		194		
• egynapos		194	0			194	8		0	600-800
• kétnapos		0	0			0	0		0	0
Egyéb tematikus program										
						0		366		
madárgyűrűzés			315			315	6		0	300-800
mobil program (terepi vízvizsgálat)		13	0			13	1		0	300
vetélkedő, rajzverseny		0	140			0	35		0	
Felnőttképzés		0	0			0	0		0	
Terepgyakorlat/szakmai gyakorlat/közösségi szolgálat		0	38			38	3		0	
Regisztrált igénybevevők összesen:										
									11606	28

12.3 Társadalmi kapcsolatok

12.3.1 Nemzeti Parki Termék Védjegyrendszer működtetése, pályázati eredmények, programok bemutatás

2023 áprilisban a Contracts 2.0 -Horizon 2020- pályázat záróeseményeként helyi termékek termékbörzójét szerveztük meg első alkalommal. A termékbörze egy részről a konferencia svédasztalos reggelijét is biztosította, másrészt a helyi termelőknek adott bemutatkozási lehetőségét a helyi szállásadók, turisztikai szereplők felé. A termékbörze célja, hogy a turizmus különböző résztvevői között megteremtse a személyes és gazdasági kapcsolatot, hogy a helyi, minőségi termékek széles körben megjelenjenek és könnyen elérhetővé váljanak térségi szinten.

A termékbörzén több mint 30 helyi termelő mutatta be termékeit, köztük 6 Nemzeti Parki Termék Védjegyes termelővel.

Az Órségi Nemzeti Park Igazgatóság a 2023-as évben újabb Nemzeti Parki Termék Védjegy pályázatot nem írt ki.

Meglévő védjegyeink:

Termelők, és termékeik:

ifj. Albert Attila, Magyarszombatfa – fazekas termékek

ifj. Cseke János, Magyarszombatfa – fazekas termékek

Kovács Erika, Felsőjánosfa – fazekas termékek

Vörös Gábor, Magyarszombatfa – fazekas termékek

Zsuhár Gyula, Óriszentpéter – fazekas termékek

Zaicz Tibor, Szalafő – fűszeres kecskesajt és tehénsajt, házi vaj

Köcöle Kft., Órimagyarósd – órségi dödölle

Gyenes Csilla, Vadvirág méhes- és gyógyítókert, Orfalu – mézes cseresznyedzsem, szilvalekvár, mézes gesztenyekrém csokoládéval

Galambos Gyula, Vadvirág méhes- és gyógyítókert, Orfalu – fenyőrügyes erdei harmatméz, erdei harmatméz,

Vendvidék íze vegyes virágméz, virágpóros, propoliszos mézkrém, gesztenyeméz

Virág Nikoletta, Kétvölgy – mentás csalánszörp, málnaszörp, eperszörp

Manufaktúra Kulináris Zrt., Magyarszombatfa – órségi Szent György lágy és félkemény kecskesajt család, órségi félkemény tehénsajt

Németh Anita Eszter, Nagyrákos – gomolya sajt, trappista sajt, parenyica sajt, túró

Markó Sándor, Szatta – batul alma pálinka, citromfüves fenyőrügy szörp

Szabó Gábor, Órimagyarósd – melegen sajtolt tökmagolaj, tökmagkrém

Tamaskó Sándor, Szalafő – szárított vargánya, kópic, véka

Orbán Lajos, Óriszentpéter – szakajtó, véka, méhkas, kenyértartó

Kétvölgy Vendégház, Kétvölgy – szálláshely

Ferencz Porta, Szalafő – szálláshely

Kosbor Panzió, Magyarszombatfa – szálláshely

A védjegyes termelőink és termékeik népszerűsítése az Igazgatóság mindkét honlapján (www.orseginemzetipark.hu, www.orseg.info), és a közösségi oldalainkon is folyamatos volt. Saját szervezésű rendezvényeink alkalmával díjmentes árusítási lehetőséget biztosítottunk számukra. A nyári időszakban folyamatos árusítási lehetőséget biztosítottunk az Őrségi Népi Műemlékegyüttesnél. Ajándékboltunk kínálatában igyekeztünk minél több védjegyes terméket felvonultatni. Tourinform irodánkban lehetőséget biztosítottunk termelőinknek a nyomtatott prospektusaik elhelyezésére. Az igazgatóság által szervezett konferenciák, előadások, értekezletek, rendezvények alkalmával az étkeztetés biztosításához a védjegyes termékeket részesítettük előnyben.

12.3.2 Natúrparkokkal való kapcsolat

Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság az Írott-kő Natúrparkért Egyesület egyik alapító szervezete. A natúrparkkal szoros kapcsolatot ápol Igazgatóságunk Észak-Vasi Tájegysége. Hagymányosan közösen rendezzük meg Vas vármegye legnagyobb természetvédelmi rendezvényét, a kőszegi Alsó-réten zajló Miénk itt a rét! programot.

2021-ben működési területünkön megalakult és natúrparki címet kapott a Vasi-Hegyhát Natúrpark. Igazgatóságunk aktív kapcsolatot ápol a natúrpark munkaszervezetével, az előkészítés során éppúgy támogatta a kezdeményezést, mint az alapítást követően megkezdődött gyakorlati tevékenységek tekintetében, elsősorban túrák lebonyolításában. Az együttműködés keretében 2023. júliusában Győrújváron közös szervezésű gyurgyalag-leső túrát tartottak kollégáink.

12.3.3 Kommunikáció – hírlevelek, honlapok, rendszeres kiadványok

Igazgatóságunk célja, hogy széles körben ismertté tegyük a nemzeti park és Vas vármegye természeti értékeinek megőrzése terén folytatott erőfeszítéseinket, hírt adjunk eredményeinkről, betekintést engedjünk munkánk érdekes pillanataiba, minél több látogatót vonzzunk rendezvényeinkre, bemutatóhelyeinkre és végső soron minél többeket magunk mellé állítsunk.

Honlapok és facebook oldalak

Átlagosan heti gyakorisággal jelentetünk meg a honlapjainkon új híreket, és azok készítésébe az Igazgatóság minden szervezeti egységét bevonjuk.

Igazgatóságunk a 2023-es esztendőben is több honlapot gondozott. Két saját fenntartású honlapunk megújult, így felhasználóbarátabb, a mai kor igényeinek megfelelő módon juthatnak információhoz a www.orseginemzetipark.hu és a www.orseg.info oldalakon az érdeklődők.

A www.buboscinege.hu honlapunkat 2023 őszén megszüntettük.

Ugyanezeket a híreket a közösségi médiában is megjelentettük, illetve igyekeztünk folyamatosan fenntartani az érdeklődést különböző bejegyzésekkel. A következő követőszámokat és oldalkedveléseket értük el Facebook oldalainkon 2023-ban:

- Őrségi Nemzeti Park
 - o követő: 13.006

- oldalkedvelés: 12.019
- oldal elérése: 301.778
- Őrségi Népi Műemlékegyüttes
 - követő: 5.789
 - oldalkedvelés: 5.308
 - oldal elérése: 820.792
- Őrségi vadon
 - követő: 5.792
 - oldalkedvelés: 4.900
 - oldal elérése: 837.824
- Tourinform Őrség
 - követő: 1.920
 - oldalkedvelés: 1.812
 - oldal elérése: 16.913
- Harmatfű Természetiskola
 - követő: 517
 - oldalkedvelés: 424
 - oldal elérése: 103.936
- Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont
 - követő: 5.953
 - oldalkedvelés: 5.586
 - oldal elérése: 540.340

Az orseg.info, a Lápok Háza, a Keserűszeri Vendégház és az Őrségi Tökfesztivál oldalak megszüntetésre kerültek, hogy a központi oldal látogatottságát növeljük.

Az Instagramon szereplő Őrségi Nemzeti Park profilunkat meg kellett újítanunk, az új oldal követőinek száma 764 fő.

Egyéb kommunikációs csatornák

2023-ban hetedik alkalommal jelentettük meg saját újságot. A Harmónia címen, 11.300 pld-ban megjelent lapot a nemzeti park minden háztartásába eljuttattuk. Az újság kedvelt a lakosság, a látogatók és a döntéshozók részéről is.

Ebben az esztendőben is nagy hangsúlyt fektettünk a hozzánk érkező vendégek korrekt, naprakész tájékoztatására, illetve a turistákkal folytatott helyi kommunikációink, szakvezetéseink színvonalára. Annál is inkább, hiszen valljuk, hogy a legjobb reklám a személyes pozitív élmény.

Turisztikai programjainkat, rendezvényeinket, nemzeti parkunkat érintő fontosabb eseményeket, természetiskolai programunkat koncentráltan időzített, a fokozott érdeklődésre számot tartó helyeken történő plakátolás és az érdeklődési körönként célzottan eljuttatott direkt mailek mellett az alábbi médiákban népszerűsítettük:

- Vas Népe
- Turista Magazin
- National Geographic magazin
- Nyugat.hu
- Credo Rádió

- Mária Rádió
- Körmend Rádió
- MTVA
- Kossuth Rádió
- szeretlekmagyarorszag.hu
- kiranduljnalunk.hu
- traveladdict.hu
- kornyeke.hu
- programturizmus.hu
- Varázslatos Magyarország magazin

12.4 Tervezett fejlesztések (2024)

A 2024-as év ökoturisztikai és környezeti nevelési munkájának fókuszában az Igazgatóság által beadott osztrák magyar és szlovén-magyar Interreg, valamint a KEHOP pályázatok ökoturisztikai és környezeti nevelési vonatkozásainak áll. Mindemellett a bemutatóhelyek, látogatóközpontok, rendezvények, egyéb programok látogatószámának 10%-os növelése a célunk.

- Az Ausztria-Magyarország Interreg program keretében nyertes pályázatunk, az OrCon projekt a kaszálógyümölcsösök hálózatának helyreállítását tűzte ki célul a termékek hasznosításán keresztül. A gyümölcsösök és a belőlük származó helyi termékek népszerűsítésére családi oltónapot, az osztrák partnerekkel közös Kaszálógyümölcsösök Napi rendezvényt, gyalogos- és kerékpártúrákat szervezünk. Az iskolások számára környezeti nevelési programokat, a kerttulajdonosok számára pedig gyakorlati képzéseket szervezünk.
- Szintén osztrák-magyar együttműködésben beadott pályázatunk, a BaNEx az akadálymentes természeti élmények témája köré épül. Ebben a projektben az érzékelést segítő élménypedagógiai eszközöket tervezünk beszerezni, a szőcei tőzegmohás láprét pallósorát szeretnénk akadálymentessé tenni, két tanösvényünket, a Tőzegmohás láprét tanösvényt és a Gyantászok útja tanösvényt szeretnénk érzékenyítő pontokkal ellátni, valamint a kiállításainkat okostelefonos applikációval megvalósított audiovezérléssel bővíteni. Ezen kívül a Miénk itt a rét! rendezvényünket szeretnénk elérhetővé tenni az akadályos élőknél.
- A Szlovénia-Magyarország Interreg program keretében beadott pályázatunk a SmartOnTheWaters elsősorban a vizes élőhelyek természetvédelmi célú megőrzését és bemutatásukat tűzte ki célul. A projekt keretében dokumentumfilmet készítenénk a vizes élőhelyekről, a szőcei Tőzegmohás láprét tanösvényt interaktív sétáló kalandjáték applikációval ellátva felújítani, a Lápok Háza kiállítását megújítani, illetve egy vizes élőhelyek tematikájú játszótér létesíteni a Lápok Háza udvarán. Ezen kívül szemléletformáló programokat szervezünk a témában.
- Az Őrségi Népi Műemlékegyüttes új fogadóépületének, illetve környezetének komplex fejlesztésére irányuló pályázat részletes kidolgozása és beadása.
- Az Őrségi Népi Műemlékegyüttes „élővé” tétele, többféle szervezett program megvalósítása.
- Természetismereti nyári táborok szervezése több korcsoport számára is.
- A GRASSLAND-HU LIFE IP projekt keretében 2020-ban megvalósult környezeti nevelési terepi oktatócsomag további alkalmazása, eljuttatása a térségi iskolákba (Tantermedbe költözik az Őrségi Nemzeti Park)

- Tanösvényeink további felújítása.
- Az immár hagyományosnak számító nagyrendezvényeink újabb programelemekkel való ellátása, színesebbé tétele.
- A Vízi Vándor Természetvédelmi Látogatóközpont bérbeadás útján történő működtetése, a professzionálisabban megvalósítható víziturisztikai szolgáltatások és vízitúra bázishely kialakításának érdekében.

E mellett nagy hangsúlyt fektetünk a nemzeti park természetvédelmi céljait szolgáló térségi, és a határon átnyúló turisztikai kapcsolatok fejlesztésére, az orseg.info honlap további népszerűsítésére, a költséghatékony marketingelemek fokozott használatára.

A nemzeti parki védjegy termékek további népszerűsítése, a védjegy rendszer felülvizsgálata, megújítása, nyáron újabb kiírás megvalósítása.

12.5 Együttműködési megállapodások

- Aktív- és Ökoturisztikai Fejlesztési Központ
- Magyar Kerékpáros és Turista Szövetség
- Órségi Kerékpáros és Természetbarát Egyesület
- Vas Vármegyei Turizmus Szövetség
- Kosbor Panzió
- Órségi 5 érzék vendégházak
- Órségi Alpakka Panzió
- Kétvölgy Vendégház
- Apát Hotel
- Gotthard Therme Hotel
- Kerekerdő Alapítvány
- Órség és Vidéke Vendégvárók Egyesülete
- Kormorán Kenu Közhasznú Egyesület
- Thermal Hotel Balance Lenti
- Magyar Természetjáró Szövetség
- Nagycsaládosok Országos Egyesülete
- Goricko Tájpark
- Raab Naturpark

12.6 Fontosabb események

- Év elején, a téli időszakban hétvégi túrákat hirdettünk Csákánydoroszlón, Nagyrákoson, Felsőszölnökön, Szalafőn, Bajánsenyén és Apátistvánfalván.
- 2023-ban is megjelentettük Harmónia újságunkat, mely igazgatóságunk tevékenységét mutatja be a térségben élőknek.
- Immár hagyományosnak nevezhető közös művészeti pályázatot írtunk ki a Raab Natúrparkkal és a Goričko Tájvédelmi Parkkal „Kaszálógyümölcsösök gyümölcsei” címmel az általános iskola alsós korosztályának. A beérkezett pályaművek bírálata után a nyertes műveket egy e-bookban jelentettük meg.
- Órségi túranapot hirdettünk március 15-én, melyen 3 különböző hosszúságú távon túrázhattak Óriszentpéter körül a résztvevők.
- Oltónapot szerveztünk a Csörgőalma gyümölcsöskertben található hagyományos gyümölcsfajták népszerűsítése érdekében március 19-én.
- A mocsári békák szaporodási időszakban történő átszíneződését bemutató

természetismereti túrát szerveztünk Farkasfán, valamint a Kockásliliomok virágzását bemutató túrát szerveztünk Csákánydoroszlón.

- Megszerveztük a Csillagséták nemzeti parkjainkban elnevezésű központi rendezvényhez kapcsolódóan a helyi programunkat a Hegyháti csillagvizsgálóban.
- Részt vettünk a Tour de Hongrie kerékpáros verseny őrési szakaszát érintő előkészítő munkálatokban.
- Megszerveztük a hagyományos Miénk itt a rét! elnevezésű rendezvényünket a kőszegi Alsó-réten májusban.
- Az Európai Nemzeti Parkok Napja alkalmából Bölényszafarit szerveztünk.
- Részt vettünk a Magyar Nemzeti Parkok Hete nyitórendezvényén Balatonfüreden.
- Helyszínt biztosítottunk a Gyepek titkai vándorkiállításnak.
- Három alkalommal egyhetes napközis nyári tábort (Tarkalepke tábor) szerveztünk a helyi gyermekeknek.
- Programot biztosítottunk az Őrségi Népi Műemlékegyüttesnél a Kerékpáros Vándortábor résztvevőinek.
- Három bemutatóhelyünk Kajla pecsételőpontként működik, a Körtike tanösvénnyel pedig csatlakoztunk az országos Kajla-körök kampányhoz.
- Helyszínt biztosítottunk a Vízi Vándor Természetvédelmi Látogatóközpontnál az Őrségi Bringás Gravel Kalandok elnevezésű kerékpáros versenynek.
- Megrendeztük hagyományos pityerszeri rendezvényeinket, a Húsvétvárót, a Zöld Pünkösödöt és a Tökfesztivált is.
- Az Állatvédelmi témahéthez csatlakozva családi rendezvényt szerveztünk a Vízi Vándor Természetvédelmi Látogatóközpontnál.
- Elkezdődtek az Őrségi Népi Műemlékegyüttes Zsoldos-féle kerített házának tetőszerkezeti felújítási munkálatai.
- Részt vettünk az OMÉK-en és a Vakond Gála rendezvényen, Budapesten.
- A Felsőszéri, Körtike, Áfonyás, Malomgát és Szala-menti tanösvény megrongálódott tábláit javítottuk, felújítottuk.

12.2. táblázat: Turisztikai infrastruktúra

	Száma	Férőhely/befogadó-képesség (fő)	Állapotuk rövid értékelése
Látogató/oktatóközpont Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont/ Natura 2000 Látogatóközpont/Vízi Vándor Természetvédelmi Látogatóközpont	3	150 / 80 / 100	Közepes / Kiváló / Kiváló.
Múzeum (szabadtéri)	1	150	A folyamatos állagmegóvó karbantartás ellenére romló.
Tanösvény	22	-	Állagromlás miatt a felújítás folyamatos.

12.3. táblázat: Állandó kiállítás

Cím	Befogadóképesség (fő)	Kiállítás témája	Látogathatóság
A Kőszegi-hegység természeti értékei	100	A Kőszegi-hegység természeti értékei	egész évben, nyitva tartás szerint
Chernel István Emlékszoba	100	Chernel István munkássága	egész évben, nyitva tartás szerint
A madarak élete	100	A madarak élete	egész évben, nyitva tartás szerint
Őrségi Népi Műemlékegyüttes	150	A helyszínen megőrzött és berendezett műemlék-együttes épületei szemléletesen példázák lakói építészeti kultúráját, hagyományos életmódját.	szezonális 04.01-11.06.: hétfő-vasárnap: 10.00-17.00 06.01.-08.31.: hétfő-vasárnap: 10.00-18.00
A Sághegy, az idők tanúja	80	Interaktív kiállítás a Sághegy múltjáról és értékeiről	Szezonális 04.01-10.31.: kedd-vasárnap: 10.00-17.00
Natura 2000 kiállítás	80	Élőhelyek és életközösségek az Őrségben.	egész évben, nyitva tartás szerint
Lápok Háza – A Lápok titokzatos világa	30	A lápok titokzatos világát mutatja be.	04.12-06.14.: szerda-vasárnap: 10.00-16.00, 06.15-08.31.: kedd-vasárnap: 10.00-17.00, 09.01-11.06.: szerda-vasárnap: 10.00-16.00

<p>Vízi Vándor Természetvédelmi Látogatóközpont - A Rába csodálatos világa</p>	<p>100</p>	<p>A Rába természeti értékeit mutatja be.</p> <p>04.01-04.30.: szombat-vasárnap 9.00 – 15.00, 05.01-06.14.: kedd-vasárnap 9.00-16.00, 06.15-08.31.: hétfő-vasárnap 9.00 – 18.00, 09.01-09.30: kedd-vasárnap 9.00-16.00, 10.01-10.31.: szombat-vasárnap 9.00 – 15.00</p>
--	------------	---

Az első három kiállítás helyszíne a Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont.

12.4. táblázat: Tanösvények

Név	Helye	Hossza	Tanösvény jellege	Fenntartó, kezelő	Kiadvány
Chernel-kerti Tanösvény	Kőszeg	300 m	természetismereti	ÓNPI	nincs
Búbos cinege Élményösvény	Kőszeg	300 m	természetismereti	ÓNPI	nincs
Sághegyi Tanösvény	Sághegyi TK	200 m	természetismereti	ÓNPI	nincs
Geológiai Tanösvény	Sághegyi TK	600 m	természetismereti	ÓNPI	nincs
Rezgőnyár tanösvény	Óriszentpéter	300 m	botanikai	ÓNPI	nincs
Sárgaliliom tanösvény	Velemér-Magyarszombatfa	6,2 km	természeti-kulturális	ÓNPI	nincs
Szala – menti tanösvény	Szalafo-Óriszentpéter	3,8 km	természetismereti	ÓNPI	nincs
Körtike tanösvény	Szalafo	6,2 km	természetismereti	ÓNPI	nincs
Felsőszéri tanösvény	Szalafo	1,7 m	néprajzi	ÓNPI	nincs
Fürge cselle tanösvény	Kercaszomor	3,2 m	természetismereti	ÓNPI	nincs
Szomoróczi tanösvény	Kercaszomoron	3 km	kultúrtörténeti	ÓNPI	nincs
Hármashatár tanösvény	Felsőszőlők	4,7 km	természetismereti	ÓNPI	nincs
Rába-menti tanösvény	Alsószőlők	5,2 km	természetismereti	ÓNPI	nincs
Nyugati Pont tanösvény	Szakonyfalu	2,2 km	természetismereti	ÓNPI	nincs
Áfonyás tanösvény	Órfalu	5,1 km	természeti-kulturális	ÓNPI	nincs

Név	Helye	Hossza	Tanösvény jellege	Fenntartó, kezelő	Kiadvány
Malomgát tanösvény	Órimagyarósd	4 km	természetismereti	ŐNPI	nincs
Tőzegmohás láprét tanösvény	Szóce	900 m	természetismereti	ŐNPI	nincs
Élet a kaszálógyümölcsösben tanösvény	Szalafő-Pityerszer	300 m	természetismereti	ŐNPI	nincs
Dobogó-erdő tanösvény	Horvát nádajla-Dobogó-erdő	2 km	természetismereti	ŐNPI	nincs
Felélős hulladékgyűjtésközpont tanösvény	Őriszentpéter	100 m	környezetvédelmi	ŐNPI	nincs
Gyantászok útja tanösvény	Apátistvánfalva	4,1 km	természetismereti	ŐNPI	nincs
Vízi Vándorok útja	Csákánydoroszló	500 m	természetismereti	ŐNPI	nincs

12.5. táblázat: Oktató- és Látogatóközpontok – szállás

Név	Cím	Férőhely/ befogadókapacitás (fő)	Állapot rövid leírása	Kihasználtság (%)
Harmatfű Természetiskola	9941 Óriszentpéter, Siskaszer 26/A	33	Kiváló, 2019. októbertől működik	11,85
Natura 2000 Látogatóközpont	9941 Óriszentpéter, Városszer 57.		Kiváló, új	
Keserűszeri Kutatóház szállásépület	9941 Óriszentpéter, Keserűszer 17.	16	Felújított	15,48
Keserűszeri Kutatóház udvarán sátorozó hely	9941 Óriszentpéter, Keserűszer 17.	30	Közepes, korszerűsítésre szorul.	2,14
Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont	9730 Kőszeg Aradi vértanúk parkja		Közepes, korszerűsítésre szorul.	
Vízi Vándor Természetvédelmi Látogatóközpont	9919 Csákánydoroszló, 0238 hrsz.		Kiváló, új	

12.6. táblázat: Kiadványok

No.	A saját kiadvány címe	Kiadás éve	Készlet (pld.)
1.	5 kihagyhatatlan látnivaló az Órségi Nemzeti Parkban	2020	0
2.	Aktívan a zöldben	2021	8000
3.	Aktívan a zöldben	2020	200
4.	6 kihagyhatatlan ritkaság az Órségi Nemzeti Parkban	2020	0
5.	6 kihagyhatatlan ritkaság az Órségi Nemzeti Parkban	2020	100
6.	Natura 2000 területeket bemutató hálózat	2018	0
7.	Natura 2000 területeket bemutató hálózat	2018	0
8.	Tanösvények az Órségi Nemzeti Parkban	2020	0
9.	Erdei Iskola az Órségi Nemzeti Parkban	2020	50
10.	Kerékpártúra-ajánlatok az Órségi Nemzeti Parkban	2020	0
11.	Látnivalók az Órségi Nemzeti Parkban	2020	0
12.	Muraközi lovak az Órségi Nemzeti Parkban	2021	150
13.	Magyartarka szarvasmarhák az Órségi Nemzeti Parkban	2021	150
14.	Védjegy termékek az Órségi Nemzeti Parkban	2021	100
15.	Erdőt, természetesen!	2021	0
16.	Órség és környéke turistakalauz	2021	2500
17.	Muraközi foglalkoztató füzet	2021	820
18.	Miénk itt a rét! Módszertani kézikönyv	2021	80

No.	A saját kiadvány címe	Kiadás éve	Készlet (pld.)
19.	Miénk itt a rét! Módszertani kézikönyv	2021	100
20.	Harmónia, az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság lapja	2022	20
21.	Vizes élőhelyek ökológiai hálózatának fejlesztése az osztrák-magyar határ régióban	2021	630
22.	Az Őrségi Nemzeti Park	2015	0
23.	Őrségi Nemzeti Park	2023	83
24.	Chernel-kerti Madárvédelmi Menőközpont éves tájékoztatója	2023	8500

12.7. táblázat: Társadalmi kapcsolatok

	Megjelenés/részvétel száma	
	Írott	Elektronikus
Kiadás, vásár: Részt vettünk a Magyar Nemzeti Parkok Hete nyitórendezvényén Balatonfüreden, és az OMEK-en.		
Média		
helyi	87	152
regionális	39	57
országos	21	68
nemzetközi	0	0
Egyéb		

13. Kapcsolattartás hazai partnerszervezetekkel

13.1. táblázat: Együttműködés hivatalokkal, intézményekkel

Szervezet	Székhely	Tevékenység
Celldömölk Város Önkormányzata	Celldömölk	A Sághegyi Múzeum és a Kemenes Vulkanpark nyitvatartásában működünk együtt.
Kőszeg Város Önkormányzata	Kőszeg	Együttműködés a Kőszegi-hegységet és a Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont környezetét érintő ügyekben. Rendezvényeken való kölcsönös megjelenés.
Magyar Turisztikai Ügynökség	Budapest	Tourinform koordináció, szakmai képzések
Hermann Ottó Intézet	Budapest	GRASSLAND-HU projekt lebonyolítása.
Vármegyei és körzeti földhivatalok	Körmend, Szombathely	Védett területek bejegyzéseinek javítása
Nyugat-dunántúli Vízügyi Igazgatóság	Szombathely	Vízjogi engedélyezések egyeztetése, természetvédelmi szakmai szempontok érvényesítése a vízügyi létesítmények kezelésében, Közös SIHU Interreg projekt tervezése
Vas Vármegyei Kormányhivatal Környezet- és Természetvédelmi Osztály	Szombathely	Szakvélemények adása
Nemzeti Adó- és Vámhivatal Nyugat-dunántúli Regionális Parancsnokság	Budapest	Közös ellenőrzések, továbbképzések
Vas Vármegyei Kormányhivatal Erdészeti Osztály	Szombathely	Erdészeti hatósági ügyek
NFK Erdészeti Főosztály, Északnyugat Dunántúli Erdőtervezési Osztály	Szombathely	Körzeti erdőtervek készítése
Vas Vármegyei Kormányhivatal Közlekedési, Műszaki Engedélyezési, Mérésügyi és Fogyasztóvédelmi Főosztály	Szombathely	Szakmai tanácsadás tervezési és engedélyezési eljárásokban
Vas Vármegyei Rendőr Főkapitányság	Szombathely	Közös járőrszolgálat, kölcsönös képzések, lőfegyver-tartási ügyekben szabálysértési priorálás
Szlovén Köztársaság Főkonzulátusa	Szentgotthárd	Térségfejlesztés
Kisalföldi ASzC Herman Ottó Környezetvédelmi és Mezőgazdasági Technikum, Szakképző Iskola és Kollégium	Szombathely	Gyakorlati hely biztosítása
Soproni Egyetem	Sopron	Gyakorlati hely biztosítása, tanulmányutak vezetése, természetvédelmi mérnöki szakon és

Szervezet	Székhely	Tevékenység
		Doktori Iskolában oktatási tevékenység végzése.
Szent István Egyetem, Környezettudományi Intézet	Gödöllő	Közös kutatás.
STKH Hulladékgazdálkodás Kft.	Sopron	Védett területeken lerakott hulladék kezelése.
Széchenyi Programiroda	Szombathely, Zalaegerszeg	Pályázatok kezelése.
Szentgotthárd Város Önkormányzata	Szentgotthárd	Partnerszervezet KEOP pályázatunkban
Őriszentpéter Város Önkormányzata	Őriszentpéter	Nemzeti Parki Védjegyes termékek - helyi termelői piac
Szombathelyi Erdészeti Zrt	Szombathely	Korábbi közös KEOP pályázat
Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság	Sarród	madármentés
Miniszterelnökség Vízügyi és Természetvédelmi Végrehajtási Főosztály	Budapest	KEHOP projektek Irányító Hatósága
Nemzeti Agrárgazdasági Kamara	Budapest	LIFE IP projekt partner
Budapesti Erdőgazdasági Zrt.	Budapest	LIFE IP projekt partner
Magyar Természetudományi Múzeum	Budapest	LIFE IP projekt partner

13.2. táblázat: Együttműködés civil szervezetekkel

Szervezet	Székhely	Tevékenység
Kerekerdő Alapítvány	Szombathely	Szócei szénagyűjtő tábor szervezése
Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Vas megyei Helyi Csoport	Szombathely	Közös programok szervezése, közös terepi felmérések
Hegyek Vándorai Turista Egyesület	Budapest	Túraútvonalak kezelése, programszerzés
Őrség és Vidéke Vendégvárók Egyesülete	Őriszentpéter	Kapcsolattartás a helyi szállásadókkal, programszerzés
Vas Vármegye és Szombathely Város Regionális Vállalkozásfejlesztési Alapítványa	Szombathely	Előadás tartása
Pannon Kapu Kulturális Egyesület	Szentgotthárd	Előadás tartása
55. Batthyány L. cserkészcsapat	Körmend	Békamentésben részvétel
Őriszentpéterért Egyesület	Őriszentpéter	Közös programszerzés
Őrségi Kerékpáros és Természetbarát Egyesület	Őriszentpéter	Közös programszerzés, együttműködés elektromos kerékpártúrák terén

Szervezet	Székhely	Tevékenység
Magyar Kerékpáros Turisztikai Szövetség	Budapest	Kerékpáros vándortábor résztvevőinek szállás-szolgáltatás és programszervezés
Írottkő Natúrparkért Egyesület	Kőszeg	Közös programszervezés
Magyartarka Tenyésztők Egyesülete	Budapest	Tenyésztési program
Szombathelyi Állatkórház	Szombathely	Madárvédelmi Mentőközpont állatorvosi felügyelete, állatmentés
Noé Állatambulancia	Szombathely	Állatmentés
Pro Silva Hungária Egyesület	Budapest	Erdőgazdálkodás, tájékoztatók
Somogy Természetvédelmi Szervezet	Somogyfajsz	Közös pályázatírás.
RÁBA-Műgát és Térségéért Egyesület	Répcelak	Együttműködés a környezeti nevelés terén
Vasi Hegyhát-Rábamente Közhasznú Turisztikai Egyesület	Vasvár	Turisztikai kiadványok kölcsönös terjesztése, közös programcsomagok kidolgozása
Tourinform Lenti	Lenti	Turisztikai kiadványok kölcsönös terjesztése.
Tourinform Zalaegerszeg	Zalaegerszeg	Turisztikai kiadványok kölcsönös terjesztése.
Tourinform Szombathely	Szombathely	Turisztikai kiadványok kölcsönös terjesztése.
Tourinform Szentgotthárd	Szentgotthárd	Turisztikai kiadványok kölcsönös terjesztése.
Órállók Alapítvány	Óriszentpéter	Helyszín biztosítása környezeti nevelési tevékenységekhez
E.ON Hungária Zrt.	Győr	Áramütéses madárpusztulások csökkentése, mesterséges költőládák kihelyezése ragadozómadarak számára
MAVIR Zrt.	Budapest	Mesterséges költőládák kihelyezése ragadozómadarak számára
Vas Vármegyei Turizmus Szövetség	Szombathely	Turizmusszervezés, Marketing
Körmendi Berek Bárkás Egylet	Körmend	Szemétszedés (Rábatakarítás), vízi túrázás
Kormorán Kenu Közhasznú Egyesület	Csákánydoroszló	Vízi turisztikai szolgáltatások biztosítása.
Szalkay József Magyar Lepkészetű Egyesület	Érd	Országos Lepkészes Találkozó szervezése

Szervezet	Székhely	Tevékenység
Gyöngybagolyvédelmi Alapítvány	Orosztony	Szakmai programok, Erasmus tábor programjának segítése, közös pályázatok
Nagycsaládosok Országos Egyesülete	Budapest	Kedvezmények nyújtása
Göcsej Természetvédelmi Alapítvány	Gomboszeg	INTERREG OrCon stratégiai partner
Chernel István Madártani és Természetvédelmi Egyesület	Szombathely	INTERREG OrCon stratégiai partner
Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület	Budapest	LIFE IP projekt partner
Zöld Akció Egyesület	Miskolc	LIFE IP projekt partner

A fentebb említett szervezetekkel az együttműködés folyamatos. A fenti lista nem tartalmazza azokat az iskolákat, amelyekkel az Igazgatóság folyamatos együttműködést alakított ki és ápol immár évek óta, a környezeti tudatformálás céljából.

14. Közfoglalkoztatás

2023. évben Igazgatóságunk a közfoglalkoztatási programban nem vett részt.

15. Belföldi és külföldi együttműködések

Két szomszédos ausztriai Natúrparkkal, a Weindylle-vel és a Raab-al került benyújtásra az ATHU-0100001 számú, INTERREG VI-A Ausztria-Magyarország Programban megvalósuló OrCon („Kaszálógyümölcsösök határon-átnyúló élőhelyhálózatának fejlesztése hasznosításuk elősegítésével”) című projekt.

Az Interreg VI-A Szlovénia-Magyarország Együttműködési Program keretében pedig előkészítés alatt van egy közös projekt SmartOnTheWaters címmel a Goričko Tájvédelmi Parkkal, Pomgrad Vízgazdálkodási Szervezettel és a Nyugat-Dunántúli Vízügyi Igazgatósággal együtt.

A 2019 óta futó LIFE17 IPE/HU/000018 azonosító számú, „Pannon gyepek és kapcsolódó élőhelyek hosszútávú megőrzése a Priorizált Intézkedési Terv intézkedéseinek megvalósításával” című projekt keretében a Hermann Ottó Intézet Nonprofit Kft. vezetésével 8 nemzeti parkkal, valamint a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesülettel, a Magyar Agrár-, Élelmiszergazdasági és Vidékfejlesztési Kamarával, Zöld Akció Egyesülettel, Magyar Természettudományi Múzeummal, valamint Budapesti Erdőgazdaság Zrt-vel működünk együtt a projekt megvalósítása érdekében.

A Goričko Tájvédelmi Park, Raab Naturpark és az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság közös szervezésében művészeti pályázatot hirdettünk a kaszálógyümölcsösök gyümölcsei témakörében, elsősorban hímezett alkotásokról készült fotókat gyűjtöttünk össze.

Az ausztriai Regionalmanagement Burgenland, a Nationalpark Neusiedler See-Seewinkel, a Burgenland Tourismus, és a Naturschutzbund Burgenland szervezetekkel folyamatos együttműködésben voltunk közös térségfejlesztési, rendezvényszervezési és marketing feladatok kapcsán a PaNaNet+ projektnek köszönhetően, mely 2021-ben lezárult. A folytatás lehetőségeiről a 2023-as évben is több találkozó keretében folytattunk egyeztetéseket.

A BestBelt és Erasmus+ programoknak köszönhetően kapcsolatban állunk a németországi Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland természetvédelmi szervezettel, valamint a romániai Eco Rodna szervezettel.

2017 óta kapcsolatban állunk a lengyelországi Bialowieza Nemzeti Parkkal. A nemzeti park felügyeli és koordinálja az európai bölény állományának tenyésztését és nyilvántartását.

15.1. táblázat: Külföldi együttműködés

Partnerszervezet	Ország (nemzetközi szervezet esetén székhelye)	Az együttműködés rövid ismertetése
Raab Naturpark	Ausztria (Mogersdorf)	Természetvédelmi és turisztikai együttműködés. Az Ausztria-Magyarország Interreg Program keretén belül közös pályázatot adtunk be.
Weinidylle Naturpark.	Ausztria (Moschendorf)	Természetvédelmi és turisztikai együttműködés. Az Ausztria-Magyarország Interreg Program keretén belül közös pályázatot adtunk be.
Regionalmanagement Burgenland Nationalpark Neusiedler See-Seewinkel Burgenland Tourismus Naturschutzbund Burgenland	Ausztria	A Burgenlandi és nyugat-dunántúli természetvédelmi területek hálózata – PaNaNet + projekt a Nyugat-Pannon régióban négy nemzeti park és négy natúrpark hálózatszerű összekapcsolásán keresztül azok infrastrukturális fejlesztését, továbbá közös arculat, marketing és promóció kialakítását célozza.
Javni Zavod Krajinski Park Goričko, Center za zdravje in razvoj Murska Sobot, Občina Moravske Toplice, Občina Šalovci	Szlovénia	Szlovénia -Magyarország Interreg Program keretén belül közös pályázatot adtunk be.
EUROPARC FEDERATION	Németország	Tagsági viszony, éves rendezvényen való részvétel
Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland	Németország	BestBelt és Erasmus+ programok kapcsán partnerszervezetként pályázatunk.
Eco Rodna Association	Románia	Erasmus+ program kapcsán partnerszervezetként pályázatunk.

Goricko Tájvédelmi Park	Szlovénia (Grad)	Közös projektek tervezése, megvalósítása. Természetvédelmi és turisztikai együttműködés.
Verein zur Förderung des Naturpark Raab	Jennersdorf, Ausztria	INTERREG OrCon projekt partner
Verein Naturpark in der Weindylle	Moschendorf, Ausztria	INTERREG OrCon projekt partner
Bratislavske Regionalne Ochranskezdruzenie	Szlovákia	LIFE Metamorphosis projekt partner
Statna Ochrana Prirody Slovenskej Republiky	Szlovákia	LIFE Metamorphosis projekt partner
Fundatia Adept Transilvania	Románia	LIFE Metamorphosis projekt partner
Ustav Zoologie Slovenskej akademie vied	Szlovákia	LIFE Metamorphosis projekt partner
Bialowieza Nemzeti Park	Lengyelország	Európai bölény állományunkkal kapcsolatos nyilvántartás és koordináció
European Bison Conservation Center (EBCC)	Lengyelország	Európai bölény helyzetéről szóló jelentés

16. Ellenőrzés

Belső ellenőrzési tevékenység

A belső ellenőrzési tevékenység feladatait 2023-ban a SALDO Pénzügyi Tanácsadó és Informatikai Zrt. (1135 Budapest, Mór u. 2-4., adószáma: 10815018-2-41, cégjegyzékszám: 01-10-042131) látta el. A szerződés keretében Királyné Mércse Anikó belső ellenőr látta el a feladatot, akinek a szakmai képzettsége és szakmai gyakorlati elvárása megfelel a költségvetési szervnél belső ellenőrzési tevékenységet végzők nyilvántartásáról és kötelező szakmai továbbképzéséről, valamint a költségvetési szervek vezetőinek és gazdasági vezetőinek belső kontrollrendszer témájú továbbképzéséről szóló 28/2011. (VIII. 3.) NGM rendeletben foglaltaknak.

A 2023 évi ellenőrzési terv szerint az év során 8 db ellenőrzést irányoztunk elő.

Az elvégzett ellenőrzések során intézkedési tervek készültek, az intézkedési tervek megvalósítása megtörtént.

ÉVES TERVBEN FOGLALT, VÉGREHAJTOTT ELLENŐRZÉSEK			
Ellenőrzési feladat sorszám	Tárgy	Munkatervben előírt ellenőrzési feladat célja	Ellenőrzés módszere
1	A cégautóadó bevallás ellenőrzése	Annak megállapítása, hogy a cégautóadó bevallás tartalma megfelel-e a jogszabályi előírásoknak és az ÖNPI tényleges gépjármű használatát mutatja-e	Adatkérés
2	NFK, és MNV Zrt. felé történő adatszolgáltatások megfelelőségének vizsgálata (Vagyonkezelési jelentés)	Annak megállapítása, hogy az adatszolgáltatásokat megfelelő tartalommal és határidőn belül teljesítették	Adatkérés, jelentések, adatszolgáltatások bekérése
3	Karbantartási tevékenység ellenőrzése	Annak megállapítása, hogy a karbantartási lebonnyolítása, dokumentálása megfelel-e a vonatkozó jogszabályi előírásoknak a meglévő karbantartói létszám biztosítja-e a feladatok hatékony ellátását, vezetnek-e a munkavégzéshez kapcsolódó nyilvántartásokat, a karbantartás végrehajtása tervszerű-e.	Adatkérés, kiadási tételek számviteli vizsgálata

4	Információ -és kommunikáció vizsgálata	Annak megállapítása, működik-e olyan rendszer, amely biztosítja, hogy a megfelelő információk a megfelelő időben eljussanak az illetékes szervezeti egységhez, ill. személyhez	Adatkérés
5	A tárgyi eszköz nyilvántartással foglalkozó munkavállalók leterhelt-ségének vizsgálata	Annak megállapítása, hogy egy munkavállalóra hány tárgyi eszközzel kapcsolatos rögzítés jut, a hatékony munkavégzés megvalósul-e.	Dokumentumok és nyilvántartások utólagos vizsgálata, kérdőív alkalmazása összehasonlítás, elemzés végzése.
6	Szalafő Pityerszeri Műemlékegyüttes pénzkezelési folyamatának ellenőrzése	Annak megállapítása, hogy a pénzkezelés a hatályos belső szabályzatban foglaltaknak megfelel-e	Megfigyelés, kérdezés és pénzforgalmi bizonylatok szűrőpróbaszerű ellenőrzése.
7	2022.évi költségvetési beszámoló ellenőrzése	Annak megállapítása, hogy az ÖNPI éves költségvetési beszámolóját a jogszabályoknak megfelelően készítették-e el.	Információkérés, adatkérés, összehasonlítás, valamint elemzőeljárás.
8	Örkerületek működésének szabályozottsága	Annak megállapítása, hogy a szerződések rendelkezésre állnak -e, használati jogosultság meghatározása megtörtént-e, a munkaköri leírások összhangban vannak -e munkaszerződésben meghatározottakkal, történt-e elbírtoklás	Dokumentumok és nyilvántartások utólagos, tételes, illetve szűrőpróbaszerű vizsgálata, kérdőív.

Külső ellenőrzési tevékenység

2023. évben Igazgatóságunkat az alábbiakban felsorolt külső szervezetek ellenőrizték:

1./Kormányzati Ellenőrzési Hivatal:

Ellenőrzés iktatószáma: 06-2793-1/2022.

Ellenőrzés tárgya: „a kormányzati igazgatási szerveknél történő béren kívüli juttatások kifizetéséről szóló 4038/2022. Korm. határozatban foglaltak végrehajtásának vizsgálata”.

Intézkedést igénylő megállapítás: Az ellenőrzés 2023-ban még nem zárult le.

Ellenőrzési javaslat: nem volt

Intézkedési terv készül: nem

2./ Agrárminisztérium Ellenőrzési Főosztály:

Ellenőrzés iktatószáma: 06-3748-1/2023.

Ellenőrzés tárgya: " a büntetés-végrehajtási szervezet részéről a központi államigazgatási szervek és a rendvédelmi szervek irányában fennálló egyes ellátási kötelezettségekről, a termékek és szolgáltatások átadás-átvételének és azok ellentételezésének rendjéről szóló 44/2011. (III.23.) Korm. rendelet szerinti beszerzések ellenőrzése"

Intézkedés igénylő megállapítás: az ellenőrzés 2023-ban még nem zárult le.

Ellenőrzési javaslat: -

Intézkedési terv készült: -

3./Ellenőrzés iktatószáma: 11-1403-4/2023.

Ellenőrzés tárgya: Fenntartási helyszíni ellenőrzés „Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén található Natura 2000 területeket bemutató hálózat létrehozása” című projekt keretében

Intézkedést igénylő megállapítás: nincs észrevétel

Ellenőrzési javaslat: nem volt

Intézkedési terv készül: nem

4./Ellenőrzés iktatószáma: 79-1683-3/2023.

Ellenőrzés tárgya: Záró helyszíni ellenőrzés. A „Rába és ártere közösségi jelentőségű természeti értékeinek interaktív bemutatásához szükséges infrastruktúra kialakítása” című projekt keretében

Intézkedést igénylő megállapítás: nincs észrevétel

Ellenőrzési javaslat: nem volt

Intézkedési terv készül: nem

17. Legfontosabb eredmények összefoglalása

Igazgatóságunk a 2023-as évben tevékenységeit a természetmegőrzés, a természetvédelmi őrzés, az élőhelyfenntartás és génmegőrzés, a bemutatás és környezeti nevelés, valamint a pályázati projektek lebonyolításának területére összpontosította.

Természetmegőrzés

Az élőhelyek kezelésének megalapozása terén folytattuk az Igazgatóság gyepkezelésének botanikai és zoológiai monitorozását, valamint a bölényes vadonterület növényzetének felmérését. A rendszeres monitorozási feladatok közül elvégeztük 12 védett növényfaj, két növénytársulás és 12 közösségi jelentőségű élőhelytípus felmérését. Elvégeztük egy db 25 km²-es NBmR kvadrát élőhelytérképezését. Felmértük az egyenesszárnjú fajokat és közösségeket, az üde gyepek nappali lepke közösségeit, kétéltűfajokat, kisemlős közösségeket, a kenyeri ürgeállományt, a pele fajokat és az épületlakó denevéreket. Folytattuk a ritka és telepesen fészkelő madárfajok felmérését és a Rába-folyó vízimadár közösségének nyomonkövetését.

Számos veszélyeztetett növény- és állatfaj esetében folytattunk megőrzési programokat. Folytattuk és továbbfejlesztettük a kereklevelű harmatfű megőrzési programunkat, melynek keretében korábban létrehoztuk a Lápi Növények Szaporító és Bemutató Kertjét a szőcei Lápok Háza udvarán. A szaporító kertben a kereklevelű harmatfű, keskenylevelű gyapjúsás, sárga sásliliom, fehérmájvirág védett lápi növényfajok szaporítását végezzük. Kis területű, de kiemelkedően értékes gyepterületek helyreállítását, kezelését végeztük el mintegy 15 hektáron. A haris érdekében három helyszínen kezdeményeztük a gyepgazdálkodás korlátozását és biztosítottuk a sikeres költést. A kipusztulás szélére sodródott lápi tarkalepke megőrzése érdekében precíziós élőhelykezelést végeztünk két területen, egy harmadik területen pedig sikerült egy újonnan megtelepedett állomány további növekedését. A Chernel-kerti Madárvédelmi Mentőközpontunkban 52 madárfaj 462 sérült vagy elárvult egyede került be 2023 folyamán, melyből 243 madár repatriálására került sor. 9 emlősfaj 75 egyedét fogadtuk, melyek közül 53 egyedet sikerült repatriálni.

Elkezdtek az inváziós idegenhonos jelzőrák gyérítését a Kerkán, hogy megelőzzük a terjedését és ezzel a folyami rák kiszorulását a belső-orségi kis patakokból. A gyérítés során összesen 578 jelzőrákot távolítottunk el a természetből. Szintén elindítottuk a nutria gyérítését a Rába vízgyűjtőterületén, ahol összesen 54 egyedet csapdáztunk, illetve lőttünk ki.

Elkészítettük 7 Natura 2000 terület céldokumentumát és koordináltuk 212 további céldokumentum egységesítését, amelyek más igazgatóságok megbízásából készültek.

Természetvédelmi őrzés

Igazgatóságunk Természetvédelmi Őrszolgálat az év során 4 tájegységben, 12 fővel látta el feladatait, ebből 11 fő felsőfokú, 1 fő középfokú végzettségű volt.

Rendszeresen együttműködtünk - a megkötött együttműködési megállapodások alapján - a területileg illetékes rendőri, katasztrófavédelmi szervekkel, valamint a polgárőrséggel. 31 alkalommal közös járőrszolgálatot láttunk el a rendőrhatalóság tagjaival, elsősorban a védett területeken végzett engedély nélküli közlekedés visszaszorítása, illegális hulladék lerakások, illetve a saját vagyonkezelésben lévő erdők vagyonvédelme érdekében.

A Magyar Államkincstár munkatársaival mezőgazdasági támogatások ellenőrzése kapcsán gazdálkodók területein (Natura 2000, Kölcsönös Megfeleltetés JFGK2,3, Natura 2000 és KM JFGK2,3 jogcímek) az őrszolgálat tagjai 28 db általános és 33 db eseti ellenőrzést végeztek.

Állandó feladatunk az erdészeti munkák ellenőrzése, melynek célja, hogy a természetvédelmi előírásokat betartassuk, illetve hatásukat megtapasztaljuk. A saját vagyongazdálkodási területek vagyongazdálkodási ellenőrzése is fontos: 2023-ban az őrszolgálat 1420 alkalommal végzett ilyen céllal ellenőrzést. 902 esetben végeztek az örök olyan ellenőrzést, mely a jogsértés megelőzését, vagy a terület állapotának ellenőrzését szolgálta.

A hatósági, szakhatósági eljárásokban a Vas Vármegyei Kormányhivatal az Igazgatóság természetvédelmi őrszolgálatának bevonását kérte, elsősorban a friss terepi információk szükségessége, a helyszíni bejárások és a határozatokban foglalt ellenőrzése miatt. Rendszeresen végeztük a védett, fokozottan védett, illetve Natura 2000 jelölőfajok monitoringját. Emellett az őrszolgálat tagjai végezték a saját vagyongazdálkodásban lévő gyepek kezelésének monitorozását is.

A ragadozó emlősök közül kiemelten foglalkozik Őrszolgálatunk a vadmacska állomány felméréseivel, detektálásával, az esetleges tetemek begyűjtésével. Az örök részt vettek az élőhelymegőrzési, terület-fenntartási munkákban. A közfoglalkoztatás 2018-as megszűnése után az őrszolgálat tagjai saját kezűleg végezték el a legfontosabb fizikai munkákat, főleg a szőcei láprét és a hasonlóan kiemelkedő értékű területek kaszálása, szénalehordása tekintetében. Többek között Kondorfán, Szentgotthárdon, Náraiban Nagytilajon, Kissomlyón is végeztünk saját kezű, kisgéppel végzett kaszálást, szénalehordást.

Három ór részt vett a sérült madarak gondozásában, illetve a Chernel-kert és a Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont működtetésében is. Így a hétvégi madármentési és madárgondozási ügyekben is részt vesznek az Észak-Vasi tájegység természetvédelmi őrei. Természetvédelmi őrszolgálatunk tagjai hétvégén és ünnepnapokon telefonos készenléteket tartanak. Minden alkalommal egy fő van beosztva. Madármentési szezonban ellátják az ilyen feladatokat is.

Az inváziós idegenhonos keserűfű fajok irtását Körmen és Felsőmarác község határán nem védett saját vagyongazdálkodási ingatlanon végeztük. Akác irtását Kissomlyón védett növény élőhelyének védelme érdekében megállapodás alapján magánterületeken végeztük. A Ság-hegyen bálványfa visszaszorításában is részt vett őrszolgálatunk. 11 db gólyafészkek tartóra helyezését, illetve felújítását végeztük el, 1 helyen pedig a gólyák fészkeiből kihullott anyagokat távolítottuk el az ereszcsonnából. Négy helyszínen denevérek épületbe jutása miatt kellett szigetelést készíteni és sokszor a bajbajutott denevéreket kellett épületekből menteni. A békák tavaszi biztonságos átkelését, Szentgotthárd-Zsidahegy között épített ideiglenes békaterelővel segítették őreink.

Védett fajok megtelepedését segítő 4 nagy (Szalafő, Szőce, Rábagyarmat, Csörötneki Pro silva erdő) és egy kisebb (Szentgotthárd-Farkasfa) odútelepet őrszolgálatunk tart karban. Az ellenőrzéseket viszont az odútelepeken kívül is, több helyszínen, szerte Vas vármegyében (iskolák, majorságok) végzik őreink. A fokozottan védett uráli bagolyköltésének segítése érdekében kihelyezett mesterséges odúkat is rendszeresen ellenőrizzük, karban tartjuk. A molnárfecskek fészkeinek megőrzése érdekében több helyszínen "fecskepelenka" készítésével járultunk hozzá, hogy az emberek türelemmel viseljék a védett faj megtelepedését.

Iskoláknak, óvodáknak tartottunk rendezvényeket a jeles napokhoz kötődően: 23 környezeti nevelési programot tartott Őrszolgálatunk, illetve vett részt benne, mint előadó és 3 (Jáki kardvirágos, Szőcei Lápréti és Szalafői erdőismereti) túrát vezetett. Egy szombathelyi iskolából önkénteseket fogadtunk 2 hetes gyakorlat keretében (természetvédelmi kezelési munkák: gyepterápolás, erdőkezelés, állattartás, bemutató helyek karbantartása).

TeSzedd hulladékgyűjtő akció keretében az őrszolgálat által koordinált szemétszedés történt Szalafőn. A GRASSLAND-HU LIFE IP projekt keretében szintén gyűjtöttek hulladékot, az örök mellett a projektből alkalmazott brigád is végzett szemétszedést.

Élőhelyfenntartás és génmegőrzés

Az Igazgatóság a kezelésében lévő gyepterületeket elsősorban saját állatállománnyal hasznosítja, legeltetéssel, illetve az állatok részére történő szénakészítéssel. Az 2023-as csapadékos év bőséges terméssel fedezi a takarmányigényünket a 2023-2024-es szezonra. Szántóföldi növénytermesztéssel a saját téli abraktakarmányunk nagy részét előállítottuk. Az Igazgatóság a magyartarka szarvasmarhákat és a muraközi lovakat elsősorban génmegőrzési és területkezelési céllal, míg kecske számár egyedeket bemutatási céllal tartja. Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóságé hazánk egyetlen állami tulajdonú muraközi ménese.

Magyartarka szarvasmarha állományunkban 2023. évben 291 db borjú született 5,15 %-os borjú elhullással. 117 választott üszőt értékesítettünk az év folyamán továbbtartásra. A választási bikaborjút az újonnan megépült bikahizlaldánkba helyeztük, ahol végsúlyig hizlaltuk őket. 95 egyed adtuk el átlagosan 653 kg-os testtömeggel. Jelenleg 96 egyed van beállítva hizlalásra, ekkora a maximális férőhely kapacitása az istállónak. Ezen túli szaporulatot választási korban továbbtartásra értékesítettünk (24 darabot). A következő évre a 80%-os vemhesülési arányt produkáltunk. A vemhesítésnél mesterséges, illetve háremszerű párosítást alkalmaztunk. Tehén állományunk meghaladja a 300-as létszámot.

A Hódmezővásárhelyi Gazdanapokon borjas tehén kategóriában szerepeltünk. A kaposvári állattenyésztési napokon (KÁN) borjas tehén kategóriában 3. helyezést értünk el.

A muraközi ménesünk létszámát 2023-ban sem növeltük, közel 50 lovat tart Igazgatóságunk. Az újonnan beállított tenyészkancák javító hatással vannak állományunk minőségére. A teljes szaporulat 2023-ban 10 csikó volt. 20 kancát fedeztettünk, 4 tenyészménnel. Az állományból az értékesítésre kínált egyedeket sikerült jó áron eladni, ezek között továbbtenyésztésben nem kívánatos egyedek, valamint választási csikók és selejt mének is szerepeltek. Nagymizdón szerepeltünk a Muraközi Szakmai Napon 3 éves kancákkal 1. és 2. helyezést értünk el.

A 2023-ban az osztatlan közös tulajdonban lévő erdők esetében kötött használati megállapodások nyomán újabb 74,9 ha területen vált bejegyzett erdőgazdálkodóvá az Igazgatóság.

Tisztítást 14,80 ha-on elegenden erdei fenyves állományban, további 10,12 ha tisztítás egyes tölgyesekben történt, elsősorban az elegyfajok megtartásának érdekében, illetve elnyíresedett állományokban a nyír tőszámának csökkentése volt a cél a tölgy javára. Törzskiválasztó gyéritést 6,78 ha érintett területen végeztünk, ebből 6,22 ha fenyves állományban történt. A beavatkozás célja, hogy az erdeifenyves állományban „megbújó lombos elegy” megerősödését segítsük a fahasználattal. Növedékfokozó gyéritést 24,54 ha-on, a felső koronaszintben meglévő tölgy és bükk elegyre koncentrálni egyenetlenül, hogy kellő hálózatban a lehető legnagyobb növényteret biztosítsuk ezen fajoknak. Egészségügyi és egyéb fahasználattal érintett 7,06 ha érintett területen elsősorban veszélyes fák kitermelése miatt történtek a beavatkozások.

Erdőfelújítási kötelezettség alá vont területünk 2023-ban 106,9 ha volt, amelyből Igazgatóságunk mindössze 28,51 ha-on lucfenyő pusztulás okán hajtott végre végvágást, a fennmaradó közel 80 ha erdőfelújítással érintett terület még a vagyonkezelésünkbe kerülés előtt keletkezett. Az erdőfelújítások állapota megfelelő, nincs erdősítési hátralék, vagy bírság.

Mesterséges erdősítések körül állandó kerítéseket üzemeltetünk vadkárelhárítás céljából. Célunk, hogy minél hamarabb elérjék a zárt, befejezhető állapotot ezek az erdősítések, és a kerítések elbonthatók legyenek.

Inváziós fajok közül az akác bír jelentőséggel, jelenléte ugyanakkor a területadatokból is láthatóan nem túl magas. 2023. évben 18 ha érintett területen injektálással kezdtük meg az akác visszaszorítását természetszerű erdőrészekben.

Bemutató, környezeti nevelés

A Natura 2000 Látogatóközpontban lévő interaktív kiállítást - mely az őrségi élőhelyeket mutatja be – 3.595 fő tekintette meg. A Szalafő-Pityerszeren található Őrségi Népi Műemlékegyüttest a 2023-as évben 29.036 fő látogatta. A Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpontot 4.678-an látogatták meg, a Sághegyi Múzeum látogatószáma 1.580 fő volt. Szócén a Természet-tudományi Kutatóközpont és Kutatóház (Lápok Háza) látogatói létszáma 2023-ban 3.679 fő volt. A Vízi Vándor Természetvédelmi Látogatóközpontot 1.247 fő kereste fel. Bemutatóhelyeinken így a regisztrált látogatószám 43.815 fő volt 2023-ban.

A Tourinform Őrség összesen 9.820 főt szolgált ki 2023-ban. A 2023-as esztendőben 5.521 fő vett részt szakvezetéseinken és garantált túráinkon. Rendezvényeinken, nyílt napjainkon összesen 3.611 fő vett részt. A természetiskola programunkat 177 fő vette igénybe. Természetvédelmi napközi táborunkon 66 fő vett részt. Vízi túrát 227 főnek szerveztünk. Exkluzív fotós túrán 29 fő vett részt. Kiállításainkat, előadásainkat 461 fő látogatta meg. Egyéb környezeti nevelési programunkon 4.259 fő vett részt. Kézműves foglalkozásokon 1.554 fő vett részt. Ökoturisztikai és környezeti nevelési szolgáltatásainkat így összesen 15.905 fő vette igénybe.

A Keserűszeri Vendégházban 2023-ban 421 fő vendégünk volt, akik összesen 904 vendégéjszakát töltöttek el. A sátorozó helyen 131 fő szállt meg, 234 vendégéjszakát eltöltve. A Harmatfű Természetiskola szálláshelyén 633 fő szállt meg, összesen 1.427 vendégéjszakát töltöttek el itt. Szállásszolgáltatásunkat 2023-ban így összesen 1.185 fő vette igénybe, az eltöltött vendégéjszakák száma összesen 2.565 volt.

2023-ban mindösszesen 60.905 fő vette igénybe valamely szolgáltatásunkat.

Projektek lebonyolítása

A Rába és ártere közösségi jelentőségű természeti értékeinek interaktív bemutatásához szükséges infrastruktúra kialakítása című projekt befejeződött, a záró elszámolás elfogadásra került. Contracts 2.0 projektünk 2023 áprilisában lezárult.

A GRASSLAND-HU LIFE IP projekt keretében a gyepvédelmi tanácsadó folytatta a megkezdett munkáját, a hulladékgyűjtés a projekt keretében befejeződött, valamint megépült egy át-eresz ami által egy projektterület elérését segíti.

Elkezdődött a LIFE Metamorphosis projekt lebonyolítása, melynek célja lepkevédelmi jó gyakorlatok kifejlesztése és átadása. A projektben 36 ha gyepen vezettünk be a lepkék élőhelyfejlesztését célzó precíziós kezelést, illetve megrendeztük a IX. Országos Lepkés Találkozót.

Veszélyeztetett növény- és állatfajok, társulások természetvédelmi helyzetének javítása (projekt-előkészítés) című KEHOP projektünkben elkészítettük a projekt megvalósításához szükséges költség haszon elemzést, ingatlan értékbecsléseket, beszereztük a Hosszú-rét kivitelezési tervdokumentációját. A beszerzéseket követően benyújtottuk a projekt záró kifizetési kérelmét.

Az Őrség és a Vendvidék Természetvédelmi Tájegység természeti értékeinek bemutatása (projekt-előkészítés) című projektünkben elkészítettük a Széll Kálmán major további fejlesztéséhez egy darab silótér, három darab szénatároló és belső utak kialakításához szükséges terveket, valamint a projekt záró kifizetési kérelmét is benyújtottuk.

Az Őrségi Nemzeti Park szerves településszerkezetéhez kapcsolódó természeti értékek bemutatása (projekt előkészítés) című projektben megvalósult a Pityerszeri fogadóépület kivitelezési tervdokumentációja valamint az ehhez kapcsolódó tervellenőri tevékenység. Az épülethez kapcsolódóan a beltéri bemutatási infrastruktúra tervezési feladatai is lezárultak, a megvalósítás érdekében pedig elkészült a költség haszon elemzés a megvalósíthatósági tanulmányhoz. A beszerzéseket követően benyújtottuk a projekt záró kifizetési kérelmét.

Az Agrárminisztérium támogatásával valósítottuk meg a Muraközi ló génmegőrzési programjának 2023. évi tevékenységeit, melyben adatbáziskezelés és karbantartás, tenyészcsikó jelöltek vásárlása, szabályzatok elkészítése, Muraközi Szakmai Nap lebonyolítása szerepelt. Szintén az Agrárminisztérium támogatása tette lehetővé, a Szalafő Pityerszeri Népi Műemlékegyüttesünkben található Zsoldos-féle kerített ház tetőszerkezetének újjáépítésével történő felújítását.

18. Fontosabb célkitűzések a következő évre

18.1 Természetmegőrzési osztály

Monitorozás, kutatás

- NBmR és Natura 2000 botanikai monitorozás elvégzése
- NBmR, RTM és Natura 2000 zoológiai monitorozás
- Nappali lepke közösségek hosszú távú monitorozásának folytatása
- Védett éjszakai lepkefajok felmérésének folytatása
- Inváziós növény- és állatfajok elterjedési adatainak rendszeres gyűjtése
- LIFE Metamorphosis projekt keretében 5 nappali lepkefaj állományának monitorozása
- Biotikai adatbázisok aktualizálása

Élőhelyek és fajok védelme

- LIFE Metamorphosis projekt keretében 5 célfaj élőhelyének helyreállítása
- Inváziós rák- és halfajok gyérítésének folytatása egyes kiemelt élőhelyeken
- Precíziós élőhelykezelések megvalósítása nappali lepkefajok védelmének érdekében

Védett és Natura 2000 területek

- A Gyunác védetté nyilvánítási javaslatának véglegesítése, területi egyeztetések megkezdése

18.2 Pályázatkezelési osztály

KEHOP, Interreg és egyéb pályázatok végrehajtásának folytatása, így különösen:

- A három előkészítést célzó KEHOP pályázat lezárása.
- A GRASSLAND-HU LIFE IP projekt keretében cserjeirtás, szárazzás, kaszálás, valamint gyepvédelmi tanácsadó szolgálat munkájának folytatása, valamint környezeti nevelési foglalkozások megtartása iskolások számára.
- KEHOP+ projektek elindítása a pályázati kiírás megjelenésének függvényében
- AT-HU és SI-HU Interreg projektek megvalósítási szakaszának indítása, beszerzések lefolytatása.
- LIFE Metamorphosis projekt keretében élőhelyfejlesztések megkezdése a sápadt szemeslepke, a lápi tarkalepke és a hangyaboglárka fajok élőhelyén.
- Egyéb pályázati lehetőségek folyamatos monitorozása.

18.3 Természetvédelmi Őrszolgálat

- Az Igazgatóság területvásárlásaival kapcsolatosan az őrszolgálat feladata sokrétű. Egyrészt a vásárlások előtt a terület felmérésében, tulajdonosok felkeresésével segíti a birtokügyi ügyintéző munkáját. Másrészt az új területek vagyonkezelésünkbe kerülésekor a terület esetleges helyreállításáért, természetvédelmi szempontú kezeléséért is ők felelősek örkerületeinkben.
- A saját kezelésű gyepterületek monitoringját fontos feladatnak tekintjük, hiszen az ebből származó ismeretek mutatják meg Igazgatóságunk munkájának eredményességét. Az ilyen gyakorlati tapasztalatok nélkül a védett értékek megőrzése csak nagyon esetleges lehet.
- Őrszolgálati nyílt túsók megtartásával továbbra is az őrszolgálat munkáját szeretnénk

- népszerűsíteni a lakosság és a nemzeti parkba látogatók körében.
- Odútelepeink karbantartása, felújítása, ellenőrzése ebben az évben is ad feladatot őrreinknek.
- Védett és fokozottan védett növény- és állatfajok monitoringját mindenki saját örkerületében végzi a Természetmegőrzési Osztály munkáját segítő.
- Gólyavédelmi munkákban az E.ON munkatársainak segítségével 3 gólyafészek tartóra helyezését kell legalább az év során megoldani őrszolgálatunknak.

Fejlesztési elképzelések:

- A megfelelő feladatellátáshoz elkerülhetetlen a Vasi-Hegyhát Természetvédelmi Tájegység és a Vendvidéki Természetvédelmi Tájegység 1-1 fő természetvédelmi őrrel történő megerősítése. A Természetvédelmi Őrszolgálat országos átlagának eléréséhez még 10 fős létszámbővítés lenne szükséges.
- KEHOP plusz pályázat keretében az elhasználódott autók cseréjét és új a hatósági feladatellátást és monitorozást segítő eszközök beszerzését tervezzük a pályázati kiírás megjelenésének függvényében.

18.4 Észak Vasi Tájegység

- A KEHOP+ projekt keretében tervezett élőhelyrekonstrukciós munkálatok megkezdése
- A Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpontban látható kiállítás állagjavítása, valamint a körülötte futó élményösvény megújítása
- A technikai sportokkal kapcsolatos tájékoztató táblák elhelyezése a Kőszegi-hegységben
- A tájegységben található hatósági táblák elhelyezésének felülvizsgálata, hiányzó táblák pótlása
- Helyi természetvédelmi javaslatok kidolgozása az Írott-kő Natúrpark települései számára

18.5 Vasi Hegyhát Tájegység

- Saját vagyongazdálkodásban lévő erdők természetességének növelése, folyamatos erdőborítást eredményező erdőkezelési eljárások kiterjesztése, érintetlen erdők/erdőtömbök kialakítása
- Az „Átmeneti” és a „Örökerdő” üzemmódú erdők kezelési tervének készítése
- Az átvett területek esetében az erdőgazdálkodói feladatok ellátása, felújítások megkezdése és folytatása, ápolások, tisztítások elvégzése
- Vagyongazdálkodott erdőterületeken az erdőgazdálkodók tevékenységének ellenőrzése, elszámoltatása
- 2024. évi erdészeti munkák tervezése, bonyolítása (folyamatban lévő erdősítések, pótlások, ápolások, fahasználatok)
- Osztatlan közös tulajdonban és vagyongazdálkodásunkban lévő állami területek erdőgazdálkodásának átvétele, használati megosztás készítése
- Tűzifa igény biztosítása (Apátistvánfalva, Szőce, Keserűszer, Óriszentpéteri Látogatóközpont)
- Erdőkezelési beavatkozással természetességi kategóriák javítása invazív fásszárúak visszaszorításával - főként azokban az erdőrészekben, ahol a jelen lévő akác elegy miatt kevésbé kedvező a természetességi kategória

- A Vasi Hegyhát Tájegység gyepterületeinek általános állapotjavítása, GRASSLAND-HU LIFE projekt megvalósítása
- Tölgy csipkésposzka őrségi terjedésének figyelemmel kísérése
- A következő erdőtervezéssel érintett körzet a Szentgyörgyvölgyi és a Körmendi körzet. Az erdőtervezés előkészítése.

18.6 Őrségi Tájegység

- Az Igazgatóság vagyongazdálkodásában lévő gyepterületek természetvédelmi célú vagyongazdálkodása
- Az Igazgatóság vagyongazdálkodásában lévő szántókon természetvédelmi célú, szántóföldi művelés megvalósítása
- Magángazdálkodók segítése az agrártámogatásokban való sikeres részvétel érdekében (adminisztratív segítségnyújtás, információnyújtás, tájékoztatók, továbbképzések tartása).
- Saját állatállományunkkal és földterületünkkel az aktuális agrártámogatások (egységes földalapú támogatás, anyatehén támogatás, AKG támogatás, őshonos támogatás, AÖP támogatás) és kompenzációs kifizetések igénylése (őshonos és veszélyeztetett állatfajták megőrzésének támogatása), feltételeinek teljesítése.
- Magyar tarka szarvasmarha állományunk sikeres leellettése (kiemelt figyelemmel az újonnan tenyésztésbe vett üszők elletésére), újratermékenyítése, borjak felnevelése.
- Választási bika borjak végsúlyra hizlalása
- Muraközi lóállományunk – már korábban kidolgozott – tenyésztési programjának folytatása, lovak tanítása (ménvizsgára való felkészítés, rendezvényekre való felkészítés, általános használhatóság a kancák tekintetében)
- A KEHOP és LIFE IP-ből szerzett gépek megfelelő üzemeltetése, hatékonyabb természetkímélő munkavégzéssel a bér munka költségek redukálása
- A muraközi kutatási program céljának eléréséhez szükséges feladatok elvégzése
- Muraközi tenyészmén jelölt ménjeink sikeres vizsgáztatása, további lovak betanítása
- Kőszegi területek legeltetése előző évhez hasonló létszámú szarvasmarhával
- A LIFE-IP projekt kapcsán újabb területek cserjeirtása, rekonstrukciója, s újbóli művelésbe vonása
- Kondorfa Hegy-völgy Vadon Terület fenntartási tevékenységeinek elvégzése, az európai bölény állománnyal kapcsolatos teendők ellátása

18.7 Vendvidéki Tájegység

- Tanösvények kijavítása
- Apátistvánfalvai tájegységi központunkban turisztikai és környezeti nevelési programok szervezése
- Tájegység iskoláival való együttműködés fenntartása
- Vendvidéki, belső-őrségi rétek kezelésének elvégzése

18.8 Környezeti Nevelési és Ökoturisztikai Osztály

- A nyertes pályázatok ökoturisztikai és környezeti nevelési vonatkozásainak magas színvonalon történő megvalósítása.
- A bemutatóhelyek kínálati struktúrájának lehetőség szerinti bővítése, fókuszálva a bemutatóhelyek, látogatóközpontok látogatószámának 10%-os növelésére, a

természetvédelmi szemléletformálásra, illetve szolgáltatásaink népszerűsítése.

- A minősített természetiskola program minél szélesebb körű alkalmazása és népszerűsítése, természet-óvoda program kidolgozása és minősítése.
- A környezeti nevelési programokat (természetismereti szakkör, természetismereti óvodai foglalkozások, jeles napok, természetismereti vetélkedő) magas színvonalon próbáljuk megvalósítani a 2024-es esztendőben is.
- Az igazgatóság fejlesztési tervében megfogalmazott célok, pályázati anyagok előkészítésében való szakmai részvétel.
- Nagy hangsúlyt fektetünk továbbra is a speciális természetismereti terepi bemutatóprogramok, az évközi és szezonális, egyre népszerűbb, garantált programok (gyalog, kerékpáron), víziturisztikai szolgáltatások, valamint az elsősorban belföldi látogatóknak szóló, Magyar Nemzeti Parkok Hete rendezvények színvonalas lebonyolítására is.
- Az ünnepekhez kötött hosszú hétvégéken Szalafő-Pityerszeren az Őrségi Népi Műemlékegyüttesnél a helyi hagyományokhoz és kulturális kínálatához illeszkedő népi-gasztrónómiai programok, játszóházak fogják színesíteni a kínálatot: Húsvétváró, Zöld Pünkösöd, Tökfesztivál.
- Folytatjuk az Európai Nemzeti Parkok Napján megszervezendő Bölényszafari programot.
- Előzetes bejelentkezés alapján egész évben szakvezetést és színvonalas programokat nyújtunk a hozzánk látogató csoportoknak.
- Hangsúlyt helyezünk az Őrségi Nemzeti Park legelő állatainak bemutatására, a területkezelési tevékenység szerethető elemeinek promotálására, ezzel kapcsolatos népszerűsítő rendezvények megszervezésében való aktív közreműködésre.
- Aktív közreműködést szeretnénk megvalósítani az igazgatóság kommunikációs tevékenységében, kiemelten a mobilapplikációs turisztikai rendszerek fejlesztésében, a bemutatást, az Igazgatóság tevékenységét népszerűsítő honlap struktúra fejlesztésében, a professzionális népszerűsítő kiadványok szerkesztésében, terjesztésében.
- A Tourinform Őrség és az ajándékbolt kínálati elemeinek bővítése, népszerűsítése.

18.9 Pénzügyi és Számviteli Osztály

- 2023. évi pénzügyi zárás, mérlegbeszámoló, valamint a határidős havi jelentési feladatok elvégzése, kincstári adatszolgáltatások elvégzése.
- A Központi Költségvetés Végrehajtását Támogató Rendszer Költségvetési Modul további megfelelő használata.
- Az EU-s projektek, valamint az Agrárminisztérium által átadott szakmai keretek pontos elszámolása
- Valamennyi adatszolgáltatás pontos, határidőre történő elvégzése.
- Az Igazgatóság fizetőképességének megőrzése.
- A munkabérek precíz számfejtése és határidőben történő átutalása.
- A bevezetett vonalkódos leltározás folytatása.
- Az osztály munkatársainak folyamatos továbbképzésének biztosítása.